

LIBER QUARTUS .

DE PRAECEPTIS PARTICULARIBUS

CERTO HOMINUM STATUI PROPRIIS.

DE PRAECEPTIS PARTICULARIBUS

CERTO HOMINUM STATUI PROPRIIS

« Cum omnes fideles, sicut praecepta
« decalogi, ita etiam alia praecepta quae
« pertinent ad statum et officium unius-
« cujusque, teneantur scire sub peccato
« mortali; ita ut ipsa eorum ignorantia
« vincibilis, licet non sequatur transgres-

sio, sit peccatum mortale: Silvester, Say-
rus, Sanchez, Baldellus¹; — hinc, post
praecepta omnibus communia, agendum
de praeceptis propriis certorum statuum
in particulari ».

CAPUT I.

De Statu Religioso.

DUBIUM I.

Quae sit natura Status Religiosi.

1. *Quid status religionis. Et qui sint religiosi.* — 2. *An religiosus promotus ad cardinalatum vel episcopatum, maneat obstrictus votis.* — 3. *An teneatur ad observantiam suae regulae.* — 4. *An promotus ad parochiam teneatur ad habitum et regulam.*

Status religionis, quid.

1. - « Resp. Status religionis est: Fide-
« lium, ad divinae caritatis perfectionem
« tendentium, editis votis perpetuae pau-
« pertatis, castitatis et obedientiae, stabilis
« in communi vivendi modus, ab Ecclesia
« approbatus.

« Dico: *ab Ecclesia.* Quia, etsi olim
« episcopi religiones approbare poterant:
« postea tamen in concilio Lateranensi
« sub Innocentio III, statutum est ne nova
« religio inducatur, nisi approbata a Papa.
« Ratio est quia, cum religio sit commu-
« nitas sacra, in qua debet esse spiritualis
« jurisdictio, haec autem a Papa proveniat,
« decens est ut talis communitas ab eodem
« approbetur^{a)}. — Laymann².

« Unde resolvuntur hi casus:

« 1°. Ad essentiam religionis non requi-
« runtur vota sollemnia. Ratio, quia qui
« in Societate Jesu vota simplicia edunt,
« sunt veri religiosi; uti definivit Grego-
« rius XIII in bulla: *Ascendente Domino.*
— Laymann³.

« 2°. Non sunt religiosi ii ordines mi-
« litares qui conjugalem castitatem tan-
« tum vovent. Sunt tamen vere religiosi
« milites S. Joannis et Teutonici, eorum-
« que similes; cum tria vota substantialia
« habeant. — Similiter, ex fratribus et so-
« roribus tertiariis, sive ordinis S. Fran-
« cisci sive aliorum, tantum sunt religiosi
« qui in religione approbata, secundum

Ad essen-
tiam non re-
quiritur so-
lemne vo-
tum.

Quid de
quibusdam
institutis
vel voven-
tibus.

Silvest., v. *Ignorantia*, n. 8. — Sayr., *Clav.*, lib. 2, cap. 9, num. 31. — *Sanct.*, *Decal.*, lib. 1, cap. 17, num. 11 et

seqq. — ¹ Tom. 2, lib. 1, disp. 9, n. 9. — ² Lib. 4, tr. 5, cap. 1. — ³ Loc. cit., n. 4.

1. - ^{a)} Idemque denuo sancitum est nuperime a SS. D. N. Pio PP. X, motu proprio *Dei providentis benignitatem*, de die 16 Julii 1906, in quo decernitur ut: « Nullus episco-

pus aut cujusvis loci Ordinarius, nisi habita Apostolicae Sedis per litteras licentia, novam alterutrius sexus sodalitatem condant aut in sua dioecesi condi permittant ».

« certam regulam tria vota substantialia
« emittunt. Contra autem ii non sunt, qui,
« licet tria ista emittant, et communiter
« vel seorsim habitent, regulam tamen a
« Sede Apostolica approbatam non pro-
« fitentur. — Laymann¹.

« 3°. Religiosi non sunt qui, edito voto
« perpetuae paupertatis et castitatis, obe-
« dientiam vovent confessario aut epi-
« scopo. Ratio, quia tali voto non subji-
« ciuntur jurisdictioni spirituali, quae a
« Deo, medio ejus Vicario, provenire de-
« bet. — Laymann².

« 4°. Etsi Papa in votis solemnibus re-
« ligionis dispensare possit, ut quis desinat
« esse religiosus: non potest dispensare
« tamen, ut quis, manens religiosus, sub-
« stantialibus votis non teneatur; quia ad
« essentiam religionis illa spectant. — Lay-
« mann³ ex Navarro^{b)}, etc. c) ».

2. — « 5°. Religiosus promotus ad car-
« dinalatum vel episcopatum, obstrictus
« manet votis essentialibus suae religio-
« nis; etsi quoad aliquos effectus pauper-
« tatis et obedientiae exemptus censeatur.
« — Deinde, etsi jugo regulae absolutus
« sit quoad culpam et poenam; tamen ex
« obligatione moralis honestatis, ea ser-
« vare debet quae eum decent, et cum
« ejus munere consistunt. Hinc quoad ha-
« bitum, sui ordinis colorem deferre debet;
« etsi quoad figuram episcopis saeculari-

« bus se conformare possit, ut Clemens VIII
« concessit, apud Sanchez^{d)}.

« Immo, si episcopatum resignet, vel
« ob culpam deponatur absque degrada-
« tione, tamen non tenetur ad regularem
« observantiam redire; quia retinet emi-
« nentiam episcopalem, ob quam ab obe-
« dientia regulari exemptus fuit. Ibid. ⁴ ex
« S. Thoma^{b)}, Rodriguez, Sanchez, etc. —
« Secus est in cardinali religioso qui non
« est episcopus; hic enim, relicto cardi-
« nalatu, nihil retinet ex dignitate cardi-
« nalitia. Ideoque, si Papa ejus renuntia-
« tionem acceptarit, tenetur redire ad obe-
« dientiam regularem sui ordinis. Palaus,
« de Lugo⁵ ».

Quaeritur igitur 1°. *An religiosus as-
sumptus ad episcopatum maneat absolutus a votis?* — (Intellige a votis *obedien-
tiae et paupertatis*; nam voto castitatis
remanet quidem obstrictus ratione Or-
dinis).

Prima sententia affirmat cum Vasquez,
Soto^{c)}, Medina, Angles; et signanter quoad
votum paupertatis, tenent Palatio, Tambu-
rinius, Diana; et probabile putant San-
chez, Villalobos cum Salmant. ⁶. — Pro-
bantque ex can. unic. *Statutum, caus. 18,
quaest. 1*, ubi dicitur: *Monachus quem ca-
nonica electio a jugo regulae monasticae
professionis absolvit, et sacra ordinatio
de monacho episcopum facit*. Ex hoc igitur

de Medina, de Sacror. homin. Continentia, lib. 5, cap. 26
et 27. - Angles, Flor., qu. de Voto, dub. 6, concl. 1. -
Mich. de Palatio, in 4, dist. 38, disp. 1. - *Ascanius Tam-
burinius*, de Jure abbatum, tom. 3, disp. 3, qu. 9, n. 3. -
Diana, part. 3, tr. 2, resol. 50 et 61. - *Sanch.*, Decal., lib. 6,
cap. 6, num. 13. - *Villal.*, part. 2, tr. 35, diff. 40, n. 6. -
⁶ Tr. 15, de Statu relig., cap. 5, n. 30.

2. - a) Sanchez, *Decal.*, lib. 6, cap. 6, n. 22,
affirmat Clementem VIII id in Rituali con-
cessisse. Attamen in Caeremoniali Episcopo-
rum (quod intelligitur a Sanchez sub nomine
Ritualis), lib. 1, cap. 3, n. 4, prohibetur tan-
tum ne episcopi regulares colorem sui habitus
mutent.

b) S. Thomas, *locis citat.*, id est *2a 2ae,
qu. 185, art. 8, corp. et ad 3; qu. 88, art. 11,
ad 4*, non loquitur de episcopo resignante
aut deposito; sed nec pro hac parte citatur a
Laymann.

c) Sotus, *de Just. et Jure, lib. 7, qu. 4,
art. 2, ad ult. argum.*, et *lib. 10, qu. 5, art. 7*,
id sane affirmat, sed mentem suam de hujus-
modi liberatione eo sensu explicat, quod haec

dicunt liberari a voto obedientiae. — Se-
quitur textus: *Velut legitimus haeres pa-
ternam sibi haereditatem postea jure vin-
dicandi potestatem habeat*. Si enim, dicunt,
potest ut legitimus haeres sibi vindicare
haereditatem paternam; ergo potest illius
verum dominium acquirere, dum vindicare
solis dominis competit. Et sic etiam
liberatur a voto paupertatis.

S. Alphonsus
negat
eum absolvi
a votis.

Limitatio.

Secunda sententia, quam sequimur, et
tenent cum Busenbaum, Lessius¹, Palaus²,
Sanchez³, Suarez⁴, Laymann⁵; et Salmant.⁶
cum Bonacina, Lezana, etc., ac
Sporer⁷ cum communi, negat episcopos
religiosos absolvi a votis, nisi in quantum
ipsorum observantia repugnet muneri epi-
scopali. — Ratio: tum quia religiosus fa-
ctus episcopus remanet religiosus, ut omnes
fatentur, utque obligatio deferendi
habitum, ex cap. *Clerici, de vita et hon.
clericor.*, ostendit: ergo manet obstrictus
votis quae sunt de essentia religionis (juxta
dicta *de Voto, Lib. III, n. 256, v. Majus*);
tum quia vota personalia comitantur per-
sonam in quantum sunt compatibilia cum
suo statu.

Et hanc sententiam expresse tenet
S. Thomas⁸, ubi ait: *Religiosus qui fit
episcopus, sicut non absolvitur a voto con-
tinentiae, ita nec a voto paupertatis; quia
nihil debet habere tamquam proprium...
Similiter etiam non absolvitur a voto obe-
dientiae, sed per accidens obedire non te-
netur, si superiorem non habeat; sicut
nec abbas monasterii, qui tamen non est
obedientiae voto absolutus*. — Et alibi⁹ sic
explicat textum in can. *Statutum*, ut supra
oppositum: *Proprium autem* (episcopi re-

¹ Lib. 2, cap. 40, n. 143. — ² Tr. 16, disp. 4, punct. 24,
n. 1. — ³ Decal., lib. 6, cap. 6, n. 2 et 8. — ⁴ De Relig.,
tr. 8, lib. 3, cap. 16, n. 6; et cap. 17, num. 1. — ⁵ Lib. 4,
tr. 5, cap. 1, n. 9. — ⁶ Tr. 15, cap. 5, num. 31. - *Bonac.*,
de Clausura, qu. 2, punct. 2, n. 28. - *Lesana*, Sum., tom. 1,
cap. 17, a n. 2. — ⁷ Supplem. decal., cap. 2, n. 165 et 167. —
⁸ 2^a 2^{ae}, qu. 88, art. 11, ad 4. — ⁹ Loc. cit., qu. 185, art. 8,
ad 3. — ¹⁰ In can. *Statutum est*, caus. 18, qu. 1, ad v. *Legi-
timus*. — ¹¹ Tr. 13, cap. 5, n. 32. - *S. Thom.*, 2^a 2^{ae}, qu. 185,
art. 8, ad 3. - *Sanch.*, Decal., lib. 6, cap. 6, num. 14. -
Navar., Comment. 1, de Regular., n. 31; de Reditib. eccles.,

sit potius mutatio voti quoad objectum quam
absolutio a voti obligatione.

d) S. Bonaventura, *in 4, dist. 38, art. 2,
qu. 3, n. 5*, asserit episcopum regularem posse
Ecclesiae bona dispensare, sicut abbas bona
monasterii.

gulares) *nullo modo habere possunt: non
enim paternam haereditatem vindicant
quasi propriam, sed quasi Ecclesiae de-
bitam*. Et deinde subdit: *Testamentum
autem* (episcopus) *nullo modo facere potest;
quia sola ei dispensatio committitur rerum
ecclesiasticarum, quae morte finitur*.

Eodem modo praefatum textum expli-
cat Glossa¹⁰, sic dicens: *Sed objicitur: si
haereditatem vindicat, ergo potest habere
propriam, cum tamen remaneat mon-
achus: quod esse non debet... Sed dic: sibi,
id est, ecclesiae suae*. — Et idem videtur
expresse sancitum in ipso canone citato,
ubi in fine dicitur: *Postquam enim epi-
scopus ordinatur ad altare, ad quod sanc-
tificatur ac titulatur, secundum sacros
canones quod acquirere poterit restituat*.

Ex quo Salmant.¹¹ cum S. Thoma in-
ferunt 1°. Episcopum regularem non posse
de ullis bonis testari. — Inferunt 2° cum
S. Bonaventura^{d)}, Sanchez, Navarro et
Lezana, quod praedicti episcopi regulares
possunt quidem ut alii episcopi disponere
de bonis Ecclesiae ad moderatam ipsorum
sustentationem, sed non ad alia. Nam su-
perflua debent in eleemosynas et pia opera
erogare: nisi aliquid ipsi acquisierint par-
cius vivendo^{e)}; praesumitur enim tunc
Ecclesia concedere quod de eo libere ipsi
disponant. Ita Salmant.¹² cum Navarro,
Lessio^{f)}, Molina, Sanchez, etc.

3. - Quaeritur 2°. *Utrum episcopus re-
gularis teneatur ad observantiam suae
regulae?*

Resp. cum Busenbaum et Salmant.¹³
et (ibi) Cajetano, Valentia, Bonacina, Pa-
lao, Sanchez, Soto, Suarez, Lessio, contra

qu. 1, monit. 40, num. 11; et qu. 3, monit. 33. - *Lesana*,
Sum., tom. 1, cap. 17, n. 5 et 6. — ¹² Loc. cit., num. 32. -
Navar., de Reditib. eccles., locis cit.; et qu. 3, mon. 32. -
Molina, de Just. et Jure, tr. 2, disp. 276, n. 5. - *Sanch.*,
Decal., lib. 6, cap. 6, n. 14. — ¹³ Tr. 15, cap. 5, num. 34. -
Cajetan., Opusc., tom. 1, tr. 25, qu. 2. - *Valent.*, in 2^{ae} 2^{ae},
disp. 10, qu. 3, punct. 8, i. f. - *Bonac.*, de Clausura, qu. 2,
punct. 2, n. 26. - *Palaus*, tr. 16, disp. 4, punct. 24, n. 13. -
Sanch., loc. cit., n. 17 et 19. - *Sotus*, de Just. et Jure, lib. 10,
qu. 5, art. ult., dub., v. f. - *Suar.*, de Relig., tr. 8, lib. 3,
cap. 17, n. 16. - *Less.*, lib. 2, cap. 40, dub. 19, n. 148.

e) Limitationem hanc de iis quae acquisie-
rint parcius vivendo omittit Molina; in reli-
quis vere concordat.

f) Lessius, *lib. 2, cap. 41, dub. 11, n. 93*,
affirmat generaliter religiosum beneficium,
haud secus ac saeculare beneficium, posse

Papa, quo-
modo possit
dispensare
in voto so-
lemni.

Religiosus
promotus
ad cardina-
latum vel
episcopa-
tum.

Absolvi-
tur a votis,
juxta alios.

Corollaria
quoad bono-
rum dispo-
sitionem.

Episco-
pus regula-
ris probabi-
lius ex ho-
nestate tan-
tum regula
astringitur.

¹ Lib. 4, tr. 5, cap. 1, n. 3 et 5. — ² Loc. cit., n. 7. —
³ Loc. cit., n. 8. — ⁴ *Ibid.*, id est *Laym.*, loc. cit., n. 9. -
Rodrig., Quaest. regular., tom. 3, qu. 52, art. 26. - *Sanch.*,
Decal., lib. 6, cap. 6, n. 29. — *Palaus*, tr. 16, disp. 4,
punct. 24, n. 25, v. f. — ⁵ Respons. moral., lib. 5, dub. 12,
n. 9. — *Vasq.*, in 1^{ae} 2^{ae}, disp. 165, cap. 8, n. 91; cap. 9,
n. 104; et opusc. de Reditib. eccl., cap. 3, dub. 7. - *Michael*

b) Navarrus, *Man.*, cap. 12, num. 75,
dumtaxat asserit Papam in voto solemnibus
dispensare posse; nec pro alio asserto a Lay-
mann allegari videtur: unde non satis accu-
rate refertur a Busenbaum.

c) Circa vota simplicia, quae in religio-
nibus vota solemnibus habentibus, ante solem-
nem professionem emittuntur, notanda sunt
sequentia ex declaratione Pii IX, 12 Junii 1858,
art. 2 et 3: Eorumdem votorum simplicium
dispensatio reservata est Romano Pontifici;
sed eadem solvi etiam posse ex parte ordinis,
in actu dimissionis professorum, ita ut, data
dimissione, professi ab omni dictionum voto-
rum vinculo et obligatione, eo ipso liberi
fiant.

alios, probabilius esse quod ipsi sub nulla culpa sint ad regulam obligati, sed solum ex honestatis debito (quod autem debitum ne sub levi quidem obligat, ut docent ibidem Lessius, Sotus, Palaus ^{a)}, Sanchez, etc.).

Ratio, quia episcopus regularis absolute a jugo regulae liberatur ^{b)}, ut ex *dict. can. unic.*, ubi dicitur: *Monachus, quem canonica electio a jugo regulae monasticae professionis absolvit, etc.*

Ab aliis autem votis propriis alicujus religionis episcopus regularis omnino liberatur; ut Salmant. ¹ cum Sanchez, Palao, Lezana, etc.

Nota quod abbates, propriam dioecesis habentes cum jurisdictione episcopali, sunt in omnibus episcopis similes. — Communiter Salmant. ² cum Palao, Sanchez, etc.

4. — « 6°. Religiosus ad parochiam pro-
« motus, cum votis adstrictus maneat, te-
« netur deferre habitum religionis, regu-
« lamque observare in omnibus quae cum
« suo munere consistere possunt. Idque,
« non tantum secundum moralem hone-
« statem, sed sub obligatione gravis cul-
« pae, si ad eam regula obliget ». [Ita probabilius Salmant. ³ cum Sanchez, Pellizario, Bonacina, etc.; contra Suarez et Palaum, dicentes teneri ad vota, sed non ad observantiam regulae]. « Ita Laymann ⁴,
« — ubi addit quod etsi parochus religiosus
« in iis quae ad regulam spectant subjectus
« maneat superiori: jam tamen consuetu-
« dine multis locis observari, ut non tantum
« in pertinentibus ad disciplinam ecclesia-
« sticam, sed etiam in plerisque aliis, ab
« obedientia praelati eximantur et episcopo
« subjiciatur. Vide Silvestrum, Sanchez ⁵ ».

Parochus
regularis
manet re-
gula adstri-
ctus.

Exploran-
da earum
voluntas,
quando et a
quo.

DUBIUM II.

Quae requirantur ad valorem Professionis religiosae.

5. *Quae conditiones requirantur ad professionem religiosam: 1°. Aptitudo voventis. Quid de aetate et exploratione puellarum suscipientium habitum religiosum. — 6. 2°. Requiritur consensus praelati Ordinis. — 7. 3°. Ut professio sit spontanea. — 8. Quomodo et quando professus possit reclamare de nullitate suae professionis.*

Ad valo-
rem profes-
sionis, re-
quiritur a-
ptitudo vo-
ventis.

5. — « Resp. Ad valorem ejus tres re-
« quiruntur conditiones:

« 1°. Est *qualitas* seu *aptitudo voventis*,
« scilicet, ut, juxta Tridentinum ⁶, deci-
« mum sextum aetatis annum expleverit,
« annumque integrum cum religioso ha-
« bitu steterit in probatione, nullumque

« habeat impedimentum, quod per statuta
« a Pontifice confirmata, in isto ordine
« substantiale esse censeatur. — Azor ^{a)},
« Rodriguez ⁷ ».

Quoad *moniales*, Tridentinum statuit
quod puellae non suscipiant habitum re-
gularem ante duodecimum annum com-

Quid de
monialibus.

Less., lib. 2, cap. 40, n. 143. — Sotus, de Just. et Jure, lib. 10, qu. 5, art. ult., dub., v. f. — Sanchez, Decal., lib. 6, cap. 6, n. 17 et 19. — ¹ Tr. 15, cap. 5, n. 35. — Sanchez, loc. cit., num. 15. — Palaus, tr. 16, disp. 4, punct. 24, n. 5. — Lesana, Sum., tom. 1, cap. 17, n. 10. — ² Loc. cit., n. 29. — Palaus, loc. cit., n. 26. — Sanchez, loc. cit., n. 35. — ³ Tr. 15, cap. 5, n. 40. — Sanchez, loc. cit., n. 36. — Pellissar., tr. 5,

cap. 7, n. 39. — Bonac., de Clausura, qu. 2, punct. 2, n. 25. — Suar., de Relig., tr. 8, lib. 3, cap. 19, num. 24 et 28. — Palaus, tr. 16, disp. 4, punct. 25, num. 3. — ⁴ Lib. 4, tr. 5, cap. 1, n. 11 et 12. — Silvest., v. Religio VII, n. 11. — ⁵ Decal., lib. 6, cap. 6, num. 36. — ⁶ Sess. 25, de regular., cap. 15 et 17. — ⁷ Sum., part. 2, cap. 8, num. 2 et 13. — Trident., loc. cit., cap. 17.

de fructibus beneficii disponere ad honestam sui sustentationem et ad pias causas.

3. — ^{a)} Quinimo Palaus, loc. cit., num. 15, negat eum ullo morali debito ad regulam teneri.

^{b)} At certe S. Congr. Epp. et Regg., die 6 Maji 1864, ad dubium: An et quomodo episcopus regularis teneatur ad regulam servandam, quam professus est, responderi censuit: « *Affirmative*, ad praescriptum constitutionis Benedicti XIII incipientis *Custodes*: nempe episcopus regularis tenetur observare regulas

suae religionis, quae materiam voti paupertatis determinant; item tenetur alias regulas et observantias dignitati et officio episcopali non repugnantes, eadem obligatione, gravi vel levi, observare, qua tenebatur antequam assequeretur dignitatem episcopalem: ita tamen, ut in peculiaribus casibus prudenter iudicium ferre possit, utrum cum dignitate et officio episcopali illae conveniant ».

5. — ^{a)} Azor, part. 1, lib. 12, cap. 2, qu. 6 et 7, requirit annum integrum a susceptione habitus. Neque aliud habet.

pletum. — Unde nequeunt antea suscipere; ut tenet de Alexandris ¹ cum Tamburinio, Rodriguez ²⁾, Naldo (contra Sanchez ³, Villalobos ⁴⁾, etc.), et affert declarationem S. Congregationis ⁵⁾.

Exploranda autem est voluntas puellarum ante susceptionem habitus et ante professionem, ab episcopo vel, eo impedito, a vicario vel alio deputato. Si utraque exploratio omitteretur, esset culpa gravis, sed valeret professio; ut de Alexandris ⁶ cum Sanchez, Barbosa cum declaratione Sacrae Congr. ⁷⁾; et Salmant. ⁴, qui notant explorationem hanc ex consuetudine fieri semel, et tantum ante professionem intra quindecim dies ⁸⁾. — Episcopus autem explorare potest et debet voluntatem puellarum etiam in monasteriis exemptis; ut Salmant. ⁸⁾.

¹ Confess. monial., cap. 2, § 1, qu. 10. — *Ascanius Tamburinius*, de Jure abbatissarum, disp. 4, qu. 2, n. 2. — *Naldus*, Sum., v. *Habitus*, n. 6. — ² Decal., lib. 4, cap. 18, n. 34. — ³ Loc. cit., cap. 2, § 2, qu. 1. — *Sanch.*, Decal.,

6. — « II°. *Conditio est consensus*, et « *acceptatio* expressa vel tacita *praelati ordinis*: per hanc enim religioni incor-
« porari debet ». [Error circa substantiam tam ex parte profitentis quam admittentis, vitiat professionem. Salmant. ⁵⁾ « Idque
« ordinarie, non tantum cum consilio, sed
« etiam cum consensu capituli, aut certe
« majoris aut principalioris partis, secun-
« dum cujuscumque ordinis statuta ^{a)}. —
« Navarrus ^{b)}, Lessius ⁶ ».

Requiri-
tur accepta-
tio praelati
ordinis.

Error cir-
ca substan-
tiam vitiat
professio-
nem.

7. — « III°. Ut professio *sponte* facta
« sit, non cogente gravi metu, qualis esset
« incarcerationio, alimentorum subtractio, eo
« quod in professionem consentire nolue-
« rit. Itemque metus reverentialis, non
« quidem se solo, sed accedente precum,
« blanditiarum et imperii saepius repe-
« tita importunitate, aut gravi offensione,

Requiri-
tur ut pro-
fessio sit
sponte fa-
cta.

lib. 5, cap. 4, n. 84. — *Barbosa*, de Offic. et Potest. episc. alleg. 100, num. 9. — ⁴ Tr. 18, cap. 3, num. 14. — ⁵ Tr. 15, de Statu relig., cap. 4, n. 27. — ⁶ Lib. 2, cap. 41, dub. 7, num. 61.

^{b)} Rodriguez a Cajetano de Alexandris male citatur; quamvis enim, *Quaest. regul.*, tom. 3, qu. 12, art. 2, afferat decretum Tridentini et decisionem cujusdam Toletani concilii, quae vetant admitti puellam minorem duodecim annis; attamen ipse Rodriguez contrarium tenet, scribens: « At oppositam sententiam defendit noster Medina..., asserens in praedicto decreto concilii non prohiberi ne puellae duodecim annis minores possint ad habitum religionis assumi; et haec sententia est vere tenenda ».

^{f)} Scilicet, ut dicunt Salmant., intra quindecim dies, « postquam monitus fuerit ».

^{e)} Salmant., tr. 18, cap. 3, n. 14, i. f., id non clare asserunt; sed certe et pluries idem declaravit S. C. C., explorationem scilicet voluntatis puellae, ad episcopum pertinere etiam in monasteriis exemptis (cfr. Pallottini, v. *Monasteria monialium*, § 3, n. 3 et seqq.); et episcopum posse per censuras cogere regulares impediennes (Pallottini, loc. cit., n. 9 et 10). — Explorationem autem voluntatis novitiae profiteri volentis, episcopus exsequi debet ante crates monasterii, et si aliqua justa causa extiterit, etiam in exteriori ecclesia, et non alibi. (*Ibid.*, n. 11). Vide etiam Pallottini, v. *Professio religiosa*, § 2, n. 72 et seqq.

^{c)} Villalobos, part. 2, tr. 35, diff. 12, n. 2, videtur sic tenere, eo quod sententiam hanc ultimo loco referat.

^{d)} Quin etiam, ex decreto Alexandri VII, per Sac. Congr. super Statu Regularium, die 25 Maji 1659, edito, nequeunt novitii vel novitiae ad habitum religionis admitti, nisi habeant quindecim annos completos. Cfr. Pallottini, v. *Professio religiosa*, § 1, n. 15, et in nota.

^{e)} Fagnanus, lib. 3, tit. de Regular., cap. Sicut nobis, n. 7, loquitur de professione emissa absque voluntatis exploratione, in mortis articulo et post annum probationis, et scribit: « Etsi [S. Cong. Concilii] visa fuerit sentire validam esse professionem, ut proponitur, emissam; nihilominus tam in iudicio validitatis professionis quam restitutionis bonorum, satius putavit audire eos quorum interest ». Et n. 12 addit professionem non vitari ex defectu explorationis voluntatis, « ut Sacra Congregatio declaravit ».

6. — ^{a)} Huc videtur apponenda additio quae in corpore omnium editionum desideratur; sed quae in singularum indice (a secunda jam editione), v. *Novitius*, a S. Alphonso ponitur, et his quidem verbis: « Nota hic obiter quamdam doctrinam sequentem in corpore omisam: Religiosus injuste denegans suffragium novitio, peccat et tenetur ad restitutionem, ut dicunt Sporer, tr. 5 in Decal., cap. 1, n. 139 [et seqq.]; Lugo [de Just. et Jure], disp. 9, n. 54 [et 57]; et Holzmann, tom. 1, [de Restit.] n. 571, cum aliis communissime. Nisi adsit gravis causa reprobandi, nempe infirmitatis, malae indolis, defectus talentorum et similium, ita ut putetur futurus gravis religioni ».

^{b)} Navarrus a Busenbaum non satis diligenter citatur; non enim aliud habet, de Re-

« aut diu continuata indignatione consan-
« guineorum, adjunctis etiam minis de
« subsidiis negandis, si ex religione egre-
« diatur: haec enim vel singula, vel certe
« simul juncta, considerata conditione ho-
« minis rudis, timidi, etc., metum justum
« incutere possunt, et professionem irri-
« tare; ut docet Laymann¹ cum aliis, Les-
« sius² ». — [Vide dicenda de *Matrim.*,
Lib. VI, ex n. 1054. Professio enim et
matrimonium aequiparantur; ac Salman-
ticenses³].

« Unde resolvuntur sequentes casus:

8. — « 1°. Is qui professionem irritam
« edidit, ex defectu alicujus conditionis
« ex jam dictis, nisi eam postmodum ta-
« cite^{a)} vel expresse ratificaverit, egredi
« e religione et uxorem ducere potest
« (licet, ob evitacionem scandali, causam
« egressus dicere debeat, et, si ad forum
« externum causa deveniat, defectum pro-
« fessionis probare); idque, intra quin-
« quennium a die professionis: post illud
« enim non auditur, juxta Tridentinum⁴,
« quia praesumitur eam interea ratifi-
« casse.

« 2°. Quod si tamen sciret illam juris
« praesumptionem falsam esse (eo quod,
« vel ignorans impedimentum, vel metu
« gravi, aliave justa causa impeditus re-
« clamare intra quinquennium non potue-
« rit); vel impedimentum sit essentiale ac
« perpetuum, aut saltem ultra quinquen-
« nium duret: eo elapso potest reclamare,
« debetque audiri in judicio, saltem ex-

¹ Lib. 4, tr. 5, cap. 5, n. 6. — ² Lib. 2, cap. 41, n. 60, —
³ Tr. 15, cap. 4, n. 26. — ⁴ Sess. 25, de regular., cap. 19. —
⁵ De Clausura, qu. 2, punct. 10, diff. 1, n. 2. — *Navar.*, de
Regular., comment. 4, n. 76, v. *Secundo*; et n. 71, v. *Tertio*.
— ⁶ De *Matrim.*, lib. 7, disp. 37, n. 22. — ⁷ Lib. 2, cap. 41,
n. 65. — ⁸ Part. 1, lib. 12, cap. 4, qu. 10. — ⁹ Part. 3, tr. 2,

gular., comment. 4, n. 74, nisi professionem
duo requirere: unum, qui se obliget; alterum,
qui acceptet.

8. — ^{a)} Professio tacita non amplius admit-
titur; ex decreto enim S. C. super Statu Re-
gularium, de die 12 Junii 1858, *art. 11*, haec
sanciuntur: « Ad valide emittenda vota so-
lemnia, post vota simplicia requiritur profes-
sio expressa, et ideo professio tacita omnino
abrogata est ».

^{b)} Et ita etiam declaravit S. C. C. apud
Pallottini, v. Professio religiosa, § 5, n. 26
et seqq. Et ibi intelligitur superior regularis,
ille qui praestitit immediate monasterio in quo

« traordinario, vel in integrum restitui;
« ut contra Bonacina⁵, docent Navarrus,
« Sanchez⁶, Lessius⁷, Azor⁸, Diana⁹,
« Barbosa¹⁰ (ubi plures alios citat). Et nisi
« aliud quid impediatur, fugere potest, ut
« docet Laymann. Qui addit, quod si fuga
« sine gravi scandalo vel incommodo ten-
« tari non posset, monendum a confes-
« sario ut professionem tacite ratificet:
« quod fiet, si professorum habitum pro-
« prium deferat, actusque iis proprios
« exerceat, cum intentione quod profes-
« sus talis ordinis esse velit. Vide aucto-
« res citatos, et Diana¹¹, ubi ex Triden-
« tino¹² probat episcopum de nullitate pro-
« fessionis sine interventione superioris
« regularis sententiam ferre non posse; et
« si faciat, fore nullam^{b)} ». [Ita Salmant.¹³,
communiter].

Dubius de sua professione nequit re-
clamare (Salmant.¹⁴ cum Pellizzario et
Lezana), quia religio possidet: intellige,
si dubium superveniat. Nec creditur recla-
manti, nisi probet fide consensisse^{c)}, ex
cap. 2, de regular. Salmant.¹⁵

Hic addenda quae nuper sancita sunt
a nostro SS. P. Benedicto XIV, in sua
bulla quae incipit *Si datam hominibus*¹⁶.
— Ibi statuitur 1°. Omnia quae decreta
sunt de viris religiosis, comprehendere
etiam feminas, ubi eadem causa militat. —
2°. Causas nullitatis professionis agnoscen-
das esse a praelato regulari locali tem-
pore motae litis, et simul ab Ordinario.
Pro monialibus vero non exemptis, a solo

resol. 58. — ¹⁰ In Trid., sess. 25, de regular., cap. 19, n. 8. —
Laym., lib. 4, tr. 5, cap. 5, n. 7 et 8. — ¹¹ Part. 3, tr. 7,
resol. 2. — ¹² Sess. 25, de regular., cap. 19. — ¹³ Tr. 15, cap. 5,
n. 15. — ¹⁴ Loc. cit., n. 8. — *Pellis.*, tr. 3, cap. 5, n. 49. — *Le-*
zana, Sum., v. *Dubia regularium*, n. 16; et v. *Professio*,
n. 23. — ¹⁵ Loc. cit., n. 9. — ¹⁶ Data die 4 non. Mart. 1748.

professionem religiosus emisit: *ibid.*, n. 27
et seqq.

^{c)} Cap. *Si quis 2, de regularibus*, vide-
tur hic a Salmant. citari pro ratione dum-
taxat hujus dicti: quod scilicet in foro externo
non creditur juranti in suum favorem, ma-
xime si exstet gestum in contrarium et prae-
sumptio juris. Et hoc sane colligitur ex dicto
capite, ubi sancitur quod « si... post legitimos
[annos] per vim clericus [id est monachus,
addit Glossa] factus est, et nec ipse nec pa-
rentes ejus infra annum... reclamaverint, in
clericatu permaneat ». Quia, subdit Glossa, ea
mora tanti temporis praesumitur consensisse.

Ordinario; et pro exemptis, simul ab Ordi-
nario et a praelato cui regimen mona-
sterii commissum est. — 3°. Non posse
praelatum ejicere professum, nisi cognita
causa per ipsum et Ordinarium, ut supra,
casu quo agnoverit postea impedi-
mentum; etiamsi de eo subditum interroga-
verit, nullam alias professionem fore pro-
testatus, et ille occultaverit. — 4°. Posse
causam nullitatis agi etiam elapso quin-
quennio, si intra illud professus serio re-
clamaverit. — 5°. Cognitionem causae ad
Sedem Apostolicam pertinere, si professio
emissa fuerit extra novitatum. — 6°. Apo-
stata repelli a judicio, nisi habitum reli-

gionis reassumpserint. — 7°. Non posse pro-
fessum praetendere annulationem suae
professionis, ratione vis aut metus illati,
si intra quinquennium non reclamaverit;
tametsi allegaret vim et metum semper
durasse. Concedi tamen huic restitutio-
nem in integrum, dandam tantum per
Sedem Apostolicam, praevis processu con-
fecto a suo praelato et Ordinario cum
assistencia defensoris professionis, qui de-
bet etiam Romae assistere. — 8°. Post
primam sententiam, professum non posse
egredi a religione; sed debere expectare
secundam, post appellationem faciendam
a defensore.

DUBIUM III.

Ad quid teneatur Religiosus vi suae Professionis.

9. De obligatione religiosi tendendi ad perfectionem. — 10. Quando religiosus peccet graviter contra hanc obligationem. — 11. An peccet graviter, si intendat servare sola mandata obligantia sub gravi. — 12. An quilibet christianus graviter peccet, si proponat committere omnia venialia. — 13. An praelatus aliquando peccet graviter, negligendo corrigere defectus leves subditorum.

9. — « Resp. Religiosus vi suae profes-
sionis tenetur ad progrediendum aliquo
« modo in via perfectionis. Quia ex vi
« professionis tenetur velle servare suum
« statum, qui est perfectionis, sive tenden-
« tium ad perfectionem (licet secundum
« se non sit praecepti, sed consilii): hoc
« autem est intrinsece velle tendere ad
« perfectionem. — S. Thomas¹, Laymann²,
« Suarez³, Bardi⁴.

« Unde resolves:

« 1°. Religiosus non tenetur actu esse
« perfectus, sed tantum studere perfe-
« ctioni. — Bardi⁵, etc.

« 2°. Tenetur tendere ad perfectionem
« 1°. Per media essentialia. — 2°. Per
« vota. — 3°. Per auxilia secundaria, non
« contemnendo ea. Laymann⁶. — 4°. Te-
« netur aliquibus mediis uti; et, si omnia

¹ 2^a 2^a, qu. 186, art. 1 et 2; qu. 184, art. 5. — ² Lib. 4,
tr. 5, cap. 1, n. 1. — ³ De Relig., tr. 8, lib. 1, cap. 4. —
⁴ De Conscient., discept. 7, cap. 6, § 5. — ⁵ Loc. cit., § 5,
num. 4. — ⁶ Lib. 4, tract. 5, cap. 9, num. 13, in med. —

9. — ^{a)} Sanchez minus accurate a Busen-
baum allegatur; loco enim a Busenbaum ci-
tato, scil., *Decal.*, lib. 6, cap. 5, n. 7, refert solum

« media abijciat, non est in statu salutis.
« Suarez, Laymann⁷, dicens, si nullum per-
« fectionis studium adhibeat, sed omnia
« monita et regulas negligat, eo quod sub
« mortali non obligent, peccare mortali-
« ter. — 5°. Tenetur ad aliqua opera bona
« supererogatoria, sive specialiter non
« praecepta nec promissa: quia alias mo-
« raliter loquendo, non potest habere de-
« bitam intentionem salutis. Suarez⁸.

« 3°. Tenetur tendere ad perfectionem
« per media suae religionis (non per alia),
« hoc est servando suas regulas. Sanchez⁹.
« — Hinc peccat 1°. Per contemptum regu-
« lae, hoc est, si nolit subjici¹⁰. 2°. Si tantum
« velit servare quae sub mortali obligant;
« quia contemnit perfectionem. Ibidem^{a)}.
« 3°. Per actum directe contrarium, hoc
« est, nolendo perfectionem: quod esse

Suar., de Relig., tr. 8, lib. 1, cap. 4, num. 10 et seqq. —
⁷ Loc. cit., post med. — ⁸ De Relig., tr. 8, lib. 1, cap. 4,
num. 12. — ⁹ *Decal.*, lib. 6, cap. 5, n. 1 et 2. — ¹⁰ *Sanch.*,
loc. cit., n. 6.

aliorum sententiam; at ipse n. 9, negat reli-
giosum illum peccare mortaliter contra prae-
ceptum tendendi ad perfectionem; sed aliunde

« mortale docet Sanchez¹, Pellizzarius et « Bardi².

« 4°. Si quis non tantum intendat non « esse sollicitus in observatione regulae, « sed etiam nunquam servare, etiamsi fa- « cile possit, est mortale, vel proxima « dispositio ad illud, vixque potest fieri « sine contemptu formali. Suarez³.

« 5°. Si ex remissione animi et sine « ullo justo titulo, per directam intentio- « nem, velit aliquam regulam non ser- « vare, erit saltem levis contemptus et « peccatum veniale. Suarez⁴.

« 6°. Frequenter et ex consuetudine « violare regulam, esse mortale dicit San- « chez⁵: tum quia perturbat religiosam « disciplinam; tum quia secundum quos- « dam est contemptus interpretativus, vel « saltem probabilissimum ejus periculum. « Tenetur autem sub mortali ita vivere, « ut non sit graviter perniciosus religioni, « inducendo alios malo exemplo ad regu- « lae laxitatem (Sanchez⁶, Laymann⁷): « tum quia constituit se in eo statu, ut « tamquam incorrigibilis sit expellendus. « Tenetur autem quisque ratione votorum « quibus se religioni addixit, ita se gerere, « ut sit tolerabilis et non mereatur expelli. « At qui nullum conatum perfectionis adhi- « bendo regulas sine discrimine transgre- « ditur, reddit se intolerabilem, ut debeat « expelli, aut si toleretur plurimum nocet: ergo per accidens et indirecte agit « contra professionem peccatque mortali- « ter. — Sanchez⁸. Vide auctores citatos.

« 7°. Religiosus Societatis Jesu peccat « mortaliter, si non adhibet diligentiam « in cavendis defectibus, ob quos se dimit- « tendum vel ejiciendum praevidet. Et

« licet ita dimissus sit liber in conscientia; « si tamen sit dimissus ob fraudem vel « peccata in eum finem commissa, irrita « est dimissio, utpote obtenta per dolum « dantem ipsi causam (sicut in matrimonio « et caeteris contractibus): unde subjacet « poenis apostatarum. — Bonacina⁹.

« 8°. Scholasticus Societatis Jesu qui « pravis moribus de industria dimissionem « extorsit, vel falsis allegationibus impe- « travit, non est liber a votis. — Lessius^{b)}, « Sanchez¹⁰, Laymann¹¹ ».

10. — Pro majore hujus puncti intelli- « gentia

Quaeritur: *quandonam religiosus con- « tra obligationem hanc tendendi ad perfe- « ctionem graviter peccet?*

Resp. 1°. Peccat graviter quando regu- « las, etsi ad culpam venialem tantum vel « nullam obligantes, ex contemptu transgre- « ditur. Est commune cum S. Thoma¹², Sal- « mant.¹³, etc. — Tunc autem religiosus cen- « setur regulas praetermittere ex contem- « ptu, quando illas transgreditur animo non « subjacendi illis vel praelatorum praeceptis. « Ita Busenbaum (supra, n. 9, ad 3), cum San- « chez, et Lessius¹⁴, Salmant.¹⁵ cum Lezana.

Item, si eas omittat servare tamquam « inanes; non vero, si omittat ex concupi- « scentia ductus, vel quia putat illas sibi « non esse necessarias ad salutem, vel si « judicet eas non praecipere sub gravi. Ita « S. Thomas¹⁶, Sanchez¹⁷, Salmant.¹⁸ cum « Palao, Antonio a Spiritu S. — Ideo trans- « gredi regulas in rebus parvae materiae, « etiam ex consuetudine, veniale non ex- « cedit; ut Salmant.¹⁹ cum Lezana, Azor, « Garcia^{a)}; et de Alexandris²⁰ cum S. Tho- « ma²¹. Sed vix unquam transgressio a ve-

¹ Decal., lib. 6, cap. 5, n. 10. — ² Pellis., tr. 5, cap. 1, n. 12. — ³ De Conscient., discept. 7, cap. 6, § 5, n. 8. — ⁴ De Relig., tr. 8, lib. 1, cap. 4, num. 24. — ⁵ Loc. cit., a num. 16; et cap. 3, num. 12 et seqq. — ⁶ Loc. cit., cap. 4, n. 18. — ⁷ Loc. cit., n. 18 et 20. — ⁸ Lib. 4, tr. 5, cap. 9, num. 13, post med. — ⁹ Decal., lib. 6, cap. 4, num. 18. — ¹⁰ De Clausura, qu. 2, punct. 12, § 1, n. 13. — ¹¹ Loc. cit., cap. 9, n. 66. — ¹² Lib. 4, tr. 5, cap. 9, n. 13, i. f. — ¹³ 2^a 2^a, qu. 186, art. 2 et 9. — ¹⁴ Tr. 15, cap. 1, num. 20. — ¹⁵ Sanch.,

Decal., lib. 6, cap. 5, num. 6. — ¹⁶ Lib. 2, cap. 41, dub. 9, n. 74. — ¹⁷ Loc. cit., n. 20. — ¹⁸ Lezana, Sum., tom. 1, cap. 1, n. 10 et 12. — ¹⁹ 2^a 2^a, qu. 186, art. 9, ad 3. — ²⁰ Decal., lib. 6, cap. 5, num. 6 cum n. 9. — ²¹ Tr. 15, cap. 1, num. 20. — ²² Palao, tr. 16, disp. 4, punct. 3, num. 3 et 6. — ²³ Anton. a Spir. S., Director. regular., tr. 3, disp. 6, n. 10; et disp. 1, n. 41. — ²⁴ Loc. cit., n. 22. — ²⁵ Lezana, Sum., tom. 1, cap. 1, n. 13. — ²⁶ Azor, part. 1, lib. 4, cap. 9, qu. 11. — ²⁷ Cap. 1, § 2, qu. 2. — ²⁸ 2^a 2^a, qu. 186, art. 9, ad 3.

tantum, scilicet: « ob periculum transgressio- « nis votorum et defectus perseverantiae ».

^{b)} Lessius non loquitur de scholastico Societatis Jesu; haec tamen omnino docet *lib. 2, cap. 40, dub. 20*, in universum de eo qui vovit perpetuo servire monasterio sub hac

tacita vel expressa conditione: si superior vo- « luerit me retinere; et haec conditio tollatur « per vim vel fraudem voventis. Quae sane « applicari possunt scholastico Societatis.

10. — ^{a)} Hieronymus Garcia, *Politic. regul., tr. 5, diff. 2, dub. 7, n. 3*, citatur qui-

niali excusabitur, etiamsi regula ad nul- « lam culpam obligaret; ut recte notat « de Alexandris¹; et Laymann² cum Vas- « quez^{b)}, Sanchez et Valentia: ex D. Tho- « ma³, ubi ait: *Qui tamen possent venia- « liter vel mortaliter peccare ex negligentia « vel libidine seu contemptu.* — E converso « dicit Laymann⁴ cum auctoribus citatis « quod si quis aliquam transgreditur regu- « lam ex bono fine, puta regulam silentii, « loquendo ut socium moestum soletur, « nullo modo peccat.

Resp. 2°. Peccat mortaliter religiosus « qui firmiter statuit non tendere ad per- « fectionem, vel nullo modo de ea curare. — « Sanchez⁵; Salmant.⁶ cum Pellizzario, Le- « zana, Antonio a Spiritu S.; et de Alexan- « dris⁷.

Resp. 3°. Peccat graviter ratione scan- « dali si suo exemplo alios inducat ad regu- « lae relaxationem. Salmant.⁸ cum San- « chez, Silvestro^{c)}, Lezana, Pellizzario. Sed « hoc intelligendum si materia sit gravis, « ut notant Salmant.⁹ cum Antonio a Spi- « ritu S. — Et hic expedit perpendere verba « Sanchezii¹⁰, ubi sit docet: *Religiosus te- « netur sub mortali taliter vivere, ut non « sit graviter religioni suae perniciosus, in-*

ducendo alios religiosos suo pravo exem- « plo ad nimis relaxatam regulam....: (ut « esset) si religiosus nollet unquam servare « silentium, nec orare, nec modeste ince- « dere, et ingrederetur omnium religioso- « rum cubacula, et similia religionis sta- « tuta transgrederetur.

11. — His positis, quaeritur 1°. *An peccet « graviter religiosus qui intendit servare « tantum mandata obligantia sub gravi; « alia vero statuat omnia transgredi vel « de iis non curare?*

Prima sententia probabiliter affirmat; « quia ipsum propositum non curandi de « regulis, etsi praecipientibus tantum sub « levi, est virtualis de iis contemptus. — « Ita Croix^{a)}, Elbel¹¹; item Lezana^{b)}, Sil- « vester, Barbosa^{b)}, Escobar^{b)}, etc., apud « Salmant.¹²

Secunda tamen sententia, communior « et probabilior, negat talem peccare gra- « viter. Ita Sanchez¹³; Salmant.¹⁴ cum Azor^{c)}, « Palao, Valentia^{c)}, Suarez, Peyrino, Pelliz- « zario, etc. Et idem expresse docet S. Tho- « mas¹⁵, ubi S. Doctor tunc damnat de mor- « tali religiosum, cum vel is transgreditur « regulam ex contemptu (intelligitur qui- « dem formali); vel cum agit contra regu-

Violatio
ex bono fi-
ne, nullum
peccatum.

Statuens
non tendere
ad perfe-
ctionem,
peccat le-
thaliter.

Item, in-
ducens e-
xemplo ad
relaxatio-
nem,

modo ma-
teria sit
gravis.

Quaevis
regulae vio-
lacio ex con-
temptu, le-
thalis.

Violatio
ex contem-
ptu, quid.

Violatio
regulae le-
vis, etsi ex
consuetudi-
ne, venialis.

Nolle ser-
vare nisi
mandata
gravia, pro-
babiliter le-
thale.

Probabi-
lius, per se
non lethale.

¹ Cap. 1, § 2, qu. 1. — ² Lib. 4, tr. 5, cap. 9, n. 8 et 9. — ³ Sanch., Decal., lib. 6, cap. 4, num. 14 et 15. — ⁴ Valent., in 2^a 2^a, disp. 10, qu. 4, punct. 5, i. f. — ⁵ 2^a 2^a, qu. 186, art. 9, ad 1. — ⁶ Loc. cit., n. 8. — ⁷ Decal., lib. 6, cap. 5, n. 10. — ⁸ Tr. 15, cap. 1, n. 21. — ⁹ Pellissar., tr. 5, cap. 1, n. 19. — ¹⁰ Lezana, Sum., tom. 1, cap. 1, n. 10. — ¹¹ Anton. a Spir. S., Director. regular., tr. 3, disp. 1, num. 39. — ¹² Cap. 1, § 1, qu. 3. — ¹³ Tr. 15, cap. 1, num. 21. — ¹⁴ Sanch., Decal., lib. 6, cap. 4, num. 18. — ¹⁵ Lezana, loc. cit., n. 10, i. f. — ¹⁶ Pellis.,

loc. cit., n. 19. — ¹⁷ Loc. cit., n. 21. — ¹⁸ Anton. a Spir. S., loc. cit., n. 39. — ¹⁹ Loc. cit., cap. 4, n. 18. — ²⁰ Part. 5, confer. 17, de Statu regular. et de novit. in specie, n. 592. — ²¹ Silvest., v. Religio I, qu. 3, v. f. — ²² Tract. 15, cap. 1, n. 23. — ²³ Decal., lib. 6, cap. 5, n. 9. — ²⁴ Tr. 15, cap. 1, num. 24. — ²⁵ Palao, tr. 16, disp. 4, punct. 3, num. 5 et 6. — ²⁶ Suar., de Relig., tr. 8, lib. 1, cap. 4, num. 12. — ²⁷ Laur. de Peyrino, tom. 1, qu. 1, cap. 5, v. Explicat. Pellis., tr. 5, cap. 1, n. 15 et 17. — ²⁸ 2^a 2^a, qu. 186, art. 9.

dem a Salmant.; id tamen apud illum repe- « riri nequivi, saltem in editione Caesaraugu- « stana anni 1648, quae apud me exstat.

^{b)} Vasquez, in *Iam 2ae, disp. 153, cap. 3, n. 16*, habet id tantum quod inferius dicitur: « transgressionem scilicet illarum regularum, peccatum esse solum ex pravo fine quo quis movetur: « Quare si aliunde moveretur, a solo fine virtutis ex causa, sicut fieri potest, esset quidem opus virtutis ».

^{c)} Silvester hoc non habet, v. Religio I, qu. 3, quidquid Salmant. dicant.

II. — ^{a)} Croix hanc quidem sententiam, *lib. 4, a n. 58*, late refert; non tamen vide- « tur eidem adhaerere; remittit enim lectorem « ad *lib. 5, n. 214*, ubi, postquam utramque « opinionem exposuit, sibi certum videri ait « quod sit veniale; quae sententia est ipsius « S. Alphonsi, hic inferius.

^{b)} Auctores isti a Salmant. utique pro hac « sententia allegantur; re tamen vera, Lezana, « in *Sum., loc. cit., n. 10*, lethaliter peccare « ait religiosum, « quando transgreditur regu- « lam (etiamsi ad venialem solum, vel ad nul- « lam culpam obligaret), eo fine ut impediatur per- « fectionem. — Barbosa autem, *de Jure eccles., lib. 1, cap. 43, n. 112*, expositam sententiam « non habet. — Escobar denique, loquens de « regulis quae ad culpam non obligant, *tr. 6, exam. 7, n. 61*, v. *Non obligant*, (al. *cap. 3, n. 68*): « Si quis frequenter transgrediatur, in- « quit, et advertens ideo religiosam disciplinam « graviter perturbet, mortaliter peccat.

^{c)} Azor, *part. 1, lib. 11, cap. ult. (25), qu. 11*, asserit quidem esse peccatum, sed « aperte innuit esse tantum veniale, per se sci- « licet. — Valentia, in *2am 2ae, disp. 10, qu. 4, punct. 5*, v. *Ex quo sequitur*, docet illum com-

lam, aut praelati expressum praeceptum obligans, ut intelligitur, sub gravi. — Ratio, quia eo ipso quod religiosus velit servare praecepta quae respectu ipsius obligant sub gravi, cum ista de se et respectu aliorum sint mera consilia, volens ea servare, jam tendit ad perfectionem.

Hoc tamen intellige, quod sic ille excusabitur a mortali, ratione hujus praeceptae obligationis quam habet tendendi ad perfectionem. Nam difficillime excusabitur quidem ex aliis capitibus, nempe ratione periculi transgrediendi vota, vel grave damnum religioni inferendi quoad regularem disciplinam, etc.: quae omnia (ut docet Sanchez¹) est moraliter impossibile evitari ab eo, qui propositum habet transgrediendi vel negligendi omnia statuta sub gravi non obligantia.

12. — Quaeritur autem hic obiter 2°. *An quilibet christianus graviter peccet si proponat committere omnia venialia?*

Affirmat Sanchez² et Bonacina; quia, ut docet S. Thomas, venialia de se disponent ad mortale.

Negant vero probabilius Palaus et Antonius a Spiritu S., apud Salmant.³ (secluso tamen contemptu, vel periculo proximo labendi in mortale, habito respectu ad praeteritam experientiam). Ratio, quia revera tale propositum tantum remote concludit ad mortale.

¹ Decal., lib. 6, cap. 5, n. 9; et cap. 4, n. 18, v. f. — ² Decal., lib. 1, cap. 5, n. 4. — *Bonac.*, disp. 2, de Peccatis, qu. 3, punct. 5, n. 17. — *S. Thom.*, 1^a 2^{ae}, qu. 88, art. 3. — *Palaus*, tr. 2, disp. 2, punct. 9, § 3, n. 5. — *Anton. a Spir. S.*, Director. regular., tr. 3, disp. 1, n. 42 et 43. — ³ Tr. 15, cap. 1, n. 29. —

mittere veniale per se, subdens: « Communiter loquendo aliunde esse in peccato mortali ». Quod in ipsam S. Alphonsi sententiam incidit, uti ipse B. Doctor hic inferius eam explicat.

13. — ^a) Lorca ita sane a Cajetano de Alexandris citatur; sed potius eidem sententiae favere videtur, quam ipse S. Alphonsus tenet. Nam, in *2^{ae} 2^{ae}, sect. 3, disp. 45, n. 4, ne-*

13. — Quaeritur 3°. *An praelatus aliquando, defectus leves subditorum corrigere negligens, ipse graviter peccet?*

Affirmative tenendum (contra ^a) Lorca) cum Lugo, Trullench, Peyrino, Diana et de Alexandris⁴ communiter, casu quo defectus plures sint, et tales (v. gr. circa silentium, jejunia, etc.), ut disciplinam valeant relaxare. Ratio, quia, licet quisque religiosus deficiat in re levi levem regulam transgrediendo; superior tamen negligens impedire, cum possit, observantiae relaxationem, deficit in re gravi. Et ideo tenetur defectus subditorum in damnum totius communitatis vergentes non solum corrigere, sed etiam inquirere ut corrigat, prout docet S. Thomas⁵: sine tamen nimia sollicitudine, ut notat de Alexandris⁶. — Expedit autem ut aliquando corrigere dissimulet, si defectus scandalum non afferant, vel si praevideat subditum ex correctione pejorem fieri, vel si tempus opportunum sit expectandum. — Et hic advertendum quod, si oportet ad corrigendum, superior potest subditum etiam verberare et conviciis increpare (ex D. Thoma⁷): modo non agat ex ira, nec coram saecularibus aut novitiis. — Et sicut superior tenetur corrigere, sic de transgressionibus aliorum tenetur ipsum admonere qui officium zelatoris habet. — De Alexandris⁸ cum Suarez^b), etc.

Lugo, de Just. et Jure, disp. 9, n. 21. — *Trulli*, Decal., lib. 1, cap. 5, dub. 14, num. 5. — *Peyrin.*, tom. 2, qu. 1, cap. 7, a. n. 19. — *Diana*, part. 3, tr. 2, resol. 38. — ⁴ Cap. 11, § 1, qu. 1. — ⁵ 2^{ae} 2^{ae}, qu. 32, art. 2, ad 4. — ⁶ Cap. 11, § 1, qu. 25, v. f. — ⁷ 2^{ae} 2^{ae}, qu. 72, art. 2, ad 2. — ⁸ Loc. cit., § 2, qu. 8.

gat in generali obligationem adesse sub mortali, aliquem de venialibus corripiendi; sed subdit Sotum contrarium asserere de praelatis religionum, cujus sententiae ipse Lorca rationem exponit, neque eam reprobatur aut refellit.

^b) De Alexandris ita quidem citat Suarez, sed sine ulla loci indicatione; neque id apud Suarez reperire potui.

Praelatus negligens corrigere defectus leves, lethali-ter peccat.

Quandoque expedit ut dissimulet.

DUBIUM IV.

Ad quid Religiosus obligetur vi Votorum.

14. *Ad quid obligetur religiosus ex voto paupertatis. An manuscripta, reliquiae et picturae sint propriae religiosorum.* — 15. *An possint habere peculium.* — 16. *Quae non repugnant voto paupertatis.* — 17. *An et quomodo peccet religiosus accipiens vel absumens sine consensu superioris.* — 18. *An excuset a mortali licentia praesumpta.* — 19. *An peccet religiosus absumens bona in alium usum, quam ei sunt data.* — 20. *An possit renuntiare vel non acceptare sibi debita.* — 21. *An facere donationes remuneratorias.* — 22. *An testari.* — 23. *An aliis largiri quod sibi subtraxit ex sibi concessis ad usum.* — 24. *Quaenam quantitas in religioso sit gravis.* — 25. *An peccet graviter si accipiat parva usque ad magnam quantitatem.* — 26. *An impotens restituere teneatur sibi subtrahere ex rebus datis ad usum.* — 27. *An peccet mutans res ad usum concessas.* — 28. *An abscondens res, ne superior de eis disponat.* — 29. *Quid, si praelatus det licentiam ad expendendum ad usus turpes aut vanos.* — 30. *An haec licentia sit de se invalida.* — 31. *An subditus, obtenta licentia generali, peccet contra paupertatem, et teneatur restituere, tam ipse quam accipiens, si expendat in usus turpes.* — 32. *An superior possit dare licentiam aliquid ludo exponendi.* — 33. *An excuset licentia petita et injuste negata.* — 34. *An accipiens aliquid a religioso sine licentia, possit aliquando id retinere.* — 35. *An votum paupertatis possit per consuetudinem abrogari.* — 36. *An abbatissa possit libere bona monasterii administrare. An instituire beneficia, et ea auferre; necnon conferre capellanias, etc.* — 37. *De voto castitatis. — Hic etiam agitur de clausura religiosorum.* — 38. *Ad quid obligetur religiosus ex voto obedientiae. Et an teneatur subditus obedire sub gravi, si praelatus non jubeat in virtute obedientiae vel sub poena gravi.* — 39. *An teneatur ad ea quae indirecte pertinent ad regulam.* — 40. *An ad ea quae sunt contra vel supra regulam. An teneatur assistere morbo contagioso infectis.* — 41. *Quid, si regula obliget sub peccato.* — 42. *Quid, si non sub peccato.* — 43. *An obligentur religiosi ad nova statuta capitulorum.* — 44. *An teneantur obedire praelatis regulam reformantibus.* — 45. *An praelati possint praecipere sub peccato actus internos.* — 46. *An religiosus non obediendo dupliciter peccet.* — 47. *An teneatur obedire, si dubitat utrum res praecepta sit licita. Quid, si habeat opinionem probabilem quod non teneatur.* — 48. *An religiosus valide voteat sine licentia praelati.* — 49. *An teneatur obedire praelato jubenti revelare secretum commissum.* — 50. *An religiosus teneatur ad vota in professione emissa, etiamsi superveniat aliqua notabilis circumstantia non praevisa. An valeat licentia impetrata a praelato inferiori, si a majori fuerit prius denegata.* — 51. *Moniales quibus superioribus teneantur obedire.* — 52. *An abbatissa possit ipsi praecipere, obligando in conscientia.* — 53. *An, cum ipsis dispensare in regulis et votis.* — 54. *An, irritare vota emissa cum suo consensu.* — 55. *An, vota novitiarum.* — 56. *Plura notanda circa obedientiam monialium debitam episcopo.* — 57. *An moniales in actu visitationis teneantur revelare transgressiones aliarum episcopo interroganti.* — 58. *De confessariis monialium, remissive.* — 59. *Plura notanda de electione abbatissae.* — 60. *De privilegiis regularium et monialium. Et an moniales gaudeant privilegiis religiosorum ejusdem ordinis.* — 61. *Et 1°. An abbatissae possint dispensare in jejuniis, Officio, etc.* 2°. *An moniales possint absolvi ab episcopo.* 3°. *An omnes regulares possint divina peragere tempore interdicti.* — 62. *An laici possint sepeliri in ecclesiis monialium.* — 63. *De privilegiis regularium circa divinum Officium.* — 64. *An praelatus possit privilegia limitare.*

Votum paupertatis, ad quid obliget.

14. — « Resp. 1°. Religiosus ex voto « PAUPERTATIS obligatur ut nihil habeat « proprium. Nomine *proprii* autem intel- « liguntur bona temporalia pretio aesti- « mabilia, quorum dominium, vel certe « facultatem disponendi liberam et inde- « pendentem, in perpetuum abdicavit¹. « Dicitur 1°. *Bona temporalia*; quia « retinet religiosus dominium bonorum

« spiritualium, honoris, famae, et simili- « um. Item jus eligendi, praesentandi, « conferendi regulare beneficium, etc. — « S. Thomas², Sanchez³, Lessius⁴, Lay- « mann⁵ ».

Quaeritur hic: *an manuscripta sint propria religiosorum?*

Negat Henno cum aliis, apud Continuatore Tournely⁶: tum quia, ut ait,

¹ Ex can. *Non dicatis 11*, caus. 12, qu. 1; cap. *Monachi 2*, de statu monachorum. — ² 2^{ae} 2^{ae}, qu. 186, art. 7, corp. et ad 4. — ³ Decal., lib. 7, cap. 18, n. 25. — ⁴ Lib. 2, cap. 4,

n. 26. — ⁵ Lib. 4, tr. 5, cap. 7, n. 1 et 2. — *Henno*, de Statu religioso, qu. 9, art. 3, § 1, v. *Dicitur 8*. — ⁶ De Statu relig., cap. 2, art. 2, n. 9.

Per accidens vix excusabitur.

Velle committere omnia venialia, probabilius non lethale.

Quidam negat manuscrita esse propria religiosi.

Probabilis et communis esse affirmatur.

manuscripta saepe sunt pretiosiora libris impressis; tum quia, sicut picturae et quaelibet arte facta a religiosis, etsi postulent multum ingenii, religioni cedunt, ita et manuscripta. — Sed probabilius affirmant communissime Lugo¹, Sporer²; et Salmant.³ cum Pellizzario, Diana, etc.: tum quia manuscripta sunt quid spirituale, cum sint partus ingenii, quamvis alieno studio elaborata; tum quia pertinent ad scientiam, quae non cadit sub voto paupertatis; tum quia talis est communis consuetudo. — Hinc (ut dicemus *n. seq.*, v. *Praefatam*) ex brevi Benedicti XIII, religiosi promoti ad episcopatum debent omnia bona suis superioribus resignare, praeter manuscripta. Et insuper Clemens VIII (apud Sporer⁴) expresse declaravit quod religiosi possunt ad suum arbitrium sua manuscripta alienare, etiam sine licentia. Idem sentit [Contin.] Tournely⁵: dummodo (excipit cum aliis) non sit aliter definitum in ordinis constitutionibus.

Item de reliquiis.

Idem quod de manuscriptis dicunt Salmant.⁵ de *reliquiis*.

Quid de picturis.

Quoad *picturas* vero, si religiosus eas elaboravit animo retinendi, illae sunt monasterii. — Idem dicendum, si religiosus sit conversus; quia tales conversi ad hoc tantum recipiuntur, ut artes externas exercitent: excipitur si conversus eas faciat die festivo, vel per unam aut alteram horam in die elaborando. Ita Salmant.⁶ —

¹ De Just. et Jure, disp. 3, num. 230. — ² Supplem. decal., cap. 2, n. 149. — ³ Tr. 12, de Just. et Jure, cap. 2, n. 195. — *Pelliz.*, tr. 4, cap. 2, n. 318. — *Diana*, part. 1, tr. 6, resol. 25. — ⁴ Loc. cit., n. 149. — ⁵ Tr. 12, cap. 2, num. 194. — ⁶ Tr. 12, cap. 2, num. 197 et 198. — ⁷ Loc. cit.,

Si autem religiosus sit chorista, distinguunt iidem Salmant.⁷, et Sporer⁸ cum Bonacina⁹, Pellizzario¹⁰ et Diana¹¹, apud Croix¹²: et dicunt quod si tabulae, tela, colores, etc. tradantur ei a monasterio, tunc picturae ad monasterium pertinent; secus, si illa praestentur ab aliis.

« Dicitur 2°. *Dominium vel facultatem « disponendi*, propter religiosos Societatis « Jesu, qui post emissa vota retinent et « acquirere possunt dominium radicale « bonorum temporalium. Non tamen habent jus actuale de iis pro suo arbitrio « disponendi vel utendi: in cuius abdicatione essentia religiosae paupertatis consistit. — Sanchez, Laymann⁹ ».

15. — « Dicitur 3°. *Independenter*; quia « religiosus, etiam professus, potest habere « re peculium dependens et revocabile ad « nutum superioris: quod nomine *proprii* « non comprehenditur. — Laymann¹⁰ ».

An religiosus licitum sit habere *peculium ex superioris licentia*? — Et hic distinguendum jus antiquum a jure novo concilii Tridentini.

De *jure antiquo*, alii, ut Gersonius, Theodoricus¹³, Felinus¹⁴, Tapia¹⁵, etc., apud Sanchez¹⁶, negant licitum esse ullum peculium habere. Ratio: tum quia hoc est contra jus naturale, nempe contra votum paupertatis religiosae, cum ex administratione peculii religiosus jacturam faciat praecipuarum utilitatum paupertatis; tum

num. 199. — ⁸ Lib. 4, num. 132. — *Sanch.*, Decal., lib. 7, cap. 18, num. 24. — ⁹ Lib. 4, tr. 5, cap. 7, num. 3. — ¹⁰ Loc. cit., n. 12. — *Gerson.*, Tract. contra proprietarios regulae S. August., part. 3, v. *Objiciunt*. — ¹¹ Loc. cit., cap. 22, num. 4.

Peculium illicitum jure antiquo, juxta alios.

Probabilis licitum.

quia est contra jus positivum, ab Ecclesia in concilio Lateranensi statutum in cap. *Monachi, de statu monach.*, ubi sancitum fuit: *Monachi non pretio recipiantur... nec peculium permittantur habere*. — Alii vero probabilius tenent id non esse vetitum ex jure antiquo, ut censent Silvester¹, Navarrus², Palaus³, Sanchez⁴, Salmant.⁵, qui dicunt hanc esse receptam sententiam; et Felix Potestas⁶ ait esse communem cum S. Antonino⁷, Suarez, etc., ac Beato Humberto⁸ et Beato Jordano⁹. Ratio, quia hoc neque est contra jus naturale, cum, licet id adversetur fini paupertatis, non tamen est contra paupertatis votum, quod solum religiosos obligat ne rebus ut propriis utantur: neque est contra jus positivum, cum ex ipso potius contrarium appareat; nam in cap. fin. *Insinuante, Qui clerici vel voventes*, approbatur professio facta sub conditione vivendi in propria domo, ubique retinendi administrationem bonorum in sui sustentationem. Ex quo infertur, retentionem peculii non esse contra votum paupertatis neque contra statutum religiosum. — Nec obstat textus oppositus in dicto cap. *Monachi*. Etenim, ne dicantur canones inter se contradicere, probabiliter ait Pater Milante¹⁰, nomine *peculii* ibi intelligi appropriationem fundorum, quae tunc temporis monachi ex massa communi sibi abdicaverant, ut probat ex Petro Blesensi et Thomassino; idque solum vetitum fuisse ostendit a concilio Lateranensi.

Sed majus Dubium est: *an peculia sint vetita ex jure novo?*

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Palaus¹, Suarez², Pontius³, Lay-

¹ V. *Abbas*, qu. 3, v. f. — ² De Regular., comment. 2, n. 14. — ³ Tr. 16, disp. 3, punct. 7, n. 2. — ⁴ Decal., lib. 7, cap. 22, num. 5. — ⁵ Tr. 12, cap. 2, num. 200. — *Suar.*, de Relig., tr. 7, lib. 8, cap. 14, n. 3. — ⁶ *Vindiciae regular.*, num. 66. — *Petr. Blesen.*, Epist. 102, ad H. Radingensem abbatem, ap. Migne, Patrol. lat., tom. 207, col. 320. — *Thomassin.*, Disciplin. de Beneficiis, part. 3, lib. 2, cap. 27. — ⁷ Tr. 16, disp. 3, punct. 7, num. 5. — ⁸ Loc. cit., num. 8. —

tamen *n. 54* (allegato a Sanchez) et Felinus, *loc. cit.*, negant solum posse res immobiles haberi.

⁹ Felix Potestas, *n. 1083*, negat vitam communem esse de jure divino aut de paupertatis essentia, et ibi auctores relatos citat; et *n. 1084*, suum dictum probat ex eo quod

mann¹⁰, Holzmann¹¹; et Salmant.¹² cum Vasquez, Valentia, etc. — Idem enixe tuetur Pater Concina¹³, ubi erudite quidem loquitur, sed plus quam par est invehit contra religiosos quodcumque minimum peculium habentes. Hos enim vocat (ut refert Pater Carratinus in alio libro contra Concina edito) filios irae, filios perditionis, infames violatores paupertatis. Ac perinde dicit eos esse in aeternae damnationis periculo; et superiores gravissimi peccati reos esse, nisi studeant vitam communem, ubi collapsa est, restaurare; nec posse regulares in iis conventibus bona conscientia manere, ubi non viget vita communis, sed transire debere ad monasteria vitam communem observantia, sive proprii sive alterius ordinis, si aditus pateat; item juvenes religionem ingredientes, ubi vita communis obsolevit, se exponere periculo aeternae salutis: graviterque peccare superiores eos acceptantes, et qui consilio aut favore illos inducunt ad ingrediendum, uti etiam parentes filios ab ingressu pro viribus non avertent; quia (ut ait), ubi vita communis sublata est, religio non est religio nec status perfectionis, sed confusionis et damnationis. Ita doctus praefatus auctor, sed nimis severus iudex.

At veniamus ad quaestionem. — Haec prima sententia probatur ex decreto Tridentini¹⁴, ubi sic dicitur: *Nemini igitur regularium, tam virorum quam mulierum, liceat bona immobilia vel mobilia, cujuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquisita, tamquam propria, aut etiam nomine conventus possidere vel tenere; sed statim ea superiori*

⁹ Variar. disputat. ex utraque theolog., qu. 9, scholastica, cap. 4, v. *Praeterea*. — ¹⁰ Lib. 4, tr. 5, cap. 7, n. 13. — ¹¹ De Praec. partic., n. 616. — ¹² Tr. 12, cap. 2, n. 202. — *Vasq.*, opusc. de Reditib., cap. 3, dub. 2, n. 14. — *Valent.*, in 2^{ae} 2^{ae}, disp. 10, qu. 4, punct. 3, v. *Quarto*. — ¹³ Opusc. Disciplina apost. monastica, dissert. 1, cap. 13 et 14; dissert. 3; dissert. 5, cap. 11 et seqq. — *Carratin.*, Vita claustralis, dissert. 5, i. f.; dissert. 6, consecratar. — ¹⁴ Sess. 25, de regular., cap. 2.

14. — ^a Contin. Tournely, *de Statu relig.*, cap. 2, art. 2, n. 9, manifeste innuit hanc sententiam; utraque enim relata opinione, concludit: « Alii, et forte melius, rem illam definire volunt ex ipsa ordinis constitutione ».

^b Sporer, *Supplem. decal.*, cap. 2, n. 150; Pellizzarius, *tr. 4, cap. 2, n. 295*; Diana, *part. 1, tr. 6, resol. 6*, in omnibus quidem his assertis concordant, nisi quod nullam distinctionem ponunt (saltem quoad praesentem casum) inter choristas et conversos.

^c Bonacina a Croix citari videtur ex Diana; sed locus a Diana citatus, hoc est *Tract. var., disp. 3, punct. 1, n. 5*, ad rem non facit.

15. — ^a Apud Sanchez legitur Theodoretus, quod est falsum; nam Sanchez auctorem citat ex Dionysio Cartusiano, in opusc. *de Refor-*

mat. claustralium, art. 13, 14 et 15; at Dionysius non nominat Theodoretum, sed *art. 15* quemdam doctorem, « quem novi, inquit, eoque tempore quo in Colonia studui, fuit cancellarius universitatis illius, eratque doctor ille Theodoricus de Monasterio ». Et prosequitur citans quoddam hujus cancellarii assertum, quo prohibebatur praelatis ne subditis pro libito peculium concederent.

^b Felinus et Carolus Tapia perperam a Sanchez allegantur; contrariam enim opinionem (quam nempe S. Alphonsus probabiliorum vocat) tenent, et dicunt: Felinus, *in cap. Cum M., de constitut., n. 26, v. Eadem reasumit*; et Tapia, *in Authent. Ingressi, v. Ipso ingressu, cap. 3, n. 36*, religiosos posse cum superioris licentia peculium habere. Tapia

jure antiquo peculium concedebatur. — Et praeferit S. Antoninus, *part. 3, tit. 16, cap. 1, § 11, v. Nota 5°*; B. Humbertus, *in Regul. S. Augustini, cap. 18*; B. Jordanus a Saxonia, *Ord. Erem. S. Aug., in Libro qui dicitur Vitas fratrum* [sic], *lib. 3, cap. 13*, concedunt licitum esse peculium.

tradantur, conventuique incorporentur. Nec deinceps liceat superioribus bona stabilia alicui regulari concedere, etiam ad usum fructum vel usum, administratio nem aut commendam. Administratio autem bonorum monasteriorum seu conventuum ad solos officiales eorumdem, ad nutum superiorum amovibiles, pertineat. Mobilium vero usum ita superiores permittant, ut eorum supellex statui paupertatis quam professi sunt conveniat, nihilque superfluum in ea sit; nihil etiam quod sit necessarium eis denegetur. Quod si quis aliter quidquam tenere deprehensus aut convictus fuerit, is biennio activa et passiva voce privatus sit, atque etiam juxta suae regulae et ordinis constitutiones puniatur.

Secunda vero sententia, quam tenent Navarrus¹, Sà², Sanchez³, Barbosa^{d)}, Cabassutius^{e)}; de Alexandris⁴ cum Pellizzario, Rodriguez, Peyrino, Villalobos^{e)}, etc., et Pater Milante cum aliis, — dicit, concilium nihil novi statuisse quam quod de jure communi statutum erat. Praecepit quidem concilium (ut ajunt), nullum religiosum posse habere peculium cum dominio utili, ita ut illud sine licentia praelati distrahere possit, vel saltem nulli licere sine justa causa habere; sed non prohibuit ut superior ex justa causa possit usum peculii religiosi concedere dependenter a suo arbitrio, sicut et usum aliarum rerum monasterii ipsi concedere potest.

His tamen non obstantibus, prima sententia probabilior videtur spectata sanctione concilii. — Ducor primo ex illis verbis: *Nemini liceat bona immobilia vel*

mobilia... etiam nomine conventus possidere. Ergo non licet quaecumque peculium tenere, nec etiam ex consensu superioris; non enim aliter poterit monachus dici bona habere nomine conventus, nisi ea concedantur ipsi a praelato, qui vices conventus repraesentat. Quod autem dicitur hoc intelligi *sine justa causa*, id omnino gratis videtur asseri; tanto magis cum ibi subdatur, quod *bona statim superiori tradantur, conventuique incorporentur*: quod verbum *incorporentur* denotat bona illa fieri communia, et ad usum totius conventus destinari.

Item moveor ex verbis illis: *Administratio bonorum ad solos officiales pertineat; mobilium vero usum ita superiores permittant, ut nihil quod sit necessarium eis denegetur.* Ergo quoad stabilia omnis administratio religiosi interdicitur; et quoad mobilia, tantum necessarium (non vero quod ad delectamentum, licet honestum, deserviat) statuitur non denegari: quo verbo excluditur administratio etiam mobilium ad usum indeterminatos. Idque confirmatur ex rō: *Nec deinceps liceat, etc.*: quibus verbis videtur concilium novum jus statuisse; unde Laymann⁵ infert: *Propositum* (concilii) *fuisse, ejusmodi stabiles redditus, seu annuas pecuniarias portiones omnino interdiceret.* — Ita respectu ad decretum concilii.

Sed ratione *consuetudinis* quae hodie fere in omnibus religionibus, saltem non reformatis, introducta est, puto cum eisdem fautoribus primae sententiae^{f)}, ut Sanchez⁶, Laymann⁷, Lessius⁸, Palaus⁹, Pontius¹⁰, Salmant.¹¹; item Pater Milante¹²

Ex hodierna consuetudine, licitum.

¹ De Regular., comment. 2, num. 15. — ² V. Religio, num. 48. — ³ Decal., lib. 7, cap. 22, num. 11. — ⁴ Cap. 4, § 2, qu. 1 et 4. — ⁵ Pelliz., tr. 4, cap. 2, num. 196 et num. 25. — ⁶ Rodrig., Quaest. regular., tom. 3, qu. 29, art. 10. — ⁷ Laurent. Peyrin., tom. 1, qu. 2, cap. 2, § 1. — ⁸ Milante, Vindic. regular., num. 80 et seqq. — ⁹ Lib. 4, tr. 5, cap. 7,

num. 13, post med. — ¹⁰ Decal., lib. 7, cap. 22, num. 11. — ¹¹ Lib. 4, tr. 5, cap. 7, num. 13, v. f. — ¹² Lib. 2, cap. 4, num. 32. — ¹³ Tr. 16, disp. 3, punct. 7, num. 6. — ¹⁴ Var. disputat. ex utraque theol., qu. 9, scholast., cap. 4, v. *Sed quaeres.* — ¹⁵ Tract. 12, cap. 2, n. 203 et 204. — ¹⁶ Vindic. regular., n. 85.

^{d)} Barbosa, in *Trid.*, sess. 25, de regular., cap. 2, a n. 2, utramque sententiam affert; sed videtur huic secundae adhaerere, quatenus n. 4, remittit ad auctores pro causis justis ex quibus peculium concedi possit; quod utique non fecisset, si existimasset peculium, vi Tridentini concedi non posse.

^{e)} Cabassutius, *lib. 1, cap. 22, n. 2*; Vil-

lalobos, *part. 2, tr. 35, diff. 29, n. 1 et 2*, peculium concedunt, absque Tridentini concilii mentione.

^{f)} Scilicet: praeter auctores primae sententiae, qui negant Tridentinum aliquid novi hac in re induxisse, ut sunt: Milante, Navarrus, Barbosa, Suarez, Beja, Rodriguez, Miranda, de Alexandris. — Quibus addendus est

cum Navarro, Barbosa, Suarez, Azor⁸⁾, Cabassutio⁹⁾, Silvio, Wigandt, Beja, Luca, Rodriguez, Miranda, Corduba, de Alexandris, Lopez, Conrado, Passerino, Ledesma¹⁾ et Mastrio, etc., rigorem concilii hodie temperatum esse, et licere singulis religiosi ex consensu superioris peculium habere, ut sibi provideant ad usus necessarios vel honestos: modo sint parati bona a se abdicare ad superioris nutum semper ac illis sufficienter subveniatur; nam alias non tenerentur peculium dimittere, dicunt Salmant.¹ cum Sanchez², Lessio³, etc. — Libet hic adnotare responsum datum a card. Bellarmino (ut refert Pater Milante⁴⁾, qui, cum rogatus fuisset a cardinali Gesualdo, archiepiscopo Neapolitano, an moniales, non obstante contraria consuetudine, teneantur exacte vitam communem servare, sic respondit: *Si... consuetudo inobservantiae est legitime praescripta, videntur posse excusari illae quae religionem sic relaxatam invenerunt; nam... talis religio sic relaxata, in qua tamen servantur omnia substantialia, est vera et bona religio. Ergo potest eligi; et qui in ea vivunt sunt in statu perfectionis.*

Praefatam autem administrationem peculii ad nutum superioris, dicunt Palaus, Salmant., Pontius et Sanchez, licitam esse ratione consuetudinis, non solum de bonis mobilibus, sed etiam de immobilibus. — Idque videtur confirmatum ex quodam brevi edito a Benedicto XIII, anno 1725, incipiente *Postulat humilitati nostrae* (ac in extensum relato ab eodem Patre Milante⁵⁾, in quo Pontifex, loquens de religiosi promotis ad aliquam dignitatem, praecipit ut omnia bona mobilia seu immobilia, cujuscumque generis et speciei,

Licitum etiam pro immobilibus.

Navar., de Regular., comment. 2, n. 15. — ² Barbosa, in cap. *Monachi*, n. 2 et 3, de statu monachor.; et de Episcopo, alleg. 103, n. 5 et 6. — ³ Suar., de Relig., tr. 7, lib. 8, cap. 14, num. 9 et seqq. — ⁴ Silvius, Resolut. var., opusc. 6, v. *Religiosus 3.* — ⁵ Wigandt, tr. 8, exam. 2, num. 23, v. *Resp. 6.* — ⁶ Beja, Cas. conc., part. 4, cas. 17. — ⁷ De Luca, de Regular., discurs. 57, n. 17. — ⁸ Rodrig., Quaest. regular., tom. 3, qu. 29, art. 10. — ⁹ Miranda, Man., tom. 1, qu. 28, art. 8; et de Monial., qu. 9, art. 2. — ¹⁰ Corduba, Sum., qu. 54. — ¹¹ De Alexand., cap. 4, § 2, qu. 1. — ¹² Ludov. Lopez, Instruct. conc., part. 2, cap. 5.

quae eos tempore suae promotionis penes se vel alios habere contigerit, exceptis dumtaxat scriptis, propriis indumentis et breviario... superiori locali... resignare teneantur. Ergo Pontifex, licet expresse hic non approbet, saltem praesupponit tamquam licitum peculium sive mobilium sive immobilium quod religiosi penes se habent.

Hoc quoad peculium bonorum etiam immobilium. — Sed quoad peculium mobilium, illud expresse approbatum habetur a Clemente VIII, qui (ut refert Pater Milante) anno 1602 per suum breve, cardinali Gesualdo declarandum injunxit (en verba brevis), *quod liceat abbatissae cujuslibet monasterii permittere monialibus, ut unaquaeque earum ex subventionibus quae eisdem monialibus dantur, aliquid expendere possit, absque eo quod per manus officialium erogetur, et sine onere aliam de eis rationem reddendi; summa autem haec erit scuti unius quolibet mense pro minutis causis, etc.* Praecepit tamen ibidem Pontifex ut in posterum neque ad habitum, neque ad professionem aliqua recipiatur, nisi sub integra reformatione vitae communis. Sed, cum rursus ab hoc ultimo moniales reclamassent, idem Clemens aliud edidit decretum quo sic declaravit: *Moniales vero quae in posterum admittentur in iis monasteriis, in quibus subventiones retinentur, nullatenus invitae cogantur ad vitam communem.* Ergo ex hoc decreto Pontificis vita communis non pertinet ad essentiam voti paupertatis, et peculia ex consuetudine rite permittuntur. — Idipsum confirmatur pro religiosi ex alio brevi Innocentii XII, edito anno 1691, approbante constitutiones ordi-

Conrad., Respons. cas. conc., qu. 59, in Addit. — *Passerini*, de Hominum statib., qu. 186, art. 7, num. 335. — *Mastr.*, Theol. mor., disp. 14, qu. 1, art. 5, n. 42. — ¹ Tr. 12, cap. 2, n. 204. — ² Decal., lib. 7, cap. 22, n. 15. — ³ Lib. 2, cap. 4, n. 32. — ⁴ Vindic. regular., n. 112. — ⁵ Palaus, tr. 16, disp. 3, punct. 7, n. 6. — ⁶ Salmant., loc. cit., n. 203. — ⁷ Basil. Pontius, loc. cit., v. *Sed quaeres.* — ⁸ Sanch., loc. cit., n. 13 (ex jure communi). — ⁹ Loc. cit., n. 94. — ¹⁰ Bened. XIII, bulla *Postulat*, § 5. — ¹¹ Milante, Vindic. regular., n. 87. — ¹² Innoc. XII, breve *Ex injuncto nobis*, 7 Dec. 1691, in Bullar. Mainardi,

Petrus de Ledesma, de *Statib.*, cap. 4, concl. 3, dub. 13, v. *Digo lo primero*, ubi negat peculium esse contra Tridentinum.

⁸⁾ Azor a Milante perperam citatur; nam,

part. 1, lib. 12, cap. 9, qu. 2, asserit peculium contra Tridentinum esse, quod jus antiquum in hac re correxit.

⁹⁾ De Cabassutio vide notam e hic superius.

Licitum pro mobilibus.

nis S. Mariae de Mercede, jam prius approbatas a novem aliis Pontificibus ¹⁾. In iis autem constitutionibus ¹ sic statutum erat: *Sancimus ne quis Fratrum professorum aliquid proprium habeat, neque pecunias, neque vasa aliqua aurea vel argentea, etc.; neque illa expendat neque consumat absque sui praelati licentia.... Attendant autem Fratres nostri quod singulis annis semel omnia quae in usu retinent commendatoribus suis exponant et realiter exhibeant, eorum dispositioni relinquendo; et specialem licentiam utendi eis accipient a praelato.* Ergo, cum licentia bene poterant retinere et expendere.

Caeterum (ut proferam quid ego sentio super hac re), licet praefatam secundam sententiam probabilem censeam, immo probabilior, ratione consuetudinis universaliter introductae: attamen in praxi omnes praelati tamquam certum sibi persuadeant, quod si usum peculii in monasteriis de novo introducent, vix nomen paupertatis ibi supererit; et ex hoc innumera mala communitati quoad observantiam supervenient. — Quapropter, etiamsi ipsi a peccato gravi excusari possunt, usum peculii concedendo, respectu voti paupertatis; non tamen excusabuntur ob regulae relaxationem, cui hac concessione procul dubio operam dabunt.

Omnes autem conveniunt quod in iis conventibus, in quibus non observatur vita communis ob paupertatem vel incuriam superiorum subministrandi subditis necessaria, possint concedi peculia ad nutum praelatorum. Ratio, quia Tridentinum

tunc praecepit religiosis vitam communem, cum a conventu nihil... quod sit necessarium, eis denegetur. — Ita Potestas, Fagnanus ¹⁾, de Alexandris ²⁾, communiter.

Hinc infertur 1° cum Pellizzario ³⁾, Valentia ⁴⁾, Lopez, et Potestà ⁵⁾, in dicto casu non peccare (saltem graviter) religiosum qui peculium retinet non in communi deposito, sed in sua cella cum licentia praelati dependenter ab ejus arbitrio; quia tunc substantia paupertatis jam servatur.

Infertur 2°. Non posse regulares vitam communem recusare, si superiores illam erigere velint; ut de Alexandris ¹⁾ cum Suarez ²⁾, Lessio, Navarro, et Potestà ⁴⁾ cum communi. Ratio, quia, licet vitam communem non servare non sit contra votum paupertatis; est tamen contra votum vitam communem respuere, quia est habere bona independentem a voluntate superiorum. — Dicunt tamen Lessius et Peyrinus cum de Alexandris ⁵⁾ quod religiosus non tenetur tradere peculium suum praelato, qui velit illud in usum monasterii convertere, nisi ei constet quod praelatus suis necessitatibus sufficienter aliunde providebit.

Infertur 3°. Quod si religioso relinquatur legatum cum conditione ut illud possideat independentem ab arbitrio superiorum, tunc certe peccabit religiosus contra votum paupertatis si sic retineat; sed legatum valebit in favorem monasterii, quia illa conditio tamquam turpis rejicitur. — Ita de Alexandris ⁶⁾ cum Graffio ^{m)} et aliis communiter.

Less., lib. 2, cap. 4, num. 32, i. f. - Navar., de Regular., comment. 3, n. 36. — ⁴ Loc. cit., num. 1087. — Less., loc. cit., num. 32. - Laur. de Peyrinis, tom. 1, qu. 2, cap. 2, § 1, collig. 4. - ⁵ Cap. 4, § 2, qu. 3. — ⁶ Cap. 4, § 2, qu. 5.

¹⁾ Constitutiones illius ordinis approbatas jam fuerant a quatuordecim Pontificibus, quorum Milante decem tantum commemorat.

¹⁾ Fagnanus, in cap. Monachi, de statu monachor., n. 66, id refert concessum a S. C. aliquibus monialibus.

²⁾ Pellizzarius, de Monial., cap. 4, n. 29, haec habet de alio casu. Negat enim peccare contra votum paupertatis, monialem quae res acquisitas cum licentia superiorum postea occultat, solum ne patiatur confusionem aut ve-recundiam; interim parata res illas tradere

superiori, si forte eas petat. — Valentia autem, in 2am 2ae, disp. 10, qu. 4, punct. 3, v. Secundo, scribit dumtaxat: « Religiosum, qui ex voluntate superioris aliqua ad usum habet, et paratus est relinquere ad arbitrium superioris, non esse proprietarium ».

¹⁾ De Alexandris, loc. cit., qu. 2; Suarez, de Relig., tr. 7, lib. 3, cap. 14, i. f., perspicue id innuunt, dum dicunt religiosos teneri ita animo esse paratos, ut ad nutum superioris se ab usu peculii abdicent.

^{m)} Jacobus de Graffii, Decis. aur., part. 1,

16. — « Unde sequentes casus resolvuntur: »

« 1°. Non repugnat voto paupertatis, « quod religiosi habeant bona in communi, etiam immobilia ». [Cap. Exiit ^{a)}, et Tridentinum ^{a)}; vide Salmant. ¹. Potest tamen Papa, justa urgente causa, dicta bona in aliud opus pium transferre. Salmant. ² cum Palao, Lugo ^{b)} et Lessio]. — « Immo sine consensu Papae non possunt « se obligare communitati, quod ea nunquam sint acquisituri; quia praejudicant immunitati ecclesiasticae. Card. Lugo ³. — Neque possunt fructus seu reditus, a donatore destinatos ad ea emenda, « applicare ad usus alios, v. gr. solvenda « debita, etc. Ibid. ⁴.

« 2°. Non repugnat paupertati, si religioso detur villa vel alius locus administrandus nomine monasterii, idque in monasterii commodum. Immo nec repugnat, si detur in commodum vel in modum ipsiusmet religiosi aliquod ecclesiasticum beneficium. Quo casu competit « ei administratio reddituum quos ad sustentationem suasque causas applicare « potest juxta canonem concessionem. « Quod reliquum est, pertinet ad ecclesiam « vel beneficium cui servit: ac conse-

¹ Tr. 12, cap. 2, n. 164. — ² Loc. cit. - Palao, tr. 31, disp. un., punct. 7, § 3, n. 1, i. f. - Less., lib. 2, cap. 4, n. 20. — ³ Resp. moral., lib. 3, dub. 8. — ⁴ Lugo, dub. 10. — ⁵ De Relig., tr. 8, lib. 3, cap. 19; et cap. 16, num. 28 et seqq. — Molina, de Just. et Jure, tr. 2, disp. 276, n. 5. — ⁶ De Just. et Jure, disp. 4, num. 2. — Petr. Wadding,

« quenter donationes de redditibus beneficii « factae ab eo in usus non pios, invalidae « sunt et contra justitiam; neque accipientes possunt tuta conscientia retinere. « (Suarez ⁵, Molina, etc. communiter). Ratio, « quia non habet dominium dictorum reddituum. Card. Lugo ⁶. — Nihilominus « Wadding (apud Diana ⁷) probabile censet « quod, etsi illicitae, validae tamen sint « istae donationes; idemque multo magis « de donationibus episcoporum regularium censet cum eodem Diana ⁸, etc., « contra Sanchez, Suarez, etc.

« Ad monasterium vero omnia alia « pertinent quae aliunde quam ex beneficio acquiruntur, nisi ex consuetudine « cedant ecclesiae. — Navarrus ^{c)}, Azor ^{d)}, « Molina ^{e)}, Laymann ⁹. Vide Tridentinum ¹⁰.

« 3°. Non tantum jure antiquo, sed « etiam post Tridentinum, probabile est « religioso in monasterio, vel juxta illud « manenti, annuatim assignari posse redditum, ut ex eo vivat suo commodo et « incommodo, revocabiliter tamen ad nutum praelati: similiter monialibus videtur praebere posse, ita ut ipsae sibi « labore manuum vestes comparent. — « Ita, contra Azor ^{f)}, Lessius ^{f)} et Mo-

de Contract., disp. 2, dub. 3, § 2, num. 12 et 15. — ⁷ Part. 8, tract. 6, resol. 133. — Wadding, loc. cit., § 2, num. 7. — ⁸ Part. 8, tract. 6, resol. 132. — Sanchez., Decal., lib. 6, cap. 6, num. 13. — Suarez., de Relig., tr. 8, lib. 3, cap. 16, num. 29. — ⁹ Lib. 4, tr. 5, cap. 7, num. 18. — ¹⁰ Sess. 25, de regular., cap. 2.

lib. 3, cap. 5, n. 41, citatur a Cajetano de Alexandris pro sola priori assertionis parte, scilicet religiosum illum peccare et fieri proprietarium: in quo concordat Graffius; at ipse de Alexandris subdit legatum tenere, quia conditio habetur ut turpis.

16. — a) Scilicet Tridentinum, sess. 25, de regularib., cap. 3, concedit bona etiam immobilia posse in communi a regularibus possideri; sed ab ea facultate excluduntur Fratres Minores Capuccini et de Observantia; quam exceptionem quoad Fratres Minores jam sanxerat cap. Exiit 3, de verb. signif., in 6°.

b) Lugo a Salmant. quidem citatur ut refert S. Alphonsus; ipse tamen de Just. et Jure, disp. 3, n. 74, asserit dumtaxat dominium illud religiosorum non esse omnino liberum et absolutum, « cum non possit conventus alienare immobilia, vel etiam mobilia pretiosa sine consensu Pontificis ».

c) Navarrus, de Regular., comment. 4,

n. 68 et 69, ita docet de casu quo beneficium non habeat universitatem seu corpus bonorum separatim ab ecclesia; si vero habeat corpus bonorum separatim, omnia aliunde quaesita cedere in commodum beneficii, non autem in monasterii. Unde non satis diligenter a Busenbaum citatur.

d) Azor perperam a Busenbaum allegatur; nam, part. 1, lib. 12, cap. 10, qu. 6 et 7, oppositum tenet, asserens religiosum beneficiarium, omnia quae sive ex beneficio sive aliunde acquirat, acquirere ecclesiae suae, non autem monasterio; pensionarium, vero illa acquirere non monasterio, sed Summo Pontifici.

e) Molina pariter male a Busenbaum citatur; id enim non habet, de Just. et Jure, tr. 2, disp. 276, n. 6.

f) Azor indiligenter quoque a Busenbaum citatur; ex parte enim dumtaxat contradicit, loc. cit., cap. 9, qu. 6, affirmans monialibus

Possidere in communi non repugnat paupertati.

Peculium tenere in cella, saltem non lethale.

Vitam communem recusare, illicitum.

Nec fundus a regulari nomine monasterii administrandus.

Quid de beneficio ecclesiastico.

Peculium non semper tradendum praelato.

Quid de legato cum conditione ut sit independentem.

Mala provenientia ex peculio.

Si desit vita communis, potest concedi peculium.

Peculium juxta Busenbaum.

« lina ^{s)}, docent Sanchez ¹, Tanner ^{h)}, Laymann ⁱ⁾: qui addit, talem consuetudinem, ubi viget, non damnandam; probat tamen tolli debere, si commode possit, monetque non sine urgentissima causa introducendam ».

17. — « Peccat contra paupertatem religiosus, si quid seu domi seu foris, etiam ex iis quae ad victum et vestitum pertinent, sine superioris consensu expresso, tacito vel praesumpto, accipiat, retineat, absumat, permutet, alteri donet vel accomodet. — Ita Lessius ², Sanchez ³, Suarez ⁴, Laymann ⁵, Azor ⁶.

« Dixi 1°. *Sine consensu tacito*; quia « si praelatus sciat subditum aliquid accipere, retinere vel expendere, et non prohibet, cum facile possit, tacite consentire et approbare videtur. Unde Sanchez ⁷ ait, si in aliqua religione consuetudo viget aliqua recipiendi vel expendendi sine licentia, id excusari per tacitam licentiam praelati, qui id tolerando consuetudinem rationabiliter declarat ». [Salmant. ⁸ cum Palao, Pellizzario, Fagundez, Bassaeo, etc.]. « Et si praelatus subdito donet vel donari permittat imagines, rosaria, etc., sciens non indigere iis omnibus ad proprium usum, « tacite facultatem concedere censetur do-

« nandi aliis; ut notat Laymann. — Monet tamen Lessius ^{a)}, talem consensum non praesumendum, nisi in rebus parvis « et crebro occurrentibus ».

18. — « Dixi 2°. *Vel praesumpto*; hic enim locum habet cum res urget, superiorque non est praesens. Ad hunc autem, ut vult Sanchez et Bonacina, non sufficit quod superior libenter concederet, si peteres (alioqui omnes donationes a praelatis permitti solitae licerent sine venia: quod cederet in eversionem disciplinae regularis); sed requiritur ut ipse censeatur concedere, quamvis non petas, et nolit in iis circumstantiis te petere. — Addunt tamen Suarez et Lessius, excusari a mortali, si praesumatur affectus superioris libenter rem concessuri, si rogaretur ^{a)}. Ratio, quia tunc censetur rem habere ex voluntate superioris saltem virtuali, quae in illo affectu latet, ideoque, si superior tantum sit in vitus quoad modum, venialiter quidem peccari, non tamen contra paupertatem, docent Suarez, Sanchez, Laymann ⁹ ».

Quaeritur igitur: *an liceat religiosus res alienare vel accipere ex licentia praesumpta?*

Affirmant DD. communiter, si licentia praesumatur de praesenti, ex voluntate

pertas religiosa, num. 2. — Laym., lib. 4, tr. 5, cap. 7, n. 4. — Sanch., Decal., lib. 7, cap. 19, n. 14. — Bonac., Tract. var., disp. 3, punct. 6, n. 13. — Suar., de Relig., tract. 7, lib. 8, cap. 11, num. 9. — Less., lib. 2, cap. 41, n. 79, v. *Crediderim*. — Suar., loc. cit., n. 11. — Sanch., loc. cit., num. 15. — Lib. 4, tract. 5, cap. 7, num. 4, v. *Sufficit*.

concedi posse, ut pro vestitu impendant quod proprio labore et industria aut donatione sibi comparaverint. — Lessius pariter male a Busenbaum refertur; de monialibus enim, lib. 2, cap. 4, dub. 5, n. 30 non loquitur; et n. 33, generaliter asserit, religiosis concedi posse « etiam aliquam pecuniam ad usus certos et determinatos »; quin etiam « ad usus suos vel pios indeterminate ».

^{s)} Molina, tr. 2, disp. 276, n. 6, id clare significat: « Ubi... ejusmodi concessionem, inquit, introductae non sunt, aut si introductae jam sint, exstingui sine scandalo possent, sane expediret aboleri omnino, nullaque ratione de novo permitti; idque decreto concilii Tridentini est longe consonantius ».

^{h)} Tanner, tom. 3, disp. 6, qu. 3, dub. 4, n. 108, scribit moniales nonnunquam, consentientibus superioribus, recipere census quos-

dam, a parentibus vel cognatis sibi assignatos ad necessarios vitae usus; quod ex rationabili causa permitti posse affirmat. Et n. 110, dicit ex quibusdam auctoribus monasterium posse religioso solum victum praebere, ea ratione, ut aliunde sibi compararet quae ad vestitum, libros, etc. pertinent, cum dependentia a dispositione superioris; negat tamen hunc agendi modum consonum esse Tridentino, « saltem ubi necessitas non cogit ».

ⁱ⁾ Laymann, loc. cit., n. 4, id dumtaxat habet, quod ab eodem addi Busenbaum asserit.

17. — ^{a)} Lessii verba, lib. 2, cap. 41, n. 79, haec sunt: « In monasteriis tamen bene ordinatis non conceditur haec facultas passim omnibus, nisi in rebus minoris momenti et crebro occurrentibus ».

18. — ^{a)} Suarez tamen monet regulam hanc scrupulosam esse et incertam.

Licentia praesumpta de praesenti sufficit.

Quando censeatur adesse.

actuali vel virtuali superioris. Immo Lugo ¹ et Salmant. ² dicunt sufficere ad non peccandum, saltem graviter, contra votum paupertatis, ut superior non habeat hic et nunc voluntatem omnino repugnantem quoad substantiam, licet sit invitatus quoad modum. Hinc infertur, excusari saltem a mortali (ut ajunt Lessius ³ et Salmant. ⁴ cum aliis communiter) religiosum qui noverit superiorem erga ipsum ita esse affectum, ut, si hic sciret, libenter licentiam concederet vel saltem non graviter repugnaret. — Idem dicunt Salmant. ⁵ et Lugo ⁶, si datio vel acceptio cederet in utilitatem monasterii. Idem, si superior non possit facili adiri, et urgeat causa aliquid accipiendi vel alienandi; ut Continuator Tournely ⁷, Lessius ⁷ et Salmant. ⁸, ac Holzmann ⁹ cum communi. (Advertunt tamen Elbel ¹⁰, et Lugo ¹¹ cum Suarez et Sanchez, quod religiosus post talem acceptionem tenetur, si commode potest, rem praelato manifestare, ut deinde licite possit eam retinere). — Idem ait Elbel ¹², si superior de facili soleat licentiam concedere pro quibusdam rebus, maxime esculentis et poculentis. Sed in monasteriis bene ordinatis non solent passim tales licentiae concedi, ut ait Lessius ¹³, nisi pro rebus minimis et crebro occurrentibus.

Haec docent praefati auctores, quando agitur de licentia praesumpta de praesenti.

¹ De Just. et Jure, disp. 3, n. 125. — ² Tr. 13, cap. 6, n. 71 et 72. — ³ Lib. 2, cap. 41, num. 79, v. f. — ⁴ Tr. 13, cap. 6, n. 71. — ⁵ Loc. cit. — ⁶ De Statu et Oblig. relig., cap. 2, art. 2, num. 10, v. *Quae vero*. — ⁷ Lib. 2, cap. 41, n. 79. — ⁸ Tr. 13, cap. 6, n. 71. — ⁹ De Praec. particul., n. 608. — ¹⁰ Part. 5, confer. 19, de Voto paupert., n. 644. — ¹¹ De Just. et Jure, disp. 3, n. 128. — ¹² Suar., de Relig., tr. 7, lib. 8, cap. 11, n. 3. — ¹³ Sanch., Decal., lib. 7, cap. 19, n. 8. — ¹⁴ Loc. cit., n. 640. — ¹⁵ Loc. cit., n. 79. — ¹⁶ Loc. cit., num. 599. — ¹⁷ Loc. cit., n. 639. — ¹⁸ Tr. 16, disp. 3, punct. 23, n. 8. — ¹⁹ Navar., de Regular., comment. 2, n. 20. —

^{b)} Lugo, disp. 3, n. 126, casum hunc praetermittit.

^{c)} Azor citatur quidem a Palao ut asserit S. Alphonsus; at, part. 1, lib. 12, cap. 12, qu. 2, 3 et 4, dicit solum satis esse tacitam licentiam. — Valentia autem, in 2^{am} 2^{ae}, disp. 10, qu. 4, punct. 3, v. *Primo* et v. *Quinto*, satis esse ait: « quando merito praesumitur de voluntate superioris ». — Et Petrus Navarra, de Restit., lib. 3, cap. 1, n. 191, dicit sufficere praesumptam licentiam.

Sed magna Quaestio est: *an peccet religiosus contra votum paupertatis, quando aliquid accipit aut dat ex licentia interpretativa, sive praesumpta de futuro*, scilicet praesumendo quod superior annueret si rogaretur?

Prima sententia, quam tenent Holzmann ¹⁴, Elbel ¹⁵; Palao ¹⁶ cum Navarro Azor ^{c)}, Suarez, Valentia ^{c)} et Petro Navarra ^{c)}; item Toletus ^{d)} et Rosella ^{d)}, apud Sanchez ^{d)}; et Pellizzarius, Rodriguez ac Bassaeus, apud Salmant. ¹⁷, negat talem religiosum peccare, saltem mortaliter. Hocque dicunt procedere Holzmann ¹⁸, Elbel ¹⁹, Sanchez ²⁰; et Palao ²¹ cum Suarez, Navarro, etc., non solum si ille certe, sed etiam si probabiliter crederet superiorem licentiam concessurum: nisi (bene excipit Sanchez) in aliqua communitate observanti vigeat praeceptum, ut licentiae expresse petantur. — Hanc sententiam docet etiam D. Thomas ²², ubi ait: *Si vero non habet dispensationem* (religiosus a praelato commissam), *quia nihil proprium habet; tunc non potest facere eleemosynam sine licentia abbatis, vel expresse habita, vel probabiliter praesumpta*. Idemque tradit ²³, ubi dicit non esse proprietarium, religiosum qui donat aliquid ponens spem in ratihabitione praelati. Ratio, quia, ad non peccandum contra votum paupertatis ea sufficit licentia, quae efficit ut acceptio non fiat nomine proprio, sed cum dependentia a voluntate supe-

Suar., loc. cit., n. 4 et 11. — *Pellia*, tr. 4, cap. 2, n. 407 et seqq. — *Rodrig.*, Quaestio. regul., tom. 3, qu. 29, art. 10, concl. 7. — *Bass.*, v. *Paupertas religiosa*, num. 2, v. *Petes tertio*. — ¹⁷ Tr. 13, cap. 6, num. 67. — ¹⁸ De Praec. partic., num. 599. — ¹⁹ Part. 5, confer. 19, de Voto paupert., num. 639. — ²⁰ Decal., lib. 7, cap. 19, num. 13, v. f. — ²¹ Tr. 16, disp. 3, punct. 23, n. 8, i. f. — *Suar.*, loc. cit., n. 4 et 11. — *Navar.*, de Regular., comment. 2, n. 20; et *Man.*, cap. 17, num. 5. — *Sanch.*, loc. cit., num. 4, v. f. — ²² 2^{ae}, qu. 32, art. 8, ad 1. — ²³ In 4, dist. 15, qu. 2, art. 5, solut. 4.

^{d)} Toletus et Rosella a Sanchez, Decal., lib. 7, cap. 19, n. 13, citantur quasi hanc sententiam innuant, dicentes religiosum qui aliquid donet, proprietarium esse, nisi ponat spem in ratihabitione [scil. futura] praelati. Et re quidem vera, Toletus, lib. 8, cap. 28, i. f., loquens de eleemosyna, dicit religiosum eam facere posse, « cum cognoscunt superiorem suum gaudere de tali eleemosyna; et si ipse adesset, utique facturum vel facultatem daturum ». — Rosella, v. *Eleemosyna II*, n. 1,

Juxta quosdam, praesumpta de futuro sufficit.

Disponens de rebus sine consensu praelati violat votum.

Consensus tacitus.

Consensus praesumptus.

rioris. — Idque confirmatur ex *leg. 46, § 7, ff. de furtis* (cujus verba retulimus *Lib. III, n. 700, v. Quaeritur hic*), ubi dicitur non esse reus furti qui aliquid accipit, probabiliter credens dominum consensurum si peteret. Sicut igitur talis accipiens ex praesumpto consensu domini futuro non laedit justitiam: ita religiosus non laedit votum paupertatis; quia, accipiendo ex praesumpta rati habitatione superioris, jam dependenter accipit.

Juxta alios non sufficit.

Secunda vero sententia tenet, religiosum accipientem vel dantem ex tali licentia interpretativa, peccare contra votum; et hanc sequuntur Sanchez ^{e)}, Lessius ¹, Lugo ^{f)}; Salmant. ² cum Bonacina, Villalobos et Garcia. — Ratio, quia aliud dicendum (ut ajunt) quando licentia requiritur ad honestatem actus; aliud, quando requiritur ad ejus valorem. Quando enim licentia requiritur ad honestatem, sufficit licentia superioris interpretativa, sive rati habitio de futuro. Quando vero consensus superioris requiritur ad valorem actus, tunc omnino requiritur voluntas superioris actualis vel saltem virtualis; nec sufficit ejus voluntas praesumpta de futuro: sicut non sufficit, ut quis confessiones excipiat vel ut carnes comedat in diebus vetitis, eo quod superiores licentiam concederent si peteretur. — Nec officit paritas furti. Respondet enim Lugo ^{g)}, quod ibi bene sufficit ad excusandum accipientem, ut rem accipiat non invito domino; sed ad valorem actus dandi vel accipiendi

¹ Lib. 2, cap. 41, n. 79. — ² Tr. 13, cap. 6, n. 70. — Bonac., Tract. var., disp. 3, punct. 6, n. 13; et de Rest., disp. 2, qu. 10,

ait religiosum aliquid modicum dare posse, «absente abbate sub spe rati habitationis». — Quod et ipse S. Thomas dicit, in *4 sent.*, loco infra citando.

^{e)} Sanchez, quamvis revera, ut dicit S. Alphonsus, hanc secundam sententiam teneat, in *Decal.*, lib. 7, cap. 19, n. 15, attamen diluit rationes quibus nititur, et fatetur eas rationes dubiam quidem facere priorem sententiam, sed convincentes non esse.

^{f)} Lugo, de *Just. et Jure*, disp. 3, n. 124 et seq., ita sane tenet *regulariter*, quia regulariter in eo casu praelatus est invitus, non solum quoad modum, sed etiam quoad substantiam. Sed n. 126, concedit aliquando esse invitum solum quoad modum, et aliquando neque etiam quoad modum.

requiritur in religioso licentia superioris de praesenti, cum tales actus a religioso exerciti non sint validi, nisi dependenter a praelati voluntate.

Sed his non obstantibus, probabilior mihi videtur *prima* sententia. Et peccantorum doctorum hujus secundae sententiae, puto eos non attigisse punctum quaestionis, in qua agitur non de valore, sed de honestate actionis. Confundunt enim adversarii valorem actus cum honestate illius. — Nam ratio ipsorum probat quidem actum religiosi non esse validum, nisi postquam praelatus illum ratum habuerit; quia certum est (ut diximus de *Contract.*, *Lib. III, n. 769, v. Secunda*) quod ad valorem contractuum non sufficit voluntas interpretativa, sed requiritur voluntas contrahentium actualis, aut saltem virtualis de praesenti. Et ideo recte dicitur sacerdos non posse valide absolvere, nec alius edere carnes in diebus vetitis, nisi habeant concessionem superiorum, saltem praesumptam de praesenti; eo quod revera nec sacerdos valide absolvit sine jurisdictione de praesenti collata, nec alius licite vescitur carnibus die vetito, nisi jam per dispensationem sit a lege absolutus. — Non autem probat ratio allata, actum religiosi accipientis ex licentia interpretativa esse illicitum et contra votum paupertatis. Ad agendum enim contra votum, requiritur (ut ipsi contrarii fatentur) quod religiosus agat nomine proprio et independentem a volun-

punct. 3, n. 4. — Villal., part. 2, tr. 35, diff. 29, n. 5. — Hieron. Garcia, Politic. regul., tr. 4, part. 3, diff. 5, dub. 1, n. 7 et 8.

^{g)} Responsio haec apud Lugo, *loc. cit.*, n. 127, non habetur; imo rejicitur a Lugo qui expresse dicit de hoc casu: «Unde voluntas sufficiens ad impediendam rationem furti et injuriae, sufficit ad impediendam violationem voti paupertatis». Et n. 126 fusius scripserat: «Non oriri [in furto] obligationem restituendi quando aliquis sciebat dominum condonaturum si petiisset condonationem; quam doctrinam aliqui applicant ad casum nostrum, ut ob paritatem rationis excusetur religiosus a violatione gravi voti paupertatis. Sed haec doctrina, licet formaliter et cum debita proportione applicari possit ad hoc propositum, materialiter tamen differt propter circumstantias diversas, quae faciunt ut facilius possit dominus quam praelatus praesumi invitus

Prima opinio. S. Doctori probabilior.

Hic honestas non pendet a valore actus.

Acceptio ex licentia praesumpta, saepe venialis

Licentia, non facile praesumenda.

tate superioris: non autem agit nomine proprio et independentem qui accipit ex consensu praelati prudenter interpretato, quia tunc vere cum dependentia agit.

Nec obstat 1°. dicere quod, cum actus sit invalidus, ideo est illicitus; prout sacerdos ideo illicite absolvit cum facultate episcopi praesumpta de futuro, quia invalide absolvit. — Sed dispar est ratio casus hujus a casu nostro. Nam ibi honestas actionis pendet ab ipsius validitate; sed hic honestas acceptionis non pendet ab ejus valore, sed pendet a non agendo nomine proprio et independentem: hoc solum enim laedit paupertatis votum. — Et sic in nostro casu bene poterit esse licitus actus accipiendi hic et nunc, cum fiat dependenter a consensu praesumpto superioris; quamvis hic et nunc invalidus sit, et erit, si superior non annuet: sicut aliquis in bona fide contrahens matrimonium cum impedimento, licite quidem contrahit, quamvis invalide.

Nec obstat 2°. dicere quod, si nostra sententia in praxim deduceretur, locus daretur relaxationi; vix enim esset casus quo non posset subditus facile praesumere concessionem licentiae, si peteret, saltem a praelatis majoribus, si inferior negaret. — Sed respondetur primo advertendum, in hujusmodi acceptionibus ex licentia praesumpta, ut plurimum accipientes non excusari a culpa veniali; cum praelati plerumque sint invitati quoad modum, si non ad substantiam. — Praeterea advertendum, hujusmodi licentias non esse facile praesumendas, nisi habeatur certitudo vel saltem certa probabilitas de ipsarum concessione: dum recte notat [Continuator] Tournely ¹, in illis summo-pere cavendum ne praesumantur quae praesumi non debent; immo nec semper quae sub oculis praelati fiunt, ab eo tacite approbata esse censenda: plerumque enim

¹ De Statu et Oblig. relig., cap. 2, art. 2, v. *Haud tamen*. — ² De Praec. particular., n. 602. — ³ Decal., lib. 7, cap. 19, n. 115. — ⁴ Lib. 4, tr. 5, cap. 7, n. 6. — ⁵ Lib. 2, cap. 41, num. 78, v. *Decimo*. — ⁶ Tr. 13, cap. 6, n. 21. —

quoad solum modum acceptionis et non quoad substantiam. Fateor ergo regulam universalem aequae in utroque casu locum habere, ut sicut dominus, sic etiam praelatus, si solum sit

superiores aegre coguntur plura tolerare quae vident fieri contra suam voluntatem. — Praeterea licentiae quae a praelatis inferioribus negantur vix praesumi possunt concedi a majoribus: dum ipsi, ad justum regimen servandum communitatis, vix concedunt quae ab inferioribus denegantur. Ideo ipsi in talibus licentiis praesumendi sunt invitati etiam quoad substantiam. Nam, si res sint parvi momenti, cum praelati majores non se ingerant in hujusmodi levioribus causis, non adest prudens praesumptio de ipsarum concessione. Si autem res sint magni momenti, quoad eas (ut ait Holzmann ²) non suffragatur licentia praesumpta; alias daretur ansa ad res etiam majoris momenti sine expressa licentia accipiendas et retinendas: quod cederet in grave detrimentum religiosae paupertatis.

19. — «5°. Contra votum paupertatis «peccas, si quid ex rebus in usum tuum «concessis, in alium usum expendas, aut «culpabiliter amittas vel destruas lata «culpa. Ratio, quia in iis tantum habes «usum facti, idque precario, quamdiu superior videbitur; estque actus domini, «posse rem arbitrato suo destruere. — «Sanchez ³, Laymann ⁴, Lessius ⁵ ».

20. — Notandum 1°. Quod religiosus, licet non possit donare, nec remittere sibi debita (ex communi cum Salmant. ⁶), nec renuntiare legata sibi relicta, sive mercedes suis laboribus debitas, quia horum jus immediate monasterium acquirit (ut dicunt Sanchez ⁷ et de Alexandris ⁸): potest tamen religiosus non acceptare munera; nam votum paupertatis obligat ad non alienandum acquisita, non vero ad acquirendum quae nondum acquisivit. Ita Sanchez ⁹; Salmant. ¹⁰ cum Lugo et Pellizario. — Hinc volenti dare centum tibi religioso, bene potes eum rogare ut det tuo consanguineo vel amico. Salmant. ¹¹

² Loc. cit., cap. 12, n. 36. — ³ Cap. 4, § 2, qu. 7. — ⁴ Loc. cit., cap. 19, num. 75. — ⁵ Loc. cit., n. 22. — Lugo, de Just. et Jure, disp. 3, n. 166. — Pellis., tr. 4, cap. 2, n. 230. — ¹¹ Loc. cit., n. 23.

invitus quoad modum et non quoad substantiam, id sufficiat ad excusandum a culpa gravi. Adde tamen de facto non ita facile posse id de praelato praesumi sicut de domino temporali ».

Mutare usum rei, violatio voti.

Religiosus nequit donare nec debita remittere.

Potest munera non acceptare.

cum Lugo, Trullench, Sanchez, etc., et [Contin.] Tournely¹, — qui addit, religiosum nolentem sine justa causa acceptare quod sibi offertur, peccare contra caritatem impediendo bonum suae religionis, non vero contra iustitiam.

21. — Notandum II°. Quod religiosus sine licentia potest facere donationes remuneratorias ex bonis sibi concessis ad usum; quia tales donationes sunt quasi debiti solutiones. Salmant.² cum Rodriguez^{a)} et Villalobos. — Immo potest plus donare quam accipit, usque ad excessum quartae partis (ut Salmant.³); quia postulat gratitudo, ut semper plus reddatur quam sit acceptum, prout dicunt Sanchez, Barbosa, Navarrus, Diana, etc., ex S. Thoma, apud Salmant.⁴

22. — Notandum III°. Quod, licet religiosus non possit testari ullo modo (ut est commune cum de Alexandris⁵); si tamen petat licentiam donandi aliquid post suam mortem, et praelatus id promittat exsequi, dicit de Alexandris⁶ tunc teneri praelatum stare promissis. Sicuti, si dominus aliquid promittit servo, tenetur servare, ut docent Lessius^{a)} et Molina, cum Sanchez⁷.

Lugo, disp. 3, n. 166. — Trull., Decal., lib. 7, cap. 5, dub. 9, n. 7. — Sanchez., Decal., lib. 7, cap. 19, n. 74. — De Statu et Oblig. relig., cap. 2, art. 2, n. 10. — Tr. 13, cap. 6, n. 24. — Villal., part. 2, tr. 35, diff. 32, n. 4. — Loc. cit., num. 24 i. f., cum num. 92. — Sanchez., de Matrim., lib. 6, disp. 6, num. 7. — Petrus Barbosa, in leg. Quae dotis 34, ff. Matrim. soluto, num. 60. — Navar., de Reditib. eccl., qu. 1, mon. 86, num. 2. — Diana, part. 1, tr. 6, resol. 16. — S. Thom., 2^a 2^{ae}, qu. 106, art. 6. — Loc. cit., num. 92. —

21. — a) Rodriguez, *Quaest. regul., tom. 1, qu. 27, art. 6*, de solis praelatis loquitur, quamvis a Salmant. allegatur pro religiosis in generali.

22. — a) Lessius, *lib. 2, cap. 4, dub. 4, n. 17*, loquitur de rebus quas dominus ipse servo suo concessit; et asserit dominum eas auferentem, veram facere iniustitiam, tenerique ad restitutionem.

23. — a) Rodriguez, *Quaest. regul., tom. 3, qu. 29, art. 10, concl. 3*, habet quod a S. Alphonso dicitur initio praelegati sequentis: *Ab auctoribus autem communiter*. — Et Silvester, v. Eleemosyna, n. 7, qu. 5; et v. Donatio I, qu. 1, v. Quinto, idem ac fere iisdem verbis tenet.

b) Abulensis, in *Matth., cap. 6, qu. 60, v. Dicendum quod si*, concordat quoad priorem distinctionis partem; quoad alteram autem, si nempe nihil certi assignatum fuerit ad sustentationem, dicit religiosum posse « mode-

23. — Quaeritur hic 1°. *An religiosus possit sine licentia donare quae parcius vivendo sibi subtrahit ex rebus sibi concessis ad usum?*

Affirmant Valentia, Rodriguez^{a)}, Aragon, Silvester^{a)}, Diana, etc., apud Salmant.⁸ — At, licet id probabile putent Salmant., modo sit de rebus quae usu consumuntur, cum in iis usus et dominium minime distinguantur, probabilius tamen respondendum esse dicunt, quod si religioso ad suam sustentationem certa quantitas ita assignetur, ut nec monasterium teneatur aliud ei praestare, nec ipse rationem reddere; tunc sive is intra claustra commoretur sive extra, quidquid sibi de illa portione subtraxerit, poterit ad suum beneplacitum erogare, modo eroget ad honestum usum. Secus vero, si nulla certa quantitas ei assignetur, sed omnia necessaria a monasterio subministrantur; quia tunc non praesumitur, sicut in primo casu, praelatus licentiam concedere. Ita Sanchez⁹, Salmant.¹⁰ cum Abulensi^{b)}, Palao, Garcia, Molina^{c)}, Villalobos^{c)}; ac Holzmann^{d)} cum aliis communiter^{e)}.

Ab auctoribus autem communiter permittitur religiosus qui cum debita licentia

^{a)} Cap. 4, § 1, qu. 2. — ^{b)} Loc. cit., § 4, qu. 11. — Molina, de Just. et Jure, tr. 2, disp. 38, num. 5. — ^{c)} Decal., lib. 7, cap. 8, n. 13 et 16, i. f. — Valent., in 2^{am} 2^{ae}, disp. 10, qu. 4, punct. 3, v. Quinto. — Aragon, in 2^{am} 2^{ae}, qu. 32, art. 8, not. 3, differ. 3, cas. 2. — Diana, part. 1, tr. 6, resol. 19. — ^{d)} Tr. 13, cap. 6, n. 26. — Salmant., loc. cit. — ^{e)} Decal., lib. 7, cap. 19, n. 100 et 101. — ^{f)} Tr. 13, cap. 6, n. 27 et 28. — Palaus, tr. 16, disp. 3, punct. 22, n. 2. — Hieron. Garcia, Polit. regul., tr. 4, part. 3, diff. 3, dub. 2, n. 7.

rate » facere eleemosynas, si in scholis sit aut peregrinetur.

^{c)} Molina, de Just. et Jure, tr. 2, disp. 276, n. 7, prius distinctionis membrum habet, et concordat. — Idemque dicendum de Villalobos, *part. 2, tr. 35, diff. 32, n. 4*; quamvis, *diff. 29, n. 10*, auctor iste neget religiosum posse aliquid dare de suo cibo.

^{d)} Holzmann, de Praec. particular., n. 615, quaerit utrum contra paupertatem peccet religiosus, « qui res ad usum sibi concessas,.... commutat cum aliis ejusdem aut majoris bonitatis rebus, vel donat aut commodat ». Et respondet sub hac distinctione: « Vel... res illi concessae sunt ad quoscumque usus suo statui non incongruos, vel ad usum dumtaxat unum et determinatum. Si primum, per se patet quod illas permutare, donare vel commodare possit. Si secundum, rursus patet quod non possit ».

^{e)} Bona accipere a religioso est pecca-

Donare subtracta ex datis ad usum, probabiliter licitum.

Probabilius distinguendum.

Quasnam eleemosynas religiosus possit erogare.

vivunt extra conventum, eleemosynas moderate facere ex iis quae a monasterio vel ab aliis eis subministrantur ad victum. — Item permittitur religiosis largiri cui velint suas pitantias quae limitate eis praebentur, ut ova, carnes, etc. Ita Silvester^{f)}, S. Antoninus^{f)}, Aragon^{f)}, etc. cum de Alexandris^{f)}: nisi superior expresse id vetaverit. — Praeterea permittitur eis succurrere pauperi magna paupertate laboranti ex bonis monasterii, quando aditus superioris non patet; item permittitur leves donationes facere amicis et consanguineis in signum gratitudinis vel debitae amicitiae, vel ad conciliandum aliorum amorem erga religionem. Ita Salmant.¹; et Croix² cum Suarez³⁾ et Palao. — Permittit etiam Bordonus³ religiosis dare aliquid esculenti vel poculenti pauperibus; quia in his praelatus praesumitur consentiens.

24. — Quaeritur 2°. *Quaenam quantitas requiratur; ut religiosus eam expendens sine licentia peccet graviter?*

Ex Navarro^{a)}, Azorio^{a)}, Graffio^{a)}, etc., Palaus⁴, Sanchez⁵ assignant pro materia

¹ Tr. 13, cap. 6, n. 31. — ² Lib. 4, num. 123. — Palaus, tr. 16, disp. 3, punct. 20, n. 3. — ³ Religiosa paupertas reform., cap. 20, n. 32. — ⁴ Loc. cit., n. 3. — ⁵ Decal., lib. 7, cap. 20, n. 3. — De Just. et Jure, disp. 3, n. 173 et 174. —

tum Papae reservatum (sine censura), ut docet B. Doctor in *Hom. Apost., tr. 13, n. 8*; et qui donum excedens decem scuta acciperet [exceptis rerum medicinalium seu devotionis muneribus], posset ne a Sacra quidem Poenitentia absolvi, nisi facta prius restitutione doni. Ex constit. Innocentii XII *Romanus Pontifex*, 3 Septembr. 1692, § 17; et constit. Benedicti XIV, *Pastor bonus*, 13 April. 1744, § 26.

^{f)} De Alexandris, *cap. 4, § 4, qu. 5*, id utique habet; at auctores citat, ut videtur, dumtaxat pro asserti probatione: quod scilicet in rebus usu consumptibilibus, non potest usus a dominio secerni, ideoque cui unum conceditur, conceditur et alterum. Quod revera habent Silvester, v. *Dominium, n. 3, qu. 2*; S. Antoninus, *part. 4, tit. 12, cap. 4, § 10*; Aragon, in 2^{am} 2^{ae}, qu. 62, *Materia de Dominio, concl.*

^{g)} Suarez a Croix quidem citatur ut asserit S. Alphonso; sed, de *Relig., tr. 7, lib. 8, cap. 15, n. 12*, de praelatis tantummodo loquitur, non de religiosis subditis; et concordat, ubi talis invaluerit consuetudo.

24. — a) Navarrus, *Consil. 3, de statu monachorum, n. 18*, negat mortalem esse quanti-

gravi quatuor argenteos. Plus vero pro conventibus pinguibus; et adhuc plus, si res non sit ex pecuniis, sed ex vestibus, libris et similibus. — Card. de Lugo⁶ pro conventibus mediocriter opulentis assignat septem vel octo argenteos, si accipiantur a religioso ex destinatis ad ejus usum; et plus si res surripiatur ad usum proprium, et remaneat in communitate. Si vero res surripiatur ex rebus communibus monasterii, et detur extraneis, putat sex argenteos esse materiam gravem.

Plus tamen requirunt Ledesma^{b)} et Cenedo, apud eundem Lugo⁷; nam censent non esse mortale accipere octo vel novem argenteos ex rebus quae usu non consumuntur; modo id non plus quam semel aut bis fiat in anno. Alii, ut Sotus^{c)} et Rodriguez^{c)}, apud Salmant.⁸, (et Aragon^{c)} putat probabile) dicunt requiri ad materiam gravem duos aureos.

Alii demum quoad gravitatem materiae putant, ut Rebellus, Fagundez, etc., apud Croix⁹, idem dicendum esse de furtis religiosorum quod dicitur de furtis filiorum (juxta dicta de septimo Praecepto,

Joan. Hieron. Cenedo, Pobreza relig. declarada, dub. 20, n. 10. — ¹ Loc. cit., n. 170. — ² Tr. 13, cap. 6, n. 46. — Rebell., part. 1, lib. 3, qu. 15, num. 22. — Fagund., Decal., lib. 7, cap. 5, n. 1 et 2. — ³ Lib. 4, n. 133.

tatem minorem « quam trium solidorum sive quartarum regalis vel julii ». — Azor autem, *part. 1, lib. 12, cap. 12, qu. 6*; et Jacobus de Graffis, *Decis. aur., part. 1, lib. 3, cap. 5, n. 49*, quantitatem non assignant.

^{b)} Petrus de Ledesma perperam a Lugo allegatur; nam in *Addit. ad Sum. (De Statibus), cap. 4, dub. 8, post 3 concl.*, v. *La segunda parte*, oppositum omnino tenet, dicens mortale esse surripere ex rebus communibus aut alterius religiosi octo vel novem reales. Quod vero addit: *modo semel aut bis in anno fiat*, non refertur ad hoc exemplum, sed ad regulam generalem prius a se traditam, scilicet: improbable non esse religiosum posse majorem quantitatem surripere quam extraneum, cum sit filiusfamilias.

^{c)} Sotus, Rodriguez et Aragon a Salmant. citantur ut asserit S. Alphonso; atvero Sotus, de *Just. et Jure, lib. 5, qu. 3, art. 3, ad 3*, loquitur de furto in universum, dicens materiam absolute gravem, scilicet absque respectu personae, esse duos tresve aureos ducatos. Quam Soti sententiam probabilem vocat Aragon, in 2^{am} 2^{ae}, qu. 66, art. 6, concl. 3. — Rodriguez denique, in *Sum. hispan., tom. 4,*

Opiniones de materia gravi in paupertatis voto.

Lib. III, n. 543). Et consentiunt Holzmänn ^{d)}, ac Elbel ^{d)} cum Henno ^{d)} et aliis, dicentes quod religiosi furantes materiam communiter gravem, nisi furtum redundet in grave damnum monasterii, peccabunt quidem contra votum paupertatis, sed non contra justitiam; unde non erunt obstricti ad restitutionem.

Probabilius religiosi non aequiparandi filiis familiaribus.

Sed probabilius id negandum, scilicet requiri in religiosis ad peccandum graviter, ut eam surripiant quantitatem quae requiritur in filiis; ita Lugo ¹ et Sanchez ². Ratio: tum quia filii censentur quasi in spe domini bonorum parentis, non autem specie religiosi, qui non possunt monasterio succedere; tum quia parentes in furtis filiorum sunt inviti respectu ad detrimentum temporale, sed praelati in furtis religiosorum sunt inviti etiam respectu ad eorum detrimentum spirituale. Unde facilius praesumuntur inviti praelati quoad furta religiosorum, quam parentes quoad furta filiorum; tanto magis quia filii bene sunt capa-

¹ De Just. et Jure, disp. 3, n. 172. — ² Decal., lib. 7, cap. 20, n. 3, v. f. — ³ Tract. 13, cap. 6, n. 47. — *Suar.*,

ces possidendi, non autem religiosi, qui voto paupertatis obstringuntur.

Cum autem donatur res religioso ejusdem conventus, certe plus requiritur; ut censent Salmant. ³ cum Suarez. — Hinc dicit Coriolanus ^{e)} quod ex rebus ad usum concessis, donatio duodecim regalium tunc non esset materia gravis. Ledesma ^{e)} extendit ad viginti argenteos. Immo Lugo ^{f)}, Sanchez ^{f)}, Pellizzarius ^{f)}, Rodriguez ^{f)} et Antonius a Spiritu Sancto ^{f)}, apud Salmant. ^{f)}, ajunt quod, si res non sit pecunia, nec etiam valor quinque aureorum tunc erit gravis materia.

Si vero accipiatur aliquid ab extraneis ad alii praestandum, adhuc plus requiritur; tunc enim Garcia ^{g)}, cum Palao ^{g)}, Leandro ^{g)}, Diana ^{g)}, etc., apud Salmant. ⁴, assignant pro materia gravi valorem majorem sexaginta argenteis.

Regulariter autem non peccat graviter religiosus clam accipiens, v. gr. librum ad usum temporalem, etiam diuturnum ^{h)},

de Relig., tract. 7, lib. 8, cap. 15, n. 6. — ⁴ Tr. 13, cap. 6, num. 47.

Donum factum religioso ejusdem conventus plus requirit.

Item, acceptum ab extraneis ad alii dandum.

Accipere ad usum non perpetuum non est lethale.

Furtula contra paupertatem alii negant coalescere.

Verius affirmandum.

sed non in perpetuum; quia tunc praelatus non censetur invitus quoad substantiam, sed tantum quoad modum ⁱ⁾. — Ita Salmant. ¹ cum Suarez, Azor, Pellizzario, Villalobos, etc.

25. — Queritur ³. *An religiosus res paulatim accipiens sine licentia, peccat graviter, si furtula ad magnam quantitatem perveniant, et teneatur ad restitutionem?*

Negant ^{a)} Navarrus, Toletus, Filliucius ^{b)}, Granado, Rodriguez, Diana ^{b)}, etc.; atque probabile vocat Pellizzarius ^{c)}. Consentitque in aliquo Lugo, judicans raro contingere quod religiosus, modica accipiendo sine animo perveniendi ad magna, graviter peccet; quia praelati contra talem nunquam graviter offenduntur. — Attamen verius affirmant Salmant. ² cum Sanchez, Bonacina, Villalobos ^{d)}, Garcia, etc.;

¹ Tr. 13, cap. 6, n. 49. — *Suar.*, tr. 10, lib. 4, cap. 8, n. 2. — *Asor*, part. 1, lib. 12, cap. 12, qu. 3. — *Pelliz.*, tr. 4, cap. 2, n. 271. — *Villal.*, part. 2, tr. 35, diff. 29, n. 8. — *Navar.*, Consil. 3, de statu monachor., n. 27. — *Tolet.*, lib. 5, cap. 16, num. 3. — *Jacob. de Granado*, in 1° 2°, contr. 6, tr. 2, disp. 2, n. 49. — *Rodrig.*, Sum. Hispan., tom. 4, cap. 118, n. 29, (Salmant. 1612). — *Lugo*, de Just. et Jure, disp. 3, num. 181. — ² Loc. cit., num. 53. — *Sanch.*, Decal., lib. 7, cap. 21, num. 30. — *Bonac.*, Tract. var., disp. 3, punct. 5,

quamvis majorem requirant quantitatem pro materia gravi.

Bene tamen admittunt ³ cum aliis haec furtula non coalescere, si inter ea intercedat magna interpolatio. Haec autem ut magna reputetur, Sanchez requirit spatium anni; sed Salmant. ^{e)} cum Filliucio ^{e)}, Diana ^{e)}, Garcia ^{e)} et Antonio a Spiritu Sancto ^{e)}, putant sufficere spatium mensis. (Vide dicta de Furto, *Lib. III, n. 530*, v. *Addunt*).

Admittunt item Salmant. ⁴, cum Sanchez, Palao, Bonacina, Lugo, Pellizzario, etc., non esse mortale surripere comestibilia per plures vices, etiam si perveniant ad magnam quantitatem (modo a religioso non reserventur, ut Salmant. ⁵; et modo damnificatio conventus non sit nimia, et in re extraordinaria et pretiosiore ^{f)}, ut notat de Alexandris ⁶ cum Suarez). —

nisi magna intercedat interpolatio.

Quid de furtulis comestibilibus.

n. 7. — *Hieron. Garcia*, Polit. regul., tr. 4, part. 3, diff. 4, dub. 2, n. 3. — ³ Tr. 13, cap. 6, n. 54. — *Sanch.*, Decal., lib. 7, cap. 21, num. 10. — ⁴ Loc. cit., num. 58. — *Sanch.*, loc. cit., n. 31. — *Palao*, tr. 16, disp. 3, punct. 21, n. 2. — *Bonac.*, Tract. var., disp. 3, punct. 5, n. 7, v. f. — *Lugo*, de Just. et Jure, disp. 3, num. 178. — *Pelliz.*, tract. 4, cap. 2, num. 258 et 261. — ⁵ Loc. cit., n. 57. — ⁶ Cap. 4, § 1, qu. 5. — *Suar.*, de Relig., tract. 7, lib. 8, cap. 11, num. 41.

cap. 118, n. 27 et 29, (edit. Salmant. 1612), negat grave esse religiosi furtum, quod duos decatos non excedat.

^{d)} Holzmänn, de Praec. partic., n. 595: « Violatio paupertatis, inquit, vel est peccatum sacrilegii et injustitiae simul, vel sacrilegii tantum. Si primum, ea quantitas sufficit ad peccatum mortale contra paupertatem, quae sufficit in furto, cum tunc transgressio veram habeat rationem furti... Id tamen advertendum, quod cum religiosi a religione habeantur ut filii a patre; ideo sicut major quantitas requiritur ad furta filiorum, ita etiam aliquanto major quantitas requiratur ad furta religiosorum, si haec fiant ex bonis monasterii... Si secundum, seu si violatio voti paupertatis solum importet culpam sacrilegii, regula praefata non tenet, cum gravitas sacrilegii non tam debeat desumi a gravitate damni illati, sicut in furto, quam a dissolutione et detrimento disciplinae religiosae ». — Idemque omnino tenet Elbel, part. 5, confer. 19, de voto Paupert., num. 646. — Henno autem citatur solum pro ea parte, qua Elbel eandem quantitatem in religiosorum quam in filiorum furtis requirit: quod revera asserit Henno, de Statu relig., qu. 9, art. 3, § 4, concl. 2.

^{e)} Coriolanus, de Casibus reserv., part. 2, cas. 8, n. 4 et 6; Petrus de Ledesma, de Statibus, cap. 4, concl. 3, dub. 6, quamvis a Sal-

mant. ita citentur, quantitatem tamen non assignant.

^{f)} Lugo, disp. 3, n. 176, ex Rodriguez, quem non reprobatur; Sanchez, Decal., lib. 7, cap. 19, num. 66; Pellizzarius, tr. 4, cap. 2, n. 255; Rodriguez, Sum., part. 1, cap. 90, n. 10; Antonius a Spiritu Sancto, Director. regul., tr. 3, disp. 4, n. 195, negant esse mortale, si quis religiosus alii ejusdem monasterii religioso librum donet valoris quinque aureorum. Et ita etiam a Salmant, loc. cit., n. 47, allegantur. — Rodriguez tamen limitationem hanc addit: « Nisi religiosus cui tribuitur liber sit homo inordinatus et prodigus ».

^{g)} Auctores isti a Salmant. utique citantur, ut refert S. Alphonsus; attamen nec Palao, tr. 16, disp. 3, punct. 21, n. 4; nec Leander de Murcia, cap. 6, super 6 praec. regulae S. Francisci, quantitatem hanc assignant. — Garcia vero, Polit. regul., tr. 4, part. 3, diff. 3, dub. 2, n. 3, loquitur de religioso qui recipit aliquid ab extraneis etiam ad usum proprium; et adducit Dianam dicentem, part. 1, tr. 6, resol. 5, eum peccatum furti facere, si sine praelati licentia, munus aliquod praebet duorum aureorum. Quae quantitas, teste Garcia, aequivalet 26 realibus.

^{h)} Verba haec: etiam diuturnum, ipsi Salmant. auctorum asserto addiderunt; auctores enim citati vel id non habent, vel expresse ad usum brevem restringunt.

ⁱ⁾ In peccatis contra votum paupertatis duplex inveniri potest malitia: altera, contra religionem, quae semper adest, utpote essentialis voti; altera, contra justitiam, sive injuria fiat communitati in bona sua sive tertio cuiilibet; et haec altera malitia non raro abest. — Porro, ratione injustitiae, gravis materia censetur esse eadem quae requiritur in furto rei ad communitatem pertinentis. (Vide lib. 3, n. 528, notam a). Inspiciendum ergo erit utrum monasterium, ad quod res ablata pertinet, sit opulentum necne aut mediocris tantum conditionis. — Ratione vero peccati contra religionem haec regula communis statuitur: Ea quantitas quae sufficit in furto ad constituendum peccatum mortale contra justitiam, sufficit etiam ad constituendum peccatum mortale contra religionem seu contra votum. Sed auctores non conveniunt in determinanda ea quantitate; alii volunt sumendam esse materiam absolute gravem, seclusis peculiaribus circumstantiis personae adversus quam committitur furtum; alii volunt materiam gravem relative ad monasterium ad quod pertinet religiosus; alii denique dicunt materiam gravem eam esse quae, pro conditione in qua ex sua professione versatur religiosus, existimetur esse notabilis pretii; et ita variare poterit secundum majorem vel minorem austeritatem quam profitentur diversae religiones.

25. — ^{a)} Nisi intendat ad gravem materiam pervenire, ut notant Navarrus, Toletus, Filliucius, Rodriguez, Granado, Diana.

^{b)} Filliucius, tr. 31, n. 243; Diana, part. 1, tr. 6, resol. 34, probabilem appellant hanc opinionem; contrariam tamen in praxi securiorem esse dicit Filliucius; ac tenendam Diana: unde potius accedunt ad sententiam quae S. Alphonsus probatur.

^{c)} Pellizzarius, tr. 4, cap. 2, n. 257, alios ait putare probabilem hanc sententiam; ipse tamen contrariam probabiliorem, ut S. Alphonsus, et communem appellat.

^{d)} Villalobos, part. 2, tr. 13, diff. 3, hoc de furto in generali dicit, quamvis citetur a Salmant. pro furto religiosorum.

^{e)} Salmant., tr. 13, cap. 6, n. 54, pro magna interpolatione assignant « spatium unius mensis vel dimidii ». Et ibi auctores citant; et revera ita tenent Filliucius, tr. 31, n. 244, de furto in generali; Diana, part. 1, tr. 6, resol. 34, v. Dico 2, de furto religiosi. — Garcia vero, loc. cit., diff. 4, dub. 2, n. 4, statuit mensem unum; Antonius de Spiritu Sancto, Direct. regular., tr. 3, disp. 4, n. 157, quindecim dies. Et notandum est sententiam hanc locum habere, juxta citatos auctores, in casu quo religiosus furatur comestibilia ad proprium usum.

^{f)} Eandemque limitationem apponit Lugo disp. 3, n. 178.

Ratio, quia praesumitur tunc adesse tacita licentia praelatorum.

26. — Quaeritur 4°. *An religiosus, impotens ad restituendum aliquod debitum suo monasterio, teneatur sibi subtrahere aliquod ex rebus sibi datis ad usum?*

Affirmant Lugo, Bonacina ^{a)}, etc. — Negant vero Pellizzarius, Fagundez, Leone ^{a)}, etc., et probabile putant Salmant. ¹; quia minime praesumitur velle praelatus obligare subditum cum tanto incommodo. Et vere est probabile, si res datae sint ad usum necessariae.

27. — Quaeritur 5°. *An peccet religiosus, si ad mutuum det sine licentia res sibi ad usum concessas?*

Affirma: sed non graviter si tutus sit de restitutione ^{a)}; ut tenent Laymann, Sanchez, Peyrinus ^{b)}, quos sequitur Diana ², et de Alexandris ³.

28. — 6°. « Item peccas, si quid abscondas, ut illud liberae dispositioni superioris subducas. Nec procuratores, oeconomici, administratores, praelati inferiores quidquam possunt expendere, contra quam regula ordinis, voluntas superiorum vel consuetudo postulat. Ratio, quia non sunt domini bonorum communium, sed tantum administratores. — Laymann ⁴, ex S. Thoma, etc. ».

29. — 7°. Si praelatus permittat subdito, ut bona ex quacunque causa aut

« titulo provenientia, in usus vanos, turpes aut illicitos expendat, aut superflua, pretiosa et statum suum dedecentia penes se habeat: peccat et praelatus et subditus contra votum paupertatis; estque talis donatio seu alienatio irrita et restitutioni obnoxia. Navarrus, Silvester, Valentinus, Molina ⁵, Azor, Lessius ⁶, Sanchez, Laymann.

« Quia praelatus non potest dare velle niam majorem quam ipse habet: ipse autem, cum non sit dominus, non potest bona suo arbitrio et inutiliter expendere, sed tantum in religionis necessitate et utilitate. — Vide cardinalem Lugo ⁷ ».

30. — Super hoc puncto prima Quaestio est: *An licentia a praelato data religioso expendendi aliquid expresse ad usus illicitos, de se invalida sit?*

Affirmant cum Busenbaum (hic), Navarrus, Palaus, Sanchez, apud Croix ⁸; et hoc absolute tenent Salmant. ⁹ cum communi, ut asserunt. Ratio, quia praelatus non est dominus, sed simplex administrator bonorum monasterii. — Recte tamen concedunt Salmant. ¹⁰ cum Palao ^{a)}, Suarez ^{a)}, Azor ^{a)}, etc., validam esse licentiam datam retinendi superflua sine notabili excessu; quia aliter res magnis scrupulis esset obnoxia.

At contra, Lugo ¹¹ cum Lessio ^{b)},

disp. 10, qu. 4, punct. 3, v. *Tertio*. — ¹ Tr. 2, disp. 276, num. 5 et 7. — *Azor*, part. 1, lib. 12, cap. 12, qu. 5, i. f. — ² Lib. 2, cap. 41, n. 78, v. *Nono*. — *Sanchez*, Decal., lib. 7, cap. 19, n. 21. — *Laym.*, lib. 4, tract. 5, cap. 7, n. 14. — ³ De Just. et Jure, disp. 3, n. 181. — *Navar.*, loc. cit. — *Palaus*, tr. 16, disp. 3, punct. 23, n. 4. — *Sanchez*, loc. cit. — ⁴ Lib. 4, n. 114. — ⁵ Tr. 13, cap. 6, n. 82. — ⁶ Loc. cit., n. 88. — ⁷ Loc. cit., n. 137.

votum, religiosum qui absque licentia praelati aliquid mutuo dat; sed subdit censerit adesse tacitam licentiam, quando res commodatur « personae de qua certum est quod eam restituet ».

30. — ^{a)} Salmant. hoc utique assertum habent aliaque simul ponunt, deinde dicunt: « Haec fere omnia docent... Palao..., Azor..., Suar. ». At nec Palaus, tr. 16, disp. 3, punct. 21, n. 3; neque Azor, part. 1, lib. 12, cap. 12, qu. 5; nec Suarez, tr. 7, lib. 8, cap. 12, a. n. 4, hoc asserunt.

^{b)} Auctores isti non recte citantur a Lugo (ex Sanchez). — Lessius enim, loc. cit., n. 78, v. *Nono*, scribit: « Non potest expendere in res illicitas aut vanas, etiamsi superior id ei

Azor ^{b)}, Tapia ^{b)}; et S. Antoninus ^{c)}, Silvester ^{c)}, Turrecremata ^{c)}, Tapia ^{c)}, etc., apud Croix ¹, tenent licentiam esse validam, quamvis illicitam. Si enim, inquit isti, superior licentiam daret ad emenda superflua, quis dicit emptionem esse invalidam? — Idem censent Elbel ², et Holzmann ³ cum Illsung, dicentes, religiosum qui habet superflua ex licentia, peccare quidem contra paupertatem (cum votum paupertatis obliget non solum ad accipiendum cum licentia, sed etiam ad non habendum superflua); sed non peccare contra justitiam, nec esse proprietarium, quando habet cum licentia, quae nullo jure habetur esse invalida, nisi vertat in grave damnum monasterii.

Hanc sententiam non audeo omnino reprobare propter auctoritatem tantorum doctorum. Sed prima sententia mihi omnino arridet. Nam, ut ajunt Lessius ⁴, Salmant. ⁵, Roncaglia ⁶ et alii plurimi, superior non est dominus, nec aliam habet facultatem super bona monasterii, nisi in quantum canones et religio ei concedunt. Sed non potest dici concedere ipsi facultatem dandi licentiam ad usus illicitos vel

superfluos, neque sacros canones, cum ex iis contrarium eruatur (ut habetur ex *cl. 1, de statu monachor.*, ubi expresse prohibentur omnia superflua); neque religionem, quae nunquam censetur id concedere in exitium spirituale suorum filiorum.

31. — Secunda Quaestio est: *An, cum praelatus dat licentiam generalem religioso ad expendendum aliquam summam ad suum libitum, si iste illam erogat in usus turpes aut vanos, peccet contra votum paupertatis, et teneatur ad restitutionem tam ipse quam accipiens?*

Prima sententia affirmat. Ratio, quia neque superior intendit tunc licentiam dare ad usus illicitos; neque ipse superior posset hanc licentiam concedere, cum is sit merus administrator. Ita Silvester, Palaus, Molina, Sanchez, etc., apud Croix ^{a)}. Et hanc probabiliorum putant Salmant. ⁷; et Lugo ⁸ vocat communem.

Juxta autem hanc sententiam, dicunt Sanchez, Pellizzarius, Molina, Rebellus, etc. cum Salmant. ⁹, quod ille qui male accipit rem a religioso, jam bene satisfacit si ipsi religioso rem restituit; quia ponit rem in eodem statu in quo invenit. Modo

¹ Lib. 4, n. 114. — ² Part. 5, confer. 19, de voto Paupert., num. 666. — ³ De Praec. particul., num. 604. — *Ills.*, tr. 4, disp. 2, num. 207. — ⁴ Lib. 2, cap. 41, n. 78, v. *Nono*. — ⁵ Tr. 13, cap. 6, n. 85. — ⁶ Consil. mor., consil. 25, n. 4. — *Silvest.*, v. *Religio VI*, qu. 7, v. *Secundum*. — *Palaus*, tr. 16, disp. 3, punct. 23, n. 5. — *Molina*, tr. 2, disp. 140,

n. 20, v. f.; et disp. 276, num. 5. — *Sanchez*, Decal., lib. 7, cap. 19, n. 30. — ⁷ Tr. 13, cap. 6, num. 85. — ⁸ De Just. et Jure, disp. 3, num. 140. — *Sanchez*, loc. cit., num. 110. — *Pelliz.*, tr. 4, cap. 2, num. 341. — *Molina*, tr. 2, disp. 520, num. 1. — *Rebel.*, part. 1, lib. 2, qu. 11, n. 9. — ⁹ Loc. cit., num. 106.

permitteret... Unde peccat regularis contra votum paupertatis, si in hujusmodi expendat. — Azor pariter, loc. cit., qu. 5: « Religiosos, inquit, nihil donare, legare, vendere posse, tametsi ad ipsorum fuerit usum tributum; et multo minus aliquid ludo, a quo prohibentur religiosi, perdere; vel in alios usus inanes ac futiles, et maxime turpes et inhonestos, incipere. Quo fit ut ii qui talia a religiosis accipiunt, ea restituere monasterio debeant ». — Carolus Tapia (Lugo enim et Croix infra citant per errorem *Tab.*: vide Sanchez, loc. cit.), in *Auth.* Ingressi, v. Ipso ingressu, cap. 3, n. 50, scribit tantum: « Licet autem religiosus possidens aliquid ad voluntatem abbatis, careat vitio proprietatis; non tamen excusatur a peccato tam ipse quam praelatus, concedens dispensationem absque rationabili causa ».

^{c)} Auctores a Croix citati, pariter minus accurate adducuntur. — De Carolo Tapia, vide notam superiorem. — S. Antoninus autem, part. 3, tit. 16, cap. 1, § 11, v. *Tertio nota*, dicit: « Quod si praelatus dispensat cum reli-

Si detur licentia generalis expendendi:

inhoneste expendens violat votum, juxta alios.

Accipiens a religioso, quomodo restituat.

Religiosus non tenetur sibi subtrahere necessarium ut restituat.

Commodans concessa ad usum peccat.

Item, abscondens ut res praelato subducatur.

Quid de oeconomicis, etc.

Licentia inhoneste expendendi.

Alii dicunt eam invalidam.

Prima sententia omnino probatur S. Doctor.

Alii dicunt validam.

Lugo, disp. 3, n. 168. — *Pelliz.*, tr. 4, cap. 2, n. 321. — *Fagund.*, Decal., lib. 7, cap. 5, num. 35. — ¹ Tr. 13, cap. 6, n. 103. — *Laym.*, lib. 4, tr. 5, cap. 7, n. 4, v. *Secundo*. — *Sanchez*, Decal., lib. 7, cap. 19, num. 65. — ² Part. 1, tr. 6, resol. 37. — ³ Cap. 4, § 1, qu. 9. — ⁴ Loc. cit., n. 8 et 9. — *S. Thom.*, 2^a 2^a, qu. 32, art. 8. — *Navar.*, de Regular., comment. 2, n. 21, v. *Septimo*. — *Silvest.*, v. *Religio VI*, qu. 7, v. *Secundum* et v. *Quartum*. — *Valent.*, in 2^a 2^a,

26. — ^{a)} Bonacina male citatur a Salmant. Hi enim loquuntur de casu quo religiosus redditus non habeat; sed Bonacina, de *Restit.*, disp. 2, qu. 10, punct. 3, n. 7, obligat ad restitutionem religiosum qui proprios (ex superiorum licentia) redditus habet. — Similiter in contraria sententia, Alphonsus de Leone male citatur a Salmant., cum ipse, de *Offic. confess.*, recoll. 11, n. 292, ad restitutionem astringat religiosum qui redditus habet; eum vero qui non habet, negat teneri, « nisi inducere eum, cui donavit, ut restituat ».

27. — ^{a)} Laymann, loc. cit., praetermittit conditionem hanc.

^{b)} Laurentius de Peyrinis, tom. 1, qu. 2, cap. 2, § 5, dicit peccare contra paupertatis

ipse (excipiunt Salmant.¹ cum citatis DD.) non timeat religiosum re illa abuserum.

Secunda tamen sententia contradicit. Et hanc tenent de Alexandris² cum Bordonio; Suarez^{b)}, Bañez, Lopez^{c)}, Hurtadus, Medina, Pellizzarius, Rebellus, Salas^{c)}, etc., apud Salmant.³; probabilemque hanc vocant Lugo⁴, Diana, Sayrus, Machado, etc. — Et huic adhaeret Croix⁵, dicens non obstare quod superior non sit dominus. Nam respondet cum Rebello^{d)}, saltem monasterium esse dominum, ut possit disponere de bonis suis ad omnes usus: et saepe praesumi, monasterium consentire quod subditi expendant in quibusvis usibus maluerint, id quod generaliter est eis concessum ad expendendum, ne periclitetur fama subditi aut superioris, ut dicit Rebellus.

Deinde dicit Lugo quod, licet superior sit simplex administrator, nullo jure tamen scitur suam potestatem esse restrictam ad solos usus licitos concedendos^{e)}. — Et, ut dicunt Bañez^{f)}, Lopez^{f)}, Rebellus^{f)} et Salas^{f)}, apud Lugo^{f)} (et hoc

¹ Tr. 13, cap. 6, n. 106. — ² Cap. 4, § 4, qu. 9. — Bordon., Relig. paupert. reform., cap. 17, n. 20. — Bañez, in 2^{am} 2^{ae}, qu. 62, art. 5, dub. 5, concl. 3. — Thom. Hurtad., Resolut. mor., tr. 8, cap. 8, a num. 880. — Barthol. Medina, Sum., lib. 1, cap. 14, § 29, reg. 4. — Pelliz., tr. 4, cap. 2, n. 347. — Rebell., lib. 12, qu. 4, num. 6. — ³ Loc. cit., num. 84. — ⁴ Disp. 3, n. 142. — Diana, part. 3, tr. 2, resol. 98. — Sayr.,

ipse non putat improbabile), non est censendum quod superior dans licentiam eam limitet tantum ad usus licitos; quia eam dando licentiam generalem, vult et potest tollere impedimentum quod subditus habet ex licentiae defectu ad expendendum. Pari modo ac si Pontifex dispenset cum consanguineis ad matrimonium, non solum dispensat ad actum conjugii; sed tollit malitiam incestus, etiam quoad copulam illicitam (ut tenent Lugo⁶; et Sanchez⁷ cum Medina⁸, Gutierrez⁸, Manuele⁸, Ledesma⁸, Llamas⁸), etc. Modo episcopus cui commissa est dispensatio jam dispensarit, ut verius dicit Sanchez⁸, contra Majorem^{h)} et Gallego apud Croixⁱ⁾. Item, si Papa dispenset ad carnes in quadragesima cum aliquo, si iste comedit carnes nocivas, peccabit utique ex intemperantia; sed non contra praeceptum jejunii, quod per dispensationem jam sublatum est. (Sed quoad hoc obstat decretum^{j)} Clementis XI relatum in Tractat. de Jejunio, Lib. III, n. 1015, v. Quae. hic). — Ita loquitur Lugo⁹ cum aliis, ut supra.

Clav., lib. 11, cap. 12, num. 15, v. f. — Machado, Perfeto confessor, lib. 5, part. 2, tr. 1, docum. 11, n. 3. — ⁵ Lib. 4, num. 114. — Rebell., lib. 12, qu. 4, num. 6. — Lugo, disp. 3, num. 138. — ⁶ Loc. cit., num. 133. — ⁷ De Matr., lib. 7, disp. 67, num. 8 et 9. — ⁸ Loc. cit., num. 9. — Gallego, de Cognat. spirit., cap. 24, n. 17, v. Tertio. — ⁹ Loc. cit., num. 133.

^{b)} Suarez male citatur a Salmant.; nam, tr. 7, lib. 8, cap. 11, n. 16, de veritate hujus sententiae dubitat; et aperte ei contradicit cap. 15, n. 10 et 11. Tenet igitur eandem sententiam quam S. Alphonsus, nedum ei sit contrarius.

^{c)} Ludovicus Lopez, de Contract., lib. 2, cap. 40, v. An autem religiosus; Salas, de Contract., de Ludo, dub. 21, n. 4, opinantur hanc sententiam esse probabilem.

^{d)} Rebellus non satis recte hic a Croix citatur; etenim, loc. cit., non dicit monasterium esse dominum; attamen tenet expresse quae sequuntur.

^{e)} Nisi tamen conventui aliquod detrimentum accrescat; quod Lugo negat regulariter eo casu accidere.

^{f)} Bañez, in 2^{am} 2^{ae}, qu. 62, art. 5, dub. 5, concl. 3, v. Advertendum; Ludov. Lopez, de Contractibus, lib. 2, cap. 40, v. An autem religiosus; Rebellus, loc. cit., n. 6; Salas, de Ludo, dub. 21, n. 4 et 5, negant eo casu religiosum et ab eo accipientem ad restitutionem teneri; explicationem vero hic datam solus Lugo, loc. cit., n. 142, proponit.

⁸⁾ Bartholomaeus Medina, Sum., lib. 1, cap. 14, § 18; Gutierrez, Canon. quaest., lib. 1, cap. 23, n. 3; Manuel Rodriguez, Sum., part. 1, cap. 207, n. 3, concl. 2; Petrus de Ledesma, de Matr., qu. 55, art. 3, dub. 5; Llamas, Method., part. 3, cap. 8, § 19, a Sanchez pro hac sententia allegantur, quando impedimentum lege generali tollitur. — Rodriguez tamen, cap. 236, n. 7, idem tenet, casu quo impedimentum speciali dispensatione tollitur.

^{h)} Scilicet Major, in 4, dist. 40, qu. 2, v. Secundo principaliter, propos. 8, negat particularem dispensationem tollere rationem incestus; secus vero fore affirmat, si impedimentum per legem generalem ablatum fuerit.

ⁱ⁾ Croix, lib. 6, part. 3, n. 925, non citat Gallego, sed Gobat tractantem, tr. 9, n. 630, de aliquo qui, postquam impetrata est commissio, sed antequam commissarius dispenset, carnaliter cognovit eam quacum ligatus erat impedimento consanguinitatis; et hunc dicit n. 631, peccasse peccato incestus. — Gallego tamen id tenet quod S. Alphonsus ipsi tribuit.

^{j)} Sed vide dicto n. 1015, S. Alphonsus

S. Doctor amplectitur primam sententiam.

Sed, his non obstantibus, quamvis hanc sententiam non audeam reprobare, *primam* amplector: cum non satis mihi probetur quod superior hanc facultatem habeat dandi licentiam, neque specialem, neque generalem, ad usus illicitos (prout dixi mox in prima Quaest., n. 30); aut quod monasterium in hujusmodi licentias consentiat in tantum detrimentum animarum suorum subditorum.

Concedunt vero Salmant.¹ cum Palao et aliis, excusari a restitutione eum qui pro usu turpi rem accepit a religioso, quando honor religionis vel religiosi alias periclitaretur; aut si v. g., cum mulier ob turpem causam aliquid accepit a religioso, iste mutet animum, et intendat donare gratis, quia mulier est pauper, vel ne damnum in fama patiat: tunc enim jam in usum honestum impenderet. Et hinc, quando mulier talem consensum religiosi rationabiliter praesumere potest, saltem ex hoc capite facile excusabitur. — Ita Salmant.²

32. — Tertia Quaestio est: *An possit superior licentiam subdito praebere, ut aliquam summam ludo exponat?*

Certum est quod potest si summa sit modica: in quo casu subditus potest uti licentia etiam tacita sive praesumpta^{a)}. Lessius, Molina, Azor, etc., cum Salmant.³ — Quoad quantitatem autem, alii dicunt posse religiosum exponere quantum posset liberaliter donare; alii dicunt quatuor vel quinque aureos, pro centum quotannis ad usum sibi concessis.

¹ Tr. 13, cap. 6, n. 86. — Palao, tr. 16, disp. 3, punct. 23, num. 5. — ² Tr. 13, cap. 6, num. 86. — Less., lib. 2, cap. 26, n. 37, i. f. — Molina, tr. 2, disp. 520, n. 1. — Azor, part. 3, lib. 5, cap. 26, qu. 8. — ³ Loc. cit., n. 94. — ⁴ Sess. 22, de reform., cap. 1. — ⁵ Tr. 13, cap. 6, num. 95. — Dicast., de Just., tr. 18, disp. 2, dub. 2, num. 22. — ⁶ Lib. 2, cap. 26, num. 32. — Thom. Hurtad., Resol. mor., tr. 8, cap. 8,

negantem decretum istud habere vim universalem; vide etiam notam *d* ad cit. n. 1015.

32. — ^{a)} Lessius clare innuit sufficere eo casu licentiam praesumptam. Scribit enim loc. cit., n. 37, i. f.: « Filium familias qui a parente sustentatur in aula vel universitate, posse particulam aliquam summae sustentationi destinatae ludo honesto insumere, quia ad alimenta pertinet etiam honesta recreatio aetati et statui conveniens, et aequalibus passim concessa, sine qua non posset decore et

Ludus autem debet esse licitus; non illicitus, prout est ludus alearum, taxillorum et omnes ludi mere fortuiti. Ex Tridentino⁴. — Caeterum in aliqua religione permittitur ex consuetudine, ludere modicam summam chartis lusoriis, ut Salmant.⁵ cum Peyrino^{b)}, Dicastillo, etc. — Vide dicta de Ludo, Lib. III, n. 873.

Dubium est: *an possit superior valide dare licentiam particularem exponendi ludo magnam summam?*

Affirmant Lessius⁶; cum Hurtado, Salas et Amico, apud Salmant.⁷; quia quaecumque licentia ad ineundum contractum per se quidem justum de se valida est. — Sed negant verius Salmant.⁸ cum Sanchez, Ledesma, Dicastillo, Villalobos; quia, ut dicunt, simplex administrator, qualis est superior conventus, non potest licentiam concedere tales ineundi contractus, proprios tantum dominorum, qui pro suo arbitrio res suas prodigere possunt.

Quid vero dicendum, *si licentia sit generaliter data?* — Haec quaestio comprehenditur sub Quaestione secunda, ut supra (n. 31) jam allata, quam relegere potes.

An vero religiosus possit ludo plus lucrari quam perdere? — Vide dicta Lib. III, n. 874.

33. — Quarta Quaestio est: *An licentia petita, sed indebite negata, excuset a transgressione voti paupertatis?*

Resp. non excusare. — Nisi periculum gravis damni sit in mora: tunc enim

num. 866. — Salas, de Ludo, dub. 21, num. 4. — Amicus, tom. 5, disp. 28, num. 35. — ⁷ Tr. 13, cap. 6, num. 96. — ⁸ Loc. cit. — Sanchez, Decal., lib. 7, cap. 19, num. 80. — Petr. de Ledesma, Sum., part. 2, tract. 31, cap. 2, post concl. 10, v. Utrum vero religiosus. — Dicast., loc. cit., disp. 4, dub. 6, num. 40 et 41. — Villal., part. 2, tract. 28, diff. 5, num. 9.

libere cum sociis versari. Idem sentit Navarrus de religioso qui versatur in studiis impensis sui abbatis, vel in negotiis monasterii foris: modo tamen id honestae recreationis causa faciat. Et jam, cap. 18, n. 85, scripserat: « Qui versantur extra monasterium in studiis, possunt facere elemosynas aliasque expensas minutas quas usus receptus habet, quia censetur superioris adesse consensus, nisi constet de contrario ».

^{b)} Laurentius de Peyrinis, tom. 1, qu. 2,

Juxta alios, expendens non violat votum.

Item, juxta alios, exponendi magis quam summam.

Hoc verius negatur.

Licentia indebite negata, per se non excusat.

praesumitur adesse consensum superioris majoris; et si iste tunc etiam licentiam neget, potest aliquando prudenter iudicari, legem sive votum in tanto discrimine non obligare. Ita probabiliter Palaus¹, Holzmann² cum communi, ac de Alexandris³. — Et hoc bene congruit doctrinae D. Thomae⁴, qui, loquens de lege, ait: *Si vero sit subitum periculum, non patiens tantam moram ut ad superiorem recurrere possit; ipsa necessitas dispensationem habet annexam, quia necessitas non subditur legi*. Idem dicendum de voto, quod est quaedam lex particularis, et cujus obligatio non urget, tali periculo imminente.

Limitatio.

Sed notat Holzmann cum Palao quod licentia negata tum excuset, cum est debita tam ex parte religiosi quam praelati; non autem si solum ex parte praelati, ita ut subditus non habeat jus ad concessionem licentiae.

34. — Quinta Quaestio est: *An valeat religiosus ex licentia dare aliquid alicui, quem si scivisset superior, licentiam non concessisset?*

Quid, si superior scivisset et non concessisset.

Respondent Molina^{a)} et de Alexandris⁵, tunc videndum in quam dispositione sit superior. — Nam si praesumitur quod ipse licentiam omnino revocaret, tunc licentia non valet. Secus autem dicendum, si praesumitur praelatus non velle revocare, licet ab initio licentiam negasset si rem scivisset. — In dubio autem praesumitur pro validitate actus, id est licentiae datae; intellige, si non possit superior adiri.

35. — Sexta Quaestio est: *An votum paupertatis possit per consuetudinem abrogari?*

¹ Tr. 16, disp. 3, punct. 23, num. 10. — ² De Praec. particul., n. 610. — ³ Cap. 4, § 3, qu. 6. — ⁴ 1° 2°, qu. 96, art. 6, corp. — *Holam.*, loc. cit. — *Palaus*, loc. cit. — ⁵ Loc. cit., qu. 7. — ⁶ Cap. 4, § 1, qu. 16. — ⁷ Cap. 11, § 1, qu. 11.

cap. 2, § 7, i. f., ad consuetudinem non aludit; concordat nihilominus, dicens religiosos posse etiam chartis lusoriis ludere ob honestam causam, « modo non adsit scandalum nec praeceptum religionis in contrarium ».

34. — ^{a)} Molina, *tr. 2, disp. 209, n. 2 et 3*, de casu simili loquitur, scilicet de eo qui aliquid gratuito alicui donat, ob causam existimatam ad non subsistentem.

Negant communiter doctores quoad substantiam; affirmant vero quoad modum. Talis autem consuetudo justa praesumitur, quando ipsa passim practicatur a religiosis etiam timoratis, et scientibus ac non contradicentibus praelatis, cum facile contradicere possint. — Ita de Alexandris⁶.

36. — Septima Quaestio est circa moniales: *An abbatissa habeat bonorum sui monasterii administrationem?*

Resp. Habet quidem, si non obest regula aut consuetudo.

Caeterum non potest concedere licentiam donationes immoderatas faciendi; ut de Alexandris⁷ cum Sanchez. — Sed bene ipsa potest elargiri in eleemosynas bona superflua, etiam sine consensu aliarum; potest, sed non tenetur superflua in eleemosynas dispensare, si ea applicet in augendo ecclesiam, vel habitationem, vel redditus monasterii, ut monasterium plures moniales alere possit, vel ut melius servetur vita communis: prout tenet de Alexandris⁸ contra alios. — Superior autem in dispensando bona suis subditis, debet respicere necessitates, non dignitates personarum neque proprium commodum; ut Peyrinus^{a)} cum de Alexandris⁹.

Potest abbatissa in rebus modicis contractus per se inire; sed in gravioribus requiritur consensus capituli, ex cap. *Ea noscitur, de his quae fiunt a prael.*^{b)}, praesertim si recipiantur pecuniae ad mutuum, quae postea non applicentur in utilitatem monasterii: aliter enim monasterium non remanet obligatum; ut Tapia, Bordonus, de Alexandris¹⁰. — Interveniens tamen consensu abbatissae et capituli, saltem quoad majorem partem vo-

Sanct., Decal., lib. 7, cap. 19, num. 42 et 44. — ⁸ Cap. 11, § 1, qu. 23. — ⁹ Loc. cit., qu. 13. — *Carol. Tapia*, in authent. *Ingressi*, v. *Sua*, cap. 18, n. 9. — *Bordon.*, Variar. resol. 53, qu. 8, n. 49. — ¹⁰ Loc. cit., qu. 16.

36. — ^{a)} Laurentius de Peyrinis, *tom. 2, qu. 1, cap. 7, n. 2*, dicit abbatissam, haud secus ac praelatum, non in sui ipsius, sed in subditarum utilitatem et commodum constitutam esse.

^{b)} Cap. *Ea noscitur, de his quae fiunt a prael.*, hic citatur a Cajet. de Alexandris, *qu. 14*; sed negat tantum validam esse praesentationem a praelato factam, nisi facta sit

Substantia voti consuetudine non abrogatur.

Secus, quandoque modus.

Abbatissae potestas circa bona monasterii.

Circa contractus.

calium, monasterium debet stare contra-ctui, ex cap. 2, de ord. cognit.^{c)}

An autem valeat remissio debiti aut renuntiatio legati, facta ab abbatissa et capitulo?

Circa remissionem debiti et renuntiationem legati.

Affirmant probabiliter, justa causa intercedente, Sanchez^{d)}, Lugo^{d)}, etc., apud de Alexandris. — Sed non minus probabiliter ipse de Alexandris¹ cum Bonacina^{e)}, Molina^{e)}, etc., negant; quia non possunt moniales laedere monasterium, quod jam acquisivit jus ad rem. Et ideo dicunt^{f)} non posse abbatissam et capitulum alienare bona immobilia monasterii (sive mobilia pretiosa quae servari possunt); neque ea locare ultra triennium; neque transigere super bonis jam monasterio incorporatis, nisi res sit litigiosa vel praejudicialis; neque illa oppignerare, nisi urgeat necessitas et non sit tempus adeundi S. Congregationem; neque super iis imponere censum sive hypothecam (de Alexandris² cum Novario^{g)}, Quaranta^{g)} et aliis); neque recipere pecunias ad cambium cum solutione lucri cessantis (ex decreto S. Congr.^{h)}); neque alienare

Circa alienationes.

De Alexand., cap. 11, § 1, qu. 17. — ¹ Loc. cit. — ² Cap. 11, § 1, qu. 18. — ³ S. Congr. Concil., 21 Mart. 1626, apud de Alexandr., loc. cit.; cfr. Peyrin., de Privil. regular., in const. 8 Urbani VIII, num. 2; Petra, tom. 4, in const. 6 Bened. XII, n. 25; cfr. etiam pro alia simili declar. Pallottini, v. *Regulares*, § 3, num. 96. — ⁴ Loc. cit. — ⁵ Loc.

etiam de consensu capituli aut majoris ejus partis.

^{c)} Ex cap. *Cum dilectus, de ord. cognit.*, seu rectius ex Glossa in dict. cap., quae, ad v. *Ipsius dolum*, dicit dolum abbatis, cui totus conventus consenserit, ecclesiae nocere.

^{d)} Sanchez et Lugo citantur utique a Cajetano de Alexandris pro debiti remissione; et revera Sanchez, *loc. cit.*, n. 109; Lugo, *disp. 3, n. 168*, loquuntur de restitutionis condonatione propter male expensa a religioso; quam a superiore fieri posse dicunt, quando praelatus summam illam donare potest ex rebus conventus, et adest justa condonandi causa.

^{e)} Bonacina male citatur a Cajetano de Alexandris; nam in *Tract. var.*, *disp. 2, punct. 2, n. 33*, Bonacina asserit probabilius sibi videri, praelatum posse valide legatum ecclesiae relictum repudiare, non servata solemnitate requisita ad bonorum Ecclesiae alienationem; peccare tamen contra justitiam. — Molina pariter a de Alexandris non citatur ad rem; siquidem, *tr. 2, disp. 468, n. 12*, quaerit de legati repudiatione « absque solemnitate et consensu capituli ».

greges, vel boves ad culturam agrorum monasterii necessarios; bene vero fructus gregum. Suarez^{h)}, de Alexandris⁴.

Excipitur tamen, si res non excedat valorem viginti quinque scutorum mone-tae Romanae, et alienatio sit in evidentem utilitatem monasterii; vel si res sit monasterio inutilis. — Vide alia apud de Alexandris⁵.

Potest etiam abbatissa instituire beneficia et capellanias conferre, quoad titulum tantum et possessionem: non autem quoad potestatem ecclesiasticam; ut Gonzalez, Felinus, etc., cum de Alexandris⁶. — Ita etiam, licet non possit ipsa clericos suos suspendere, potest tamen ab eis auferre titulum et possessionem beneficiorum: qua ablatione posita, censetur Papa auferre etiam jus spirituale. Ita de Alexandris cum Pasqualigo. — Potest etiam abbatissa cum justa causa amovere capellanum, adhuc invito patrono. Vide ⁷ De Alexandris⁷.

37. — « Resp. II°. Religiosus voto CA-STITATIS obligatur, ut absteineat se ab « omni voluntaria delectatione venerea,

Circa beneficia et capellanias.

Votum castitatis obligat.

cit., qu. 18 et 19. — *Hieronym. Gonzalez*, in reg. 8 Cancellar., gloss. 22, num. 12. — *Felin.*, in cap. *Dilecta filia*, de majorit. et obedient., num. 1. — ⁶ Cap. 11, § 1, qu. 8. — *Cajetan. de Alexand.*, loc. cit., qu. 9. — *Pasqualigo*, Observat. in Lauretum de Franchis, n. 741. — ⁷ Cap. 11, § 1, qu. 9, v. f.

^{f)} Scilicet de Alexandris et alii quidam auctores quos ipse citat; sed qui non referuntur hic a S. Alphonso.

^{g)} Novarius et Quaranta citantur a Cajetano de Alexandris pro ultimo asserto de censu aut hypothecae impositione; quod utique habent Novarius in *Singular. juris. canon., concl. 23*; Quaranta, *Sum. Bullarii, v. Alienatio rerum Ecclesiae, n. 17*, loquentes de rebus Ecclesiae in generali. Adde tamen Novarium videri ex errore citatum; siquidem de Alexandris eum citat ex Ventriglia, *v. Alienatio, § 2, n. 7*, ubi reperitur Navarrus, non Novarius. — Navarrus autem idem tenet ac auctores citati, in suo *Comment. de Alienat. rerum eccl., n. 1 et n. 2*.

^{h)} Suarez, *de Relig., tr. 8, lib. 2, cap. 27, n. 18*, negat posse alienari absque Sedis Apostolicae consensu *gregem integrum ovium aut similibus rerum se moventium*, quae fructiferae sunt, et immobilibus bonis communi aestimatione aequiparantur ».

ⁱ⁾ S. Alphonso in hoc tractatu non distinguit votum solemne a simplici voto paupertatis; hodie tamen omnino facienda est ista

« interna et externa: proindeque si quis « contra castitatem peccet, duo peccata « admittit, luxuriae et sacrilegii. Lessius « et Laymann¹ ». — [Et probabilissime peccat etiam contra bonum commune, si periculum sit quod per suum peccatum religio infametur. Salmant.² cum Pellizzario, Diana^a), etc.].

Ad majorem autem tutelam castitatis introducta est *clausura*, non solum monialium, sed etiam religiosorum, qui non possunt e monasterio egredi sine licentia superioris. Ita ex constitutione Clementis VIII quae incipit: *Nullus*, etc. (apud Cherubini³), ubi sic habetur: *Nullus e conventu egredi audeat, nisi ex causa et*

Less., lib. 2, cap. 41, dub. 9, n. 77. — ¹ Lib. 4, tr. 5, cap. 8, n. 1. — ² Tr. 15, de Statu religios., cap. 6, n. 26. — *Pellissar.*, tr. 4, cap. 3, num. 64. — ³ Bullar. Rom., tom. 3, const. 60 Clement. VIII; habetur etiam in Bullar. Rom. Mainardi,

distinctio, quoad validitatem et quoad licentiam actuum.

Professus igitur votorum solemnium, quemcumque actum ponat circa proprietatem vel usum bonorum temporalium, illicite et invalide ponit (seclusis actibus quos, iniquitate temporum compulsus, Sedes Apostolica concessit). Est enim omnino incapax dominii individualis: venditionis, emptionis, permutationis, mutui, commodati, donationis inter vivos vel mortis causa, etc. Et si quid legato, haereditate, dono, stipendio, etc. acquirat, id non sibi, sed monasterio acquirat. Potest tamen, teste S. Alphonso, n. 20, non acceptare dona (salvo paupertatis voto), non tamen renuntiare legatis, quae jure monasterio acquiruntur. Denique, si propria auctoritate disponat de bonis a se ante professionem communitati allatis, aut postea a se, sed communitati acquisitis, peccat non solum contra votum paupertatis, sed etiam contra justitiam.

Professus autem votorum simplicium retinere potest dominium directum omnium bonorum quae ante professionem legitime possidebat, ac insuper *valide* sibi acquirere ac retinere eandem nudam proprietatem bonorum, quae post professionem dono, legato, successione haereditaria, accessione alioque jure, *non quidem intuitu religionis*, cujus est membrum, *sed intuitu ipsius personae* illi obvenire potuerint. *Illicite* tamen, ratione voti, accipit vel administrat, vel de eis disponit, si contra praescriptum regulae propriae, vel sine venia superiorum agat. Praeterea valide et licite, ex parte voti, potest non acceptare dona, vel renuntiare legatis sibi personaliter relictis. Sed nequit, pariter ac professus voti solemnium, renuntiare stipendio operis praestiti, neque disponere de iis quae propria

cum socio, licentiaque singulis vicibus impetrata... a superiore: qui non aliter eam concedat, nisi causa probata, sociumque exituro adjungat, non petentis rogatu, sed arbitrio suo, neque eundem saepius. Licentiae vero generales exeundi nulli omnino concedantur.

Sed hic quaeritur *quale peccatum sit egredi sine licentia.*

Communiter doctores (ut ait Sporer⁴ cum Pellizzario, Lezana, etc.) dicunt ex genere suo id esse mortale, quia consuetudo omnium religionum fert ut tales egressus tamquam graves culpaes semper puniantur. — Censent tamen rationabiliter Anacletus⁵; et Sporer⁶ cum Navarro^b),

constit. 242, data 25 Julii 1600, pro ord. Servorum B. M. V., § 12. — ⁴ Supplem. decal., cap. 2, n. 158. — *Pelliz.*, tr. 5, cap. 6, n. 10. — *Lezana*, Sum., tom. 1, cap. 16, n. 2. — ⁵ Jus can., lib. 3, tit. 35, de Statu monachor., § 2, n. 69. — ⁶ Loc. cit.

industria aut labore comparaverit, ut sunt stipendia, eleemosynae pro ministeriis, concionibus, fructus ex lectionibus, libris, etc. Haec enim omnia, non religioso, sed monasterio sunt acquisita.

37. — ^a) Diana, *part. 3, tr. 2, resol. 69*, absolute tenet peccatum contra castitatem in religioso esse contra bonum commune, nisi peccatum istud semel aut bis tantum admittatur.

^b) Auctores a Sporer allegantur pro sententia quae in generali asserit violationem clausurae esse per se veniale tantum, secluso scilicet contemptu et praeepto superioris. Quod profecto tenent Navarrus, *Comment. 4, de Regul., n. 35*; Barbosa, *in Trid., sess. 25, de regular., cap. 4, n. 3*; Miranda, *Man., tom. 1, qu. 32, art. 2, concl. 2*. — Navarrus tamen et Miranda addunt mortale etiam esse, quoties fit cum notabili scandalo vel damno monasterii. — Pellizzarius vero, *loc. cit., n. 11*, dicit futurum esse veniale, quando « duo religiosi per communem januam sine licentia exirent modo solito, paulo post redituri »: mortale vero fore, « si fugiat occulte vel quasi violenter, invito praelato ad vagandum per aliquod tempus, idque etsi tempus non sit valde diuturnum, et vagatio non sit peccandum mortaliter, maxime si id fiat cum scandalo ac infamia sive religiosi sive religionis, quae gigni solent ex tali fuga ». — Denique Lezana, v. *Clausura*, citat. a Sporer, id non habet; sed in *Sum., tom. 1, cap. 16, n. 2*, ait: Religiosus « ex suo monasterio sine licentia superioris egrediens, monasterio peccat et saepius mortaliter, nisi parvitas materiae egressus solum inducat culpam venialem ». Et n. 3: « Maxime, inquit, hoc verum est, loquendo de egressu nocturno a monasterio

Egredi sine licentia, ex genere suo lethale.

Quandoque veniale.

Votum obedientiae, ad quid obliget.

Quanta praeepti obligatio.

Barbosa^b), Miranda^b), Pellizzario^b) Lezana^b) et communi, contra Suarez^c), non peccare graviter religiosum semel vel iterum exeuntem de die sine licentia: nisi hoc agat ex contemptu vel cum scandalo. Secus vero dicendum de nocturno et furtivo egressu.

Quoad excommunicationem autem ob violationem clausurae regularium vel monialium, vide dicenda de *Censur.*, *Lib. VII, ex n. 221*.

38. — « Resp. III°. Religiosus, ex voto « OBEDIENTIAE, obligatur ad omnia quae « superior praecipit secundum regulas et « constitutiones ordinis, sive directe et « expresse, sive indirecte et implicite. Et « quidem, si praecipiat *in virtute sanctae « obedientiae, in nomine Domini nostri « Jesu Christi*, vel simili forma, tenetur « obedire sub mortali, quia intendit obligare quantum potest; sub veniali autem, « si alia forma utatur, vel sub nullo: quod « consuetudo in Societate Jesu approbavit. « — Vide S. Thomam¹, Silvestrum, Sanchez², Lessium³, Laymann⁴ ».

Notandum quod, nisi praelatus mandatum explicet, v. gr. dicens: *Jubeo praecipio etc.*, subditus non tenetur obedire. Ita Salmant.⁵ cum Suarez, Pellizzario, etc. — Et, dicente praelato: *Jubeo, praecipio etc.*, nec etiam tenetur subditus obedire sub gravi, ut docent Sanchez⁶ cum Medina, Vasquez, Suarez; et de Alexan-

¹ 2° 2^{ae}, qu. 104. — *Silvest.*, v. *Religio VI*, qu. 6. — ² Decal., lib. 6, cap. 1, a n. 5. — ³ Lib. 2, cap. 41, dub. 9, num. 74, v. *Tertio*. — ⁴ Lib. 4, tr. 5, cap. 9, n. 1 et seqq. — ⁵ Tr. 15, cap. 6, num. 47. — *Suar.*, de *Relig.*, tr. 7, lib. 10, cap. 4, num. 8. — *Pelliz.*, tr. 4, cap. 4, num. 29. — ⁶ Decal., lib. 6, cap. 4, n. 26, 30 et 43. — *Barthol. Medina*, in 1° 2^{ae}, qu. 96, art. 4, 2 regula Silvestri. — *Vasq.*, in 1° 2^{ae}, disp. 158, cap. 3, a num. 20; et cap. 4, num. 35. — *Suar.*,

dris⁷; — nisi addatur: *In nomine Domini Jesu Christi*, vel: *in virtute obedientiae*; vel nisi addatur poena excommunicationis, non solum ferendae, sed etiam latae sententiae; ut dicunt Navarrus, Vasquez et alii, cum de Alexandris⁸.

39. — « Porro, quae indirecte pertinent « ad regulam, Silvester et quidam alii « ampliant ad illa quae faciunt ad plenior rem ejus observationem. — Sanchez « tamen arctat ad res valde necessarias, « sine quibus regula commode servari nequit; alioqui enim superior quasvis corporis macerationes praecipere posset: « ordinantur enim ad plenior observationem regulae. — Laymann⁹, Lessius¹⁰ ».

40. — « Unde resolves: « 1°. Non tenetur subditus obedire in « iis quae sunt, vel *contra* regulam (nisi « superior in ea possit dispensare, et legitima causa dispensandi subsit) ». [Hinc constandum est, praelatum dispensasse sine causa, ut non tenearis obedire; prout Salmant.¹¹ cum Pellizzario^a), Peyrino et communi]; — « vel *supra* regulam, ut « essent magnae macerationes (nisi in poenae), vel ut acceptet episcopatum ». [Ita Salmant.¹² cum communi. Vel ut acceptet beneficium curatum aut simplex (Salmant.¹³); vel ut eat ad infideles cum manifesto periculo vitae aut servitutis (Salmant.¹⁴ cum aliis). Tenetur tamen ac-

loc. cit., n. 11. — ⁷ Cap. 6, § 1, qu. 13 et 14. — *Navar.*, *Man.*, cap. 23, n. 53. — *Vasq.*, in 1° 2^{ae}, disp. 158, cap. 5, n. 40 et seqq. — ⁸ Cap. 6, § 1, qu. 14. — *Silvest.*, v. *Religio VI*, qu. 6. — *Sanch.*, Decal., lib. 6, cap. 2, n. 9. — ⁹ Lib. 4, tr. 5, cap. 9, n. 2. — ¹⁰ Lib. 2, cap. 41, n. 75. — ¹¹ Tr. 15, cap. 6, n. 72. — *Peyrin.*, tom. 1, qu. 1, cap. 8, v. *Dico tertio*. — ¹² Loc. cit., n. 77. — ¹³ Loc. cit., n. 78. — ¹⁴ Loc. cit., n. 73.

sine licentia... propter periculum infamiae, scandali et detrimenti castitatis, quod ex tali egressione nocturna oriri potest ».

^c) Suarez a Sporer citatur, quasi sit contrarius iis qui dicunt esse veniale per se; at re quidem vera Suarez, *de Relig.*, tr. 8, lib. 1, cap. 6, n. 6: « Haec obligatio, inquit, ex genere suo talis est, ut contra illam possit mortaliter peccari, ex eo solum [scil. secluso contemptu...] quod materia in illo genere gravis sit ». Et ait esse grave peccatum in eodem casu ac Pellizzarius. Deinde n. 7, Suarez addit: « Censet etiam esse gravem materiam hujus transgressionis quemcumque nocturnum exitum

furtivum et sine licentia, etiamsi alias ex fine non sit ad peccandum mortaliter ». Denique, n. 9, asserit posse veniale fieri ex materiae levitate: quod explicat eodem modo ac Pellizzarius.

40. — ^a) Pellizzarius, *tr. 4, cap. 4, n. 72*, opinionem hanc insinuat, dicens superiorem id praecipere posse, quando habet facultatem et causam dispensandi, « cum praesumi possit dispensare, ideoque illi obediendum est ». At n. 124, dicit licitum esse obedire praelato praecipienti contra regulam, « quando ei [religioso] constaret illum habere potestatem dispensandi super iis, et non aliter ».

In quibus subditus tenetur obedire.

In quibus non teneatur.

ceptare munus intra ordinem, si prae-
lati praecipiat (communiter Salmant. ¹⁾):
etiamsi praecesserit pactum in contrarium,
quia pactum rejicitur tamquam turpe; ut
de Alexandris ² cum S. Thoma ^{b)}. « Diana ³
« et alii sex; — vel infra regulam, scili-
« cet vana (nisi praecipiat ex causa quae
« sit secundum regulam, v. gr. ut obedien-
« tia exerceatur). — Nec refert quod regu-
« lae jubeant in omnibus obedire; id enim
« non de obligatione voti, sed obedientiae
« perfectione intelligitur. — Ita Suarez,
« Sanchez ⁴ et Laymann ⁵ ».

An autem religiosus teneatur obedire
praelato praecipienti quod assistat infir-
mis infectis morbo contagioso?

Praecep-
tum ser-
vandi pe-
ste infectis,
quando ob-
liget.

Quando
non obliget.

Resp. Affirmative, si infirmi sunt reli-
giosi ejusdem sui monasterii vel ordinis;
quia hoc pertinet ad bonum commune
ipsius communitatis, ut ipsi inter se invi-
cem sibi subveniant ^{c)}. Secus, si infirmi
sunt extranei: nisi deesset qui ipsis Sacra-
menta necessaria ministraret; quia tunc
debent postponere vitam temporalem sa-
luti spirituali proximorum ^{d)}. — Ita San-
chez ⁶, Palaus ⁷, Elbel ^{e)}; et Sporer ⁸ cum
Cajetano ^{f)}, Lezana, Rodriguez et com-
muni.

41. — « 2°. Si regula ordinis sub peccato
« obliget, ejus transgressio est contra vo-

¹ Tr. 15, cap. 6, n. 79. — ² Cap. 6, § 1, qu. 10. — ³ Part. 6,
tr. 8, resol. 33. — ⁴ Suar., tr. 7, lib. 10, cap. 8, num. 5. —
⁵ Decal., lib. 6, cap. 2, n. 15 et 16. — ⁶ Lib. 4, tr. 5, cap. 9,
n. 2. — ⁷ Decal., lib. 6, cap. 2, a. n. 56. — ⁸ Tract. 16, disp. 4,
punct. 4, n. 7. — ⁹ Suppl. decal., cap. 2, n. 163. — ¹⁰ Lezana,
Sum., tom. 1, cap. 4, num. 19. — ¹¹ Rodrig., Quaest. regul.,
tom. 3, qu. 31, art. 3 et seqq. — ¹² Valent., in 2^{ae} 2^{ae}, disp. 10,
qu. 4, punct. 5, v. *Haec assertio*. — ¹³ Loc. cit., cap. 1, a.
n. 5; et cap. 4, n. 6. — ¹⁴ Vasq., in 1^{ae} 2^{ae}, disp. 162, cap. 4,

« tum, et sacrilega. Ratio, quia talis re-
« gula non est minus praecipiva quam
« vox superioris; et subditus promittens
« observationem regulae, eo modo quo
« ipsa intendit, se obligare censetur. Proin-
« deque Carthusianus v. gr. carnes edens,
« vel Franciscanus feria sexta non jejunans,
« et contra obedientiam et contra tempe-
« rantiam peccat. — S. Thomas ^{a)}, Va-
« lencia, Sanchez ⁹, Vasquez, Rodriguez ^{b)},
« Laymann ¹⁰, Escobar, etc. ».

42. — « 3°. Si regula sub peccato non
« obligat, transgressor illius non peccat
« contra votum obedientiae. Ratio, quia
« talis regula non continet proprie prae-
« ceptum; sed tantum est ordinatio seu
« monitum obligans tantum ad poenam, si
« imponatur. — S. Thomas, Laymann ¹¹, etc.

« Hinc nec transgressio illius ex ratio-
« nabili causa et bono fine, seu ex motivo
« virtutis facta (v. gr., si extra tempora
« loquatur cum socio ut moestum conso-
« letur), est peccatum. — Erit tamen ve-
« niale, si ex negligentia, torpore animi
« aliove inordinato affectu fiat: [Ita S. Tho-
« mas ¹², Sanchez ¹³; et Laymann ¹⁴ cum Vas-
« quez et Valentia] « quem ut plurimum
« concurrere, adeoque raro omni culpa
« vacare, putant Valentia, Sanchez et
« Suarez. — Qui addunt, quod si quis fre-

n. 16. — ¹⁵ Lib. 4, tr. 5, cap. 9, n. 6. — ¹⁶ Escob., Compend.,
tr. 6, exam. 7, num. 61, v. *Ordinis regula* (al., cap. 3,
num. 66.) — ¹⁷ S. Thom., 2^{ae} 2^{ae}, qu. 186, art. 9, ad 1 et 2. —
¹⁸ Loc. cit., n. 7. — ¹⁹ Loc. cit., ad 1. — ²⁰ Decal., lib. 6,
cap. 4, n. 14 et 15. — ²¹ Lib. 4, tr. 5, cap. 9, n. 8 et 9. —
²² Vasq., in 1^{ae} 2^{ae}, disp. 158, cap. 3, num. 16. — ²³ Valent., in
2^{ae} 2^{ae}, disp. 10, qu. 4, punct. 5, v. f. — ²⁴ Valent., loc. cit.,
punct. 5, i. f. — ²⁵ Sanch., Decal., lib. 6, cap. 4, n. 15, v. f. —
²⁶ Suar., de Relig., tr. 8, lib. 1, cap. 3, a. n. 12.

regul., n. 624, negat generaliter superiorem
posse subditis praecipere ut infectis contagiosa
lue assistant, « nisi talem assistentiam exigat
vel bonum commune monasterii vel religio-
nis, vel nisi regula ad hoc obliget ».

f) Cajetanus, *Opusc. tom. 3, tr. 9*, in ge-
nerali docet subditum religiosum teneri « obe-
dire ad serviendum aegris, etiam infectis epi-
demiae morbo ». Et videtur illud asserere de
solis infirmis ejusdem monasterii seu ordinis.

41. — a) S. Thomas, in 2, dist. 44, qu. 2,
art. 3, ait religiosum « ex obedientiae voto »
obligari solum ad ea quae ad regulam per-
tinent.

b) Rodriguez, *Quaest. regul., tom. 1, qu. 26*,
art. 4, quidquid falso dicit Busenbaum, con-
trarium omnino tenet, ut Laymann, loc. cit.,

b) S. Thomas citatur hic pro ratione ad-
jecta, quod scilicet votum obedientiae se ex-
tendit ad omnia quae in regula sunt: quod
utique S. Thomas habet in 2^a 2^{ae}, qu. 186,
art. 5, ad 4.

c) Sanchez, Palaus et Rodriguez excipiunt
religiosum tam tenui utentem valetudine, ut
illud munus cum multo majori contagionis
periculo esset obiturus quam alii, a quibus
posset infirmo subveniri; sicut etiam reli-
giosos egregiae conditionis, quorum vita esset
valde utilis communi religionis bono.

d) Sanchez et Rodriguez hic etiam omnino
eximunt ab obligatione Sacramenta ministran-
di, monachos quorum institutum non est vitae
activae.

e) Elbel, part. 5, confer. 18, de Profess.

Transgres-
sio frequens
et ex con-
suetudine.

Nova sta-
tuta. quan-
do et quos-
nam obli-
gant.

Secus,
transgres-
sio regulae
non obli-
gantibus sub
peccato.

Transgres-
sio ex bono
fine, nullum
peccatum.

Ex negli-
gentia, etc.,
veniale.

« quenter et quasi per consuetudinem re-
« gulam transgreditur, religiosam disci-
« plinam graviter perturbet, eaque ex cau-
« sa in periculo expulsionis se constituat,
« peccet mortaliter. — Laymann ¹, San-
« chez ² ».

43. — « 4°. Etsi capitulares novum sta-
« tutum condere possint, quo ipsi aliique
« postmodum professionem edituri obli-
« gentur; ante tamen professi, qui in illud
« non consenserunt, eo non obligantur, si
« ad regulam ordinis non directe nec indi-
« recte spectet. Laymann ³. — Nisi tamen
« statutum fiat in capitulo generali vel sal-
« tem provinciali (juxta cujusque ordinis
« institutum), concurrente majore parte
« suffragiorum, et non sit regulae dif-
« forme. (Vide Escobar ⁴). Ratio, quia
« quod omnes tangit, ab omnibus debet
« approbari, juxta reg. 29, in 6°.

« Addunt Laymann et Sanchez ex Sil-
« vestro, et Azor ⁵, Lessius ⁶, nec Ponti-
« ficem posse religiosos cogere ad arctio-
« rem vivendi rationem quam instituti
« prima forma postulat. Quia obligatio obe-
« diendi, etiam Pontifici, provenit ex voto
« quod factum fuit secundum proprium
« regulae institutum. — Si tamen regulae
« reformatio necessarium medium esset
« ad ordinis conservationem, ad eam prae-
« latus cum capitulo, multoque magis Pon-

¹ Lib. 4, tr. 5, cap. 9, n. 9. — ² Decal., lib. 6, cap. 4,
num. 18. — ³ Loc. cit., num. 10. — ⁴ Tr. 1, exam. 1, cap. 2,
v. f. (al. cap. 2, num. 15). — ⁵ Laym., loc. cit., num. 10. —
⁶ Sanch., loc. cit., cap. 2, n. 22. — ⁷ Silvest., v. *Religio VI*,
qu. 6. — ⁸ Part. 1, lib. 13, cap. 11, qu. 19. — ⁹ Lib. 2,
cap. 41, n. 74. — ¹⁰ Silvest., loc. cit. — ¹¹ Loc. cit., n. 75. —
¹² Sanch., Decal., lib. 6, cap. 2, num. 86. — ¹³ Lib. 4, tr. 5,

« tífex illos cogere potest, quando ad hoc
« se implicite quisque obligasse censetur.
« Silvester, Lessius ⁷, Sanchez, Laymann ⁸ ».

44. — Quaeritur: an religiosi teneantur
obedire praelatis reformantibus regulam
collapsam? — Certum est quod, postquam
regula per legitimam consuetudinem re-
laxata est, quamvis primi religiosi pecca-
rint, secundi tamen non tenentur eam
observare; ut fuse probant Salmant. ⁹, et
docent Sanchez ¹⁰, etc., ac de Alexan-
dris ¹¹ cum Cajetano ^{a)}, Turrecremata ^{a)},
Palacio, etc.

Sed Dubium est: si regula reformetur
a capitulo generali, an professi teneantur
obedire?

Affirmant de Alexandris ¹²; et Sal-
mant. ^{b)} cum Corduba, Pellizzario ^{b)}, Sua-
rez ^{b)} (citantque etiam Laymann, Vasquez,
Azorium et Sanchez: sed non bene ^{c)}; nam
Laymann est pro secunda sententia, ut
infra, et citat pro se Vasquez, Azorium
et Sanchez). Ratio hujus primae sententiae
est, quia religiosi regulam profitentes,
eam ut primitus institutam profitentur;
unde saltem parati esse debent ad illam
servandam, quando de ea instauranda tra-
ctatur. — Excipiunt tamen: nisi religio-
sus tempore professionis expresse inten-
derit non se amplius obligare quam ad
illam regulam sic relaxatam ^{d)}.

cap. 9, 11. — ¹⁴ Tr. 15, cap. 6, num. 80; et tr. 11, cap. 6,
n. 39. — ¹⁵ Loc. cit., cap. 2, n. 26. — ¹⁶ Cap. 1, § 2, qu. 3. —
¹⁷ Mich. de Palac., in 4, dist. 38, disp. 1, concl. 4, v. *Istis*
igitur. — ¹⁸ Cap. 1, § 2, qu. 4. — ¹⁹ Corduba, Exposit. super
regul. FF. Minorum, cap. 10, qu. 2, punct. 6; et cap. 2,
qu. 15, punct. 3. — ²⁰ Laym., lib. 4, tr. 5, cap. 9, num. 12.
v. *Quaestio 4*, et n. 13.

animadvertit; scribit enim: « Caetera omnia
praecepta [regulae S. Francisci], exceptis
praeceptis de castitate, obedientia et pauper-
tate, minime inter solennia vota esse com-
putanda, sed solum esse praecepta Minoribus
tradita, instar praecepti jejunii quadragesi-
malis christianis per Ecclesiam impositi ».

44. — a) Dionysius Cartusianus (de Alex-
andris per errorem allegat Cajetanum), in 4,
dist. 38, qu. 2, v. *Insuper*; Turrecremata,
caus. 17, qu. 1, § *Quod autem*, v. *Ad 4um*,
n. 12, loquuntur de eo qui interpretative pro-
fessus est, et dicunt eum ad tria substantialia
teneri; nec vero eum obligandum videri ad
alias observantias, quae ex praelatorum dissi-
mulatione jam urgere cessarunt.

b) Salmant., tr. 15, cap. 6, n. 82, afferunt
sententiam affirmantem, pro qua citant au-

ctores, praeter Suarezium et Pellizzarium;
ipsi vero n. 83, tenent mediam sententiam:
affirmativam nempe, si religionis disciplina
prolapsa est per consuetudines; negativam
vero, si relaxatio per Pontificis privilegium
inducta fuerit. — Eademque sententiam tenent
Pellizzarius, tr. 1, cap. 5, n. 25 et 27;
et Suarez, tr. 7, lib. 10, cap. 8, n. 16 et seqq.

c) Saltem quod ad Laymann et Vasquez
attinet. — Azor autem et Sanchez tenent pri-
mam sententiam, quidquid dicat Laymann.

d) Eademque limitationem apponunt
Azor, loc. cit.; et Sanchez, loc. cit., n. 39, cui
etiam idem Sanchez aliam addit, n. 38, scilicet:
« Nisi professus tempore regulae collap-
sae sit ita delicatus, ut viribus destituatur
ad novam regulam instaurandam sustinen-
dam...; tunc enim cum illo dispensandum est.

Relaxa-
tio legitime
praescripta
excusat.

Reforma-
tio capituli
generalis
professos
probabili-
ter obligat.

Forte probabilius eos non obligat.

Alii vero, ut Palaus¹, Laymann² cum aliis, ut supra, ac Sporer^{e)}, dicunt non minus probabiliter, ut loquitur [Continuator] Tournely^{f)}, et forte probabilius, religiosos ad id non teneri: nisi reformatio appareat medium necessarium ad ordinis conservationem, nempe si cum praesenti observantia paucissimi ad perfectionem religiosam pervenire studeant, vel si cum scandalo saecularium vivant, ut expediret potius religionem dissolvi quam ita continuari. — Ratio, quia is qui professionem emittit, potius censetur juxta praesentem statum regulam profiteri quam juxta pristinum institutum^{g)}.

Ait autem Laymann³ cum Lessio et Sanchez, posse praelatum ob aliquam publicam necessitatem ad tempus imponere aliquam austeritatem, puta jejunium, etc. — Immo addunt Sanchez, Silvester^{h)}, Vega^{h)} et Vasquez, apud Salmant.⁴, praelatos posse edere nova statuta, quando essent necessaria ut vota essentialia et alia religionis statuta serventur.

Praelatus praeciens actus internos.

45. — « 5°. Etsi consuetum non sit nec consultum, ut praelati sub peccato praecipiant actus internos: probabile tamen est fieri posse; ut docent Laymann, Sua-

¹ Tr. 16, disp. 4, punct. 4, num. 11. — ² Lib. 4, tr. 5, cap. 9, num. 13. — ³ Loc. cit. — Less., cap. 41, num. 75. — *Sanct.*, Decal., lib. 6, cap. 2, n. 45. — *Sanct.*, loc. cit., num. 36. — *Vasq.*, in 1^{am} 2^{ae}, disp. 154, cap. 4, num. 25. — ⁴ Tr. 15, cap. 6, n. 82. — *Laym.*, loc. cit., n. 4. — *Suar.*, de Legib., lib. 4, cap. 12, i. f. — *Sotus*, de Just. et Jure,

ut ad religionem similem illi collapsae, in qua professus est, transeat ».

e) Sporer, *Supplem. decal.*, cap. 2, n. 161, primae sententiae adhaeret.

f) Contin. Tournely, *de Statu et Oblig. relig.*, cap. 2, art. 3, v. *Quaeres* 3, de sententia quae eum teneri affirmat scribit: « Tumor, nec certe minus probabilis opinio ».

g) Addit tamen Laymann: « Cum autem plerumque accidat, uti experientia nos edocet, si ordo aliquis a fundatoris sui institutis ac praeceptis recedat, paulatim ad deteriora tendere, cum Ecclesiae et ipsorum maxime religiosorum spirituali detrimento; ideo plerumque professi reformationem regulae collapsae factam a majore parte capituli, multo magis a Summo Pontifice, acceptare tenentur ». Et hic subdit: « Quae est sententia Vasq., Azorii..., Sanchez ».

h) Silvester, v. Religio VI, qu. 6, concedit capitulo facultatem aliquid addendi, quod sit necessarium ordinis conservationi; et regu-

« rez, etc. — Ratio, quia verisimile est quod aliqui religiosi ad id se obligare intendant, cum se quasi holocaustum Deo tradant ».

46. — Quaeritur hic: *quot peccata committit religiosus contra obedientiae praeceptum agens?*

Sotus, Ledesma, Laymann^{a)}, Tamburinius, etc., apud Salmant.⁵, dicunt unum peccatum committere contra votum obedientiae, quia tantum ex voto tenetur obedire. — Contradicunt tamen probabiliter Salmant.⁶ cum Suarez, Pellizzario, Palao, etc., qui tenent committere duo peccata: unum contra religionem ratione voti; aliud contra virtutem obedientiae, quam de se debet religiosus praelato suo ratione promissionis, et traditionis factae de seipso in professione, ob quam per se etiam sine voto, tenetur legitimo superiori obedire^{b)}.

47. — « Quaeres: an subditus teneatur obedire, si dubitet utrum sit res licita quam praelatus jubet, vel justa causa imperandi? »

« Resp. 1°. Communiter teneri; quia tunc melior est conditio superioris, qui est in possessione potestatis praeciendi:

lib. 7, qu. 2, art. 3, ad 1. — *Petr. de Ledesma*, Sum., de Sacram. Poenit., cap. 18, concl. 6, v. *Circa hoc idem*. — *Ascan. Tambur.*, de Jure abbatum, tom. 3, disp. 3, qu. 6, n. 11. — ⁵ Tr. 15, cap. 6, n. 100. — ⁶ Loc. cit., num. 101. — *Suar.*, de Relig., tr. 7, lib. 10, cap. 6, n. 3. — *Pellizzario*, tr. 4, cap. 4, num. 146. — *Palaus*, tr. 16, disp. 4, punct. 1, n. 3.

lam arctiorem reddendi, « quantum ad statutum reformans regulam antiquam, vel conferens ad pleniorum ejus observantiam ». — Vega, *Sum. nueva, part. 2, cap. 86, cas. 22*, concordat, loquens de Papa et capitulo generali.

46. — a) Laymann a Salmant. male citatur pro hac priori sententia; potius enim adhaeret sententiae quam S. Alphonsus probabiliorum existimat; loquitur autem *loc. cit.*, n. 6, de casu quo regula aliquid injungit, quod aliunde nullo praecepto praescribitur, et dicit juxta aliquos duplex esse peccatum in hujus praecepti violatione: peccatum scilicet contra obedientiae votum et contra eam virtutem, cujus intuitu regulare statutum editum fuit. « Idemque (subdit) de praecepto superioris, sub utraque ratione obligare volentis, docent... Et est probabilis haec sententia ».

b) Palaus tertiam malitiam ibi reperit, nempe « adversus veritatem et fidelitatem debitam ob promissionem in ipsa traditione

Transgressio praecepti, juxta alios unum peccatum.

Probabilis duplex.

Subditus dubius an res praecipita sit licita.

« in dubio autem nemo spoliandus est jure quod habet. Nec dicas, subditum etiam esse in possessione libertatis, cum habeat debitum parendi.

« Resp. 2°. Non teneri, si grave damnum obediendo timeat. Ratio, quia in dubio favendum est reo, eique de cujus damno agit. Etsi enim subditus non sit in possessione libertatis, est tamen in possessione juris, quo potest se a periculo rebus conservare. — Lessius, Sanchez¹ aliique ».

Quaeritur 1°. *Utrum subditus, dubitans an res praecipita sit licita, vel ne, possit et teneatur obedire?*

Videtur negare Adrianus apud Lessium², dicens: *Nullus dubitans de actu, an sit mortalis an non, licite obedit, ipso sic dubitante*. Idemque tenere Vasquez^{a)} et Rodriguez^{a)}, refert Palaus^{a)}.

Certe teneatur obedire.

Sed communis et certa est sententia opposita, quod subditus, licet dubio perseverante non possit obedire, cum omnino sit illicitum operari cum dubio practico (quod tantum ait Lessius intelligere Adrianum, et facile idem intelligunt Vasquez et Rodriguez): tenetur tamen eo casu dubium deponere, et sic potest et debet obedire. — Ita Glossa in cap. *Ad aures* 6, de

Less., lib. 2, cap. 41, n. 76. — ¹ Decal., lib. 6, cap. 3, num. 24. — *Adrian.*, Quodlib., qu. 2, punct. 2, lit. D. — ² Loc. cit. — *Less.*, loc. cit. — ³ Part. 1, lib. 2, cap. 19, qu. 9. — ⁴ Sum., v. *Bellum*, et in 2^{ae} 2^{ae}, qu. 169, art. 2, ad 4, ad dub. 2. — ⁵ Lib. 2, cap. 41, n. 76. — ⁶ In 1^{am} 2^{ae}, qu. 19, art. 5, quaer. 8, concl. 2. — ⁷ Lib. 1, cap. 21, n. 17. — ⁸ Part. 2, de Statu et Oblig. relig., cap. 2, art. 3, qu. 5, resp. 2. — ⁹ Tr. 1, de Consc. dist. 3, num. 34. — ¹⁰ Tr. 1, disp. 3, punct. 13, num. 3. — ¹¹ Supplem. decal., cap. 2, n. 161. — ¹² De Praec. part., n. 590. — ¹³ Part. 1, confer. 6, de Consc. dub., n. 172. — ¹⁴ Tr. 15, cap. 6, n. 67. — ¹⁵ Decal., lib. 6, cap. 3, num. 3. — *S. Bonav.*, in 2, dist. 39, art. 1,

inclusam ». Quod videtur parum differre (si quidem ab ea differat) a secunda malitia quam exponit S. Alphonsus.

47. — a) Palaus, *tr. 1, disp. 3, punct. 13, n. 1*, auctores istos allegat, quasi absolute affirmant posse subditum eo casu non obedire; at falso. Nam Vasquez, in *1^{am} 2^{ae}, disp. 66, cap. 9, n. 51*, expresse docet oppositum, et tenet sententiam quam S. Alphonsus communem et certam appellat. — Idemque tenet Rodriguez; nam licet in *Sum., part. 2, cap. 9, n. 3*, neget subditum in hoc dubio obedire posse, « quando ex ejus obedientia timetur majus periculum »; itemque *n. 4*, quando dubitat « probabilissime creditque esse mortale »;

temp. ord., v. *Obedientiam*, ubi dicit: *Si vero dubium sit praeceptum, propter bonum obedientiae (subditus) excusatur a peccato, licet in veritate sit malum*. Azor³, qui ait^{b)} hanc sententiam esse omnium communi consensione receptam, Cajetanus⁴, Lessius⁵, Silvius⁶, Cabassutius⁷, Continuator Tournely⁸, Anacletus⁹, Palaus¹⁰, Sporer¹¹, Holzmann¹², Elbel¹³, Salmant.¹⁴; Sanchez¹⁵ cum S. Bonaventura, S. Antonino, Innocentio^{c)}, Hostiensi^{c)}, Abbate, Paludano, Soto, Navarro, Tolet, Molina, Valentia, Sà, Silvestro, Angelo, Armilla et innumeris aliis.

Probatur 1°. Ex Deut. xvii, 8, 10, ubi sic habetur: *Si difficile et ambiguum apud te judicium esse perspexeris..., facies quodcumque dixerint qui praesunt loco, quem elegerit Dominus*. Item ex can. *Quid culpatur, caus. 23, qu. 1*, ubi dicitur subditus posse obedire, *si quod sibi jubetur, vel non esse contra Dei praeceptum certum est, vel utrum sit, certum non est*. Tò posse autem non quidem denotat libertatem, sed honestatem operandi, nempe non laedi praeceptum de cujus transgressione subditus dubitat. — Idem confirmat S. Bernardus¹⁶, ubi: *Quidquid vice Dei praecipit homo, quod non*

qu. 3, i. f. Cfr. *Specul. discipl.*, part. 1, cap. 4. — *S. Anton.*, part. 3, tit. 16, cap. 1, § 9, v. *Secundo modo...* Tertio. — *Abbas Panormitan.*, in cap. *Sicut* 29, de jurejurand., n. 16. — *Paludan.*, in 4, dist. 19, qu. 4, v. f. v. *Si autem sit dubium*, et dist. 36, qu. 2, art. 2, post concl. 4, n. 14. — *Sotus*, de Secreto, membr. 3, qu. 2, concl. 1. — *Navar.*, in can. *Si quis autem*, de poenit., dist. 7, n. 114. — *Tolet.*, lib. 8, cap. 15, v. *Quartum*. — *Molina*, de Just. et Jure, tr. 2, disp. 113, concl. 3. — *Valent.*, in 1^{am} 2^{ae}, disp. 2, qu. 14, punct. 4, qu. 4, v. *Peculiariter*. — *Sà*, v. *Bellum*, n. 1. — *Silvest.*, v. *Obedientia*, qu. 2. — *Angel.*, v. *Obedientia*, n. 6. — *Armilla*, v. *Obedientia*, n. 4. — ¹⁶ De Praec. et Dispensat., cap. 9, n. 21.

at certe *n. 5*: « Si sit dubium probabile ex utraque parte, inquit, et varietas opinionum gravium doctorum, potest subditus [in *Tract. ordinis judicialis, cap. 7, n. 12*, dicit debere], praeciens praelato, facere contra propriam opinionem, dummodo intelligat quod obediens in hoc casu non peccat ».

b) Azor utique concordat; sed *cap. 17, qu. 9*, ait: « Opus esse ut judicet superioris sententiam esse probabilem, sicut etiam necesse est, ut existimet sibi jus esse juxta superioris sententiam agere; nam alioqui contra conscientiam delinquet ».

c) Innocentius, in cap. *Sicut* 29, de *jurejur.*, n. 1, i. f.; Hostiensis, in *Sum.*, lib. 5,

sit tamen certum displicere Deo, haud secus omnino accipiendum est quam si praecipiat Deus. Ipse enim Christus Dominus dixit: *Qui vos audit, me audit.* (Luc. x, 16). Et Apostolus (Hebr. xiii, 17): *Obedite praepositis vestris, et subjacete eis.* — Item, in constitut. Societatis Jesu sic S. Ignatius praescripsit: Obediendum in omnibus, ubi peccatum non cernitur; id est (ut in *Declarationibus*) *in quibus nullum manifestum est peccatum.* Sic pariter habetur in regula Fratrum Minorum (apud Elbel): Obediendum *in omnibus quae... non sunt contraria animae et regulae.* Idem docuit B. Humbertus¹, ubi: *Nisi... aperte sit malum quod a superiore praecipitur, sic accipiendum est, ac si a Deo praeciperetur.* Item B. Dionysius Cartusianus² scripsit: *In dubiis... an sit contra praecceptum Dei, standum est praeccepto praelati; quia etsi sit contra Deum, attamen propter obedientiae bonum non peccat subditus.* Et idem docuit prius S. Bonaventura³.

Probatur 2°. Ratione. Quia superior est in possessione praecipendi; unde ab ea non est exspoliandus, nisi constet quod res praecepta sit illicita. Confirmatur: quia, si in cunctis dubiis de bonitate actionis praeceptae possent subditi se eximere a jugo obedientiae, utique nulla communitas bene regi et consistere valeret. Hinc D. Bernardus⁴ merito objurgat religiosos, praecepta superiorum discutientes, dicens: *Porro imperfecti cordis et infirmas prorsus voluntatis indicium est... haerere ad singula quae injunguntur, exigere de quibusque rationem;* quoniam expedit profecto magis omnino non fuisse, quam nostros permanere: nam qui

Constit. Societ. Jesu, part. 3, cap. 1, n. 23; part. 6, cap. 1, in Declarat., lit. B. — Reg. FF. Minor., cap. 10. — Elbel, part. 5, confer. 18, de Profess. regul., num. 612. — ¹ Specul. religiosor., lib. 5, part. 1, cap. 1. — ² In 2, dist. 39, qu. 8, i. f. — ³ Specul. disciplin., part. 1, cap. 1. — ⁴ De Praec. et Dispensat., cap. 10, num. 23. — ⁵ Decal., lib. 6, cap. 3, n. 6. — ⁶ Part. 1, lib. 2, cap. 19, qu. 9. — ⁷ Tr. 15,

voluerunt sui esse, utique sicut dii scientes bonum et malum, facti sunt non solum sui, sed etiam diaboli. — Neque hic currit regula pro subdito, quod in dubio melior sit conditio possidentis; nam, cum ipse jam se subjecerit potestati praelati, in dubio possessio stat pro superiore habente jus praecipendi.

Hinc infertur I. Quod si diversae adsint opiniones probabiles circa rem praecceptam, quod sit licita vel non, subditus tenetur obedire; ut communiter docent Sanchez⁵, Azor⁶; et Salmant.⁷ cum Valentia, Pellizzario, Lezana, Villalobos, Salas, Corduba et Prado^{d)}, contra Lessium, Diana^{e)}, Sancium ac Palaum⁸, qui probabilem vocat eorum sententiam, sed fateatur contrariam esse communem, aique semper in praxi consulendam.

Nec obstat dicere quod superior non habet jus imperandi quod illicitum est; et ideo cum praecipit rem probabiliter illicitam, probabiliter nequit eam praecipere: ergo probabiliter nec tenetur subditus tunc obedire. — Nam argumentum hoc claudicat ex duplici capite. Valeret enim argumentum, si praelatus rem illam praeciperet ut probabiliter illicitam; sed nos dicimus quod eo casu rem illam praecipit, non ut probabiliter illicitam, sed ut probabiliter licitam: et ideo licite imperat, ac proinde subditus tenetur obedire. Praeterea, quamvis tunc sit probabile quod praelatus non possit rem illam praecipere, cum sit probabiliter illicita; non ideo est probabile quod subditus non teneatur obedire. Esto enim superior non habeat jus praecipendi id quod certe injustum est, habet tamen jus praecipendi id quod probabiliter est justum, vel quod

cap. 6, n. 67. — Valent., in 2^{am} 2^{ae}, disp. 7, qu. 3, punct. 2, v. *Et haec quidem.* — Pellizzar., tr. 4, cap. 4, num. 49. — Lezana, Sum., tom. 1, cap. 4, num. 26. — Villal., part. 1, tr. 1, diff. 11, n. 3. — Salas, in 1^{am} 2^{ae}, tr. 8, sect. 8, n. 76. — Corduba, Quaestionar., lib. 3, qu. 9. — Less., lib. 2, cap. 41, num. 76. — Joan. Sanck., Select., disp. 33, n. 32. — ⁸ Tr. 1, disp. 2, punct. 6, n. 5.

tit. de Poenitent., v. *Quid de rapina* (sicut et Cajetanus et Sa, ll. cc.) dicunt subditum eo casu posse obedire.

^{d)} Prado, cap. 1, qu. 7, § 8, n. 42, utique sic tenet, si opiniones sunt aequae probabiles; si vero « manifeste probabilis » esset rem

praecceptam illicitam esse, negat n. 35 teneri, secluso scandalo et per se ad obediendum.

^{e)} Diana, part. 2, tr. 13, resol. 10, affert quidem opinionem communi oppositam; ipse vero non recedit a sententia quae S. Alphonso probatur: « Tu, inquit, sequere primam opi-

Item, in opinione utrinque probabilis.

Objectioni satisfiit.

Etiam si res videatur probabilis illicita.

certum non est esse injustum; idcirco subditus tenetur ei obedire in omni re quae vel est probabiliter justa, vel quae non constat esse injusta.

Hinc recte deducitur quod subditus tenetur obedire praelato, etiamsi res praeccepta probabilis ei videatur illicita (quidquid dicant Salmant.¹; cum ipsi iidem² contrarium aperte asseruerint, dicendo praelatum habere jus imperandi quod vel est probabiliter justum, vel quod non est certe injustum). — Ratio, quia jus possessionis quod habet superior praevallet omni opinioni contrariae quae non habet rationes convincentes, fundantes certitudinem morale: juxta dicta de *Conscientia*, Lib. I, n. 35, cum Lugo, Palao, Roncaglia, Sporer et aliis; utque tenent in praesenti casu Busenbaum^{f)}; et Laymann³ cum Vasquez^{g)}, Corduba^{h)} ac Mirandaⁱ⁾. Et idem docet Sanchez⁴, ubi non dubitavit se retractare a diversa opinione quam olim tenuerat^{j)}.

Infertur II°. Quod subditus, etiamsi habeat unicam opinionem probabilem quod

¹ Tr. 15, cap. 6, n. 70. — ² Loc. cit., n. 67. — Lugo, de Just. et Jure, disp. 17, n. 93. — Palaus, tr. 1, disp. 3, punct. 2, n. 11. — Roncaglia, tr. 13, qu. 2, cap. 2, qu. 3, resp. 2. Cfr. notam b ad lib. 1, n. 35. — Sporer, tr. 1, cap. 1, n. 76. — ³ Lib. 1, tr. 1, cap. 5, § 2, n. 11. — ⁴ Decal., lib. 6,

nionem [eam scilicet quae asserit teneri ad obediendum], tamquam communiorem et probabiliorem ».

^{f)} Vide verba Hermanni Busenbaum hic supra, initio n. 47.

^{g)} Vasquez, in *Iam 2ae*, disp. 62, cap. 6, affirmat in generali subditum posse ac debere obedire, « contra propriam opinionem... praeposito praecipienti partem minus tutam, quando praepositus etiam praeccepto suo sequitur opinionem probabilem ».

^{h)} Corduba et Miranda satis perspicue opinionem hanc insinuant. Corduba enim in *Quaestionar.*, lib. 3, qu. 6, dicit obediendum esse, « ubi... non constat praelatum injuste praecipere »; et qu. 8: « Dummodo non constat valde probabiliter eos [praelatos] errare ». — Miranda pariter, *Man.*, tom. 1, qu. 26, art. 5, obediendum esse ait: « quotiescumque subditus, conveniente inquisitione facta, certificari non potest de aliqua re ».

ⁱ⁾ Scilicet Sanchez, in *Decal.*, lib. 6, loc. cit., loquitur expressis verbis de praesenti casu. Et *ibid.*, lib. 1, cap. 10, n. 9, exposuerat principium quo nitor praesens resolutio, nempe: possidens bona fide, nihil restituere tenetur, etiamsi magis propendat rem esse

res praeccepta sit illicita, et nulla sibi appareat probabilitas de illius honestate, adhuc tenetur obedire; ut dicunt idem Palaus^{j)}; et Sanchez⁵ cum Suarez^{j)}, Silvestro^{j)}, Angelo^{j)}, Valentia^{j)}, Tabiena^{j)}, Sayro^{j)}, Salas^{j)}, Rosella^{j)}, et Corduba. — Ratio, quia, dum non constat de turpitudine actionis, praelatus habet jus praecipendi omnia quae ipsi licita videntur, quamvis subdito illicita appareant, cum praelatus (ut diximus) non est exspoliandus suo jure imperandi, nisi constet quod res praeccepta sit illicita. Idque patet ex cap. *Inquisitioni, de sent. excom.*, ubi sancitum fuit, quod conjux habens tantum probabilitatem, non autem certitudinem, de nullitate sui matrimonii, tenetur reddere debitum alteri qui adhuc possidet jus petendi.

Hoc autem quod dictum est de dubio honestatis rei praecceptae, dicendum etiam est in dubio an praecceptum excedat potestatem praelati, vel an sit supra regulam; ut docent Sanchez⁶; et Salmant.⁷ cum Azor^{k)}, Valentia, Corduba, Villalobos^{h)}, Salas, etc.

cap. 3, n. 6. — ⁵ Loc. cit., lib. 6, cap. 3, n. 6. — Corduba, Quaestionar., lib. 3, qu. 9. — ⁶ Decal., lib. 6, cap. 3, n. 4. — ⁷ Tr. 15, cap. 6, n. 67. — Valent., in 2^{am} 2^{ae}, disp. 7, qu. 3, punct. 2, v. *Et haec quidem.* — Corduba, Quaestionar., lib. 3, qu. 6. — Salas, in 1^{am} 2^{ae}, tr. 8, sect. 17, n. 152.

alienam; ibi retractans quod de *Matrim.*, lib. 2, disp. 41, n. 19, docuerat: restituendam scilicet partem, pro ratione majoris illius provisionis.

^{j)} Auctores isti, praeter Sanchez et Corduba, qui expressis verbis doctrinam hanc tuentur, eandem innuunt, et quidem perspicue, dicentes obediendum esse, quotiescumque subditus non est certus de rei praecceptae injustitia; et sunt Suarez, de *Censur.*, disp. 4, sect. 6, n. 6; Silvester, v. *Conscientia, quaer. 4*; Angelus, v. *Conscientia*, n. 2; Valentia, in *Iam 2ae*, disp. 7, qu. 3, punct. 2, v. *Tertio sequitur*; Tabiena, v. *Conscientia*, n. 4; Sayrus, *Clav.*, lib. 1, cap. 12, n. 4; Salas, in *Iam 2ae*, tr. 8, sect. 8, n. 77; Rosella, v. *Conscientia*, n. 1. — Palaus tamen, tr. 1, disp. 2, punct. 6, n. 3, asserit subditum debere judicare practice probabilem superioris opinionem, et subdit: « Hoc autem iudicium existimant supradicti DD., non debere subditum desumere ex eo quod superior sit...; sed quia aut subditus scit ab aliis doctoribus illud ut probabile haberi, vel superiorem doctum et prudentem esse, qui nisi probabiliter ductus, rem illam non praeciperet ».

^{k)} Azor, part. 1, lib. 2, cap. 17, qu. 9; et

Item, si sit unice probabile esse illicitam.

Item, in dubio an excedat potestatem praelati.

Non tenetur obedire in re valde difficili.

Limitant vero communiter doctores praefatam sententiam; et dicunt subditum non teneri obedire 1°. Si res sit valde difficilis et molesta; quia tunc difficultas operis simul cum opinione probabili quod res praecepta sit illicita, vel quod praeceptum excedat potestatem superioris, praevallet illius possessioni. — Ita Busenbaum 1), ut supra, et Lessius 1), Palaus 1); ac Salmant. 2° cum Soto, Lopez, Medina 1), Hurtado, Prado, Pellizzario 1) et communi.

Nec si in obediendo sit periculum grave.

Limitant 2°. Quando subditus obediendo exponeret se vel alterum periculo gravis incommodi subeundi in vita, fama, honore aut bonis. Ita Lessius 3), Sanchez 4), Palaus 5), Holzmann 6), [Contin.] Tournely 7), Elbel 8); et Salmant. 9° cum Soto, Bañez, Hurtado, Ledesma, Prado, Rodriguez et Pellizzario. — Ratio, quia subditus non tenetur tunc se privare jure suo certo quod possidet circa talia bona magni mo-

1° Tr. 1, disp. 3, punct. 13, n. 18. — 2° Tr. 15, cap. 6, n. 68. — Sotus, de Secreto, membr. 3, qu. 2, concl. 1. — Ludov. Lopez, Instruct. consc., part. 1, cap. 56, qu. 1. — Thomas Hurtadus, Resol. mor., tr. 3, cap. 1, n. 28. — Prado, cap. 1, qu. 7, § 4, n. 20. — 3° Lib. 2, cap. 41, n. 76, v. *Adverte*. — 4° Decal., lib. 6, cap. 3, num. 24. — 5° Tr. 1, disp. 3, punct. 13, n. 16. — 6° De Praec. particul., num. 590. — 7° De Actib. hum., cap. 7, art. 2, v. *Porro supponimus*, n. 4. — 8° Part. 1, confer. 6, de Consc. dubia, num. 173. — 9° Tr. 15, cap. 6, n. 69. — Sotus, de Secreto, membr. 3, qu. 2, concl. 2 et 3. — Bañez, in 2^{ae} 2^{ae}, qu. 69, art. 2, dub. 2. — Thom.

cap. 19, qu. 9; et Villalobos, part. 1, tr. 1, diff. 11, n. 3, indistincte a Salmant. allegantur; hi vero non habent quod eis in praesenti attribuitur.

1) Busenbaum, Lessius, cap. 41, n. 76, v. *Adverte*; pariterque (etsi pro hoc etiam casu a Salmant. allegantur) Bartholomaeus Medina, in 1^{am} 2^{ae}, qu. 19, art. 6, v. *Ex his principis*; Pellizzarius, tr. 4, cap. 4, n. 72, de gravi damno loquuntur.

m) Sanchez, loc. cit., n. 7, in generali negat esse obediendum, « si daretur opinio probabilis dicens in aliquo casu non teneri subditum obedire superiori ».

n) Salmant. multa hic simul exponunt, auctoresque indiscriminatim citant; sed Thomas Hurtadus, Resol. mor., tract. 3, cap. 3, resol. 28, n. 148, casum praesentem silentio praetermittit.

o) Prado, cap. 1, qu. 7, § 1, n. 2 et seqq., ita sane tenet; sed n. 5, limitat suam doctrinam, dicens esse obediendum, « si probabilius sit latum esse praeceptum, vel non esse dispensatum, etc. ».

p) S. Alphonsus de opinione circa promul-

gationem et circa abrogationem praecepti hic eodem modo loquitur, tamquam una eademque foret quaestio de utraque. Et ita quidem sentiebat S. Doctor in prioribus sui operis editionibus (dubium enim istud in 2^a jam editione habetur), cum scilicet suum morale systema nondum perfecisset. At certe haec non amplius consentanea sunt iis quae inde a 6^a editione, post perfectam systematis elucubrationem tenuit; et distinctione omnino utendum est, ne S. Doctor videatur sibi contrarius esse.

— Praeceptum de cuius promulgatione datur opinio probabilis non obligat, nisi probabilitas unice se teneat ex parte promulgationis, vel nisi sit certo probabilius illud esse latum (Lib. I, n. 54, 68, 74); contra vero, si probabilitas sit utrinque aequalis, praeceptum est dubium, proindeque nequit obligare (Lib. I, n. 27, 56). — Quodsi autem opinio versetur circa praecepti abrogationem, et utrinque de parte probabilitas, de abrogatione non constat; et cum praeceptum tunc possideat, non desinit obligare; si vero sit unice probabile vel certo probabilius praeceptum esse abrogatum, ita ut quadam certitudine morali praesumi possit

menti, ne superior privetur sua possessione, quae in eo casu est aliquo modo incerta.

Sed dubitatur 1°. *An subditus teneatur obedire, quando probabiliter opinatur praeceptum non esse impositum, vel esse abrogatum?*

Resp. Negative; ut communiter docent Sanchez m); et Salmant. 10° cum Hurtado n), Prado o), etc. — Immo dicendum quod in dubio de impositione praecepti, nulla est obligatio parendi: nisi constet illud fuisse impositum p).

Dubitatur 2°. *An teneatur subditus parere, si dubium vertat, utrum qui praecipit sit legitimus superior?*

Negant Vasquez, Salas, Diana, etc., apud Salmant. 11); quia (ut dicunt) eo casu dubitatur etiam de possessione superioris. — Sed verius dicendum cum Lessio 12), Cabassutio 13), [Contin.] Tournely 14), Sanchez 15° et Salmant. 16°, quod subditus tenetur

Hurtad., tr. 3, cap. 1, a. n. 23. — Petr. Ledesma, de Statib., cap. 4, concl. 8, dub. 4, v. *Digo* 3, et v. *A esta dificultad*. — Prado, cap. 1, qu. 7, § 6, n. 29. — Rodrig., Sum., part. 2, cap. 9, num. 3; et Quaest. regular., tom. 3, qu. 19, art. 4 et 6, i. f. — Pellizzar., tr. 4, cap. 4, n. 72. — 10° Tr. 15, cap. 6, n. 63. — Vasq., in 1^{am} 2^{ae}, disp. 62, cap. 6, i. f. — Salas, in 1^{am} 2^{ae}, tr. 8, sect. 8, num. 78. — Diana, part. 4, tr. 3, resol. 8. — 11° Tr. 15, cap. 6, n. 64. — 12° Lib. 2, cap. 41, n. 76. — 13° Lib. 1, cap. 21, num. 17. — 14° De Statu et Oblig. relig., cap. 2, art. 3, quaer. 5. — 15° Decal., lib. 6, cap. 3, n. 29. — 16° Tr. 15, cap. 6, n. 65.

Quid in opinione an sit latum praeceptum.

Dubius de legitimitate superioris non tenetur juxta alios.

Verius distinguitur.

Vota religiosi sine licentia praelati, invalida juxta alios.

Verius, quaedam valida sunt.

Praelatus potest prohibere ne voteat.

tunc obedire, si communiter ille habetur ut superior a); quia stante tali communi aestimatione ex una parte, et probabilitate quod ipse legitimus sit superior ex alia, supplet Ecclesia jurisdictionem, ex leg. Barbarius, ff., de off. praetor. Eo igitur casu non erit tantum probabile, sed certum quod ille sit superior. Secus, si communiter non habeatur ut talis; quia (ut ait Cabassutio 1) tunc in dubio melior est conditio subditi suam libertatem possidentis.

48. — Quaeritur 2°. *An religiosus valide voteat sine sui superioris licentia?*

Negant Paludanus, Valentia, Angelus, Rosella; quia religiosus per votum obedientiae privavit se voluntate. — Sed verius Navarrus, Cajetanus, Sotus, cum de Alexandris 2° et aliis, dicunt bene posse religiosum votum quae non repugnant regulae aut praecepto praelati, neque obsequio illi debito. Quare possunt emittere vota personalia, vel circa res praeceptas, et etiam non praeceptas a regula, si a regula vetitae non sunt.

Potest tamen superior prohibere subditis ne voteant ipso inconsulto; ut apud de Alexandris 3° ajunt Suarez et Barthol. a S. Fausto. Qui autem probabiliter dicit valere aliter vota emissa, non obstante hoc praecepto a); quandoquidem materia sit Deo grata, quamvis modus Deo non placeat.

49. — Quaeritur 3°. *An religiosus teneatur obedire praelato praecipienti revelare secretum sibi commissum?*

Resp. Tenetur, si aliter damnum eveniret monasterio, aut alii tertio, sive ipsi

1° Lib. 1, cap. 21, n. 17. — Palud., in 4, dist. 88, qu. 8, art. 1, concl. 7, (n. 11). — Valent., in 2^{ae} 2^{ae}, disp. 6, qu. 6, punct. 6. — Angel., v. *Votum* II, n. 3. — Rosella, v. *Votum* II, n. 14. — Navar., Man., cap. 12, n. 69. — Cajetan., Sum., v. *Votum*, cap. 3, post med. — Sotus, de Just. et Jure, lib. 7, qu. 3, art. 1, dub. 3. — 2° Confess. monial., cap. 6, § 1, qu. 4. — 3° Loc. cit. — Suar., de Relig., tr. 6, lib. 3, cap. 6, num. 25. — Barthol. a S. Fausto, Thesaur. relig.,

abrogatio, praeceptum desinit obligare. Cfr. lib. I, n. 27; et n. 29, ubi tractat de probabili legis adimpletione.

a) Salmant. et Sanchez dicunt eo casu obediendum esse, si nempe superior sit in pacifica possessione; in quo dissentiunt a Diana, negante loc. cit., obediendum esse, tametsi sit in pacifica possessione.

48. — a) Scilicet, qu. 24: « quando solus votandi modus interdicitur ».

praelato; quia tunc, etiam sine praecepto, de se urget manifestandi obligatio, quae per secreti commissionem minime impeditur. Ita docent S. Thomas 4), S. Antoninus, Navarrus, Reginaldus, etc. — Secus vero, si absit damnum praedictum; quia tunc urget fidem servandi naturalis obligatio, quae per praeceptum praelati auferri nequit: ut S. Thomas 5). En verba S. Doctoris: *Quandoque enim sunt talia quae... homo... manifestare tenetur; puta, si pertinent ad corruptionem multitudinis spiritualem vel corporalem, vel in grave damnum alicujus personae..., quod quis propalare tenetur vel testificando vel denuntiando.... Quandoque vero sunt talia quae quis prodere non tenetur; unde potest obligari ex hoc quod sibi sub secreto committuntur: et tunc nullo modo tenetur ea prodere, etiam ex praecepto superioris.*

An autem possit religiosus revelare secretum commissum, ad vitandum damnum proprium? — Negat de Alexandris 6°, cum Soto a), Silvestro a), etc. — Sed probabiliter affirmant communiter Lessius, Laymann, Lugo b), Sporer, Roncaglia et alii plures, quos retulimus Lib. III, n. 971, v. 1. An autem.

50. — Hic operae pretium est videre, circa obligationem omnium votorum istorum, an religiosus, superveniente aliqua circumstantia notabili non praevisa, teneatur ad vota in professione emissa.

Loquendo de votis simplicibus (in Tract. de Voto, Lib. III, n. 226), diximus satis quidem probabilem esse sententiam,

lib. 2, qu. 23 et 24. — 4° 2^{ae}, qu. 70, art. 1, ad 2. — S. Anton., part. 2, tit. 1, cap. 22, § 8, v. *Si autem*. — Navar., Man., cap. 18, n. 54. — Regin., lib. 24, num. 112. — 5° 2^{ae}, qu. 70, art. 1, ad 2. — 6° Confess. monial., cap. 6, § 1, qu. 9. — Less., lib. 2, cap. 11, a num. 51. — Laym., lib. 3, tr. 3, part. 2, cap. 5, num. 2, post med. — Sporer, tr. 5, cap. 4, n. 46, n. — Roncaglia, tr. 13, qu. 4, cap. 4, qu. 3, resp. 2.

49. — a) Scotus, in 4, dist. 21, qu. 2, concl. 5; Silvester, v. Confessio III, n. 13, et v. Secretum, § Secundum, non satis perspicue tenent hanc sententiam, quam Silvester tamen videtur insinuare. Cfr. notas d et e ad n. 971 lib. III.

b) Lugo, de Just. et Jure, disp. 14, n. 115 et 116, id sub quibusdam conditionibus concedit. Cfr. S. Alph., lib. III, n. 971, v. 1. An autem.

Praeceptum revelandi secretum commissum, quando obliget.

Quando non obliget.

Licet revelare ad damnum proprium vitandum.

Adveniente circumstantia nova, vota simplicia non obligant. Excipiuntur vota castitatis et religionis.

non esse obligationem implendi votum, si notabilis circumstantia superveniat, quae praevisa quis votum non emisisset. — Excepto voto simplici castitatis et religionis. Nam, licet Bonacina^{a)}; et Ledesma^{a)}, Leander ac Quintanadvenas, apud Salmant.¹, sentiant non teneri ad praefata vota eum qui illa emisit agitatus stimulis carnis, cum evidenti periculo incontinentiae stante experientia lapsus, si postea perseverent stimuli et pericula; quia (ut inquirunt) eo casu talia vota non sunt de meliori bono: — attamen melius dicunt Sanchez², Pontius³; Salmant.⁴ cum Suarez, Laymann, Palao, Moya, Diana^{b)}, etc., praefatam sententiam non esse practice probabilem; quia alias vix ullus esset casus quo praedicta vota firma remaneret: cum vix ullus inveniretur, qui, vel ob suam igneam complexionem, fragilitatem expertam, pravam consuetudinem, vel ob daemonis suggestiones, non ageretur stimulis carnis, et facile sibi persuaderet non esse talibus votis obstrictum.

Loquendo autem de votis *solemnibus* emissis in professione religiosa vel in susceptione sacrorum Ordinum, omnino tenendum cum communi doctorum, quod

Leander de Murcia, Disquisit. moral. in 1^{am} 2^{ae}, lib. 2, disp. 2, resol. 23, num. 3 et seqq. — Quintanad., tract. 9, singul. 12, num. 4 et seqq. — Tr. 15, cap. 6, num. 32. — Decal., lib. 4, cap. 8, num. 10; et de Matrim., lib. 7, disp. 11, n. 9. — De Matr., lib. 6, cap. 12, n. 2. — Loc. cit., n. 35. — Suarez, de Relig., tr. 6, lib. 4, cap. 19, n. 9. — Laym., lib. 4, tr. 4, cap. 2, n. 12. — Palao, tr. 15, disp. 1,

50. — ^{a)} Bonacina, disp. 4, de 2° Praec. decal., qu. 2, punct. 1, n. 26, dicit invalidum esse votum castitatis aut religionis, « factum ab eo, cui salubrius est matrimonium ob incontinentiam et lapsus in res venereas ». Putat tamen petendam esse dispensationem, ad evitanda multa incommoda. — Petrus de Ledesma, Sum., part. 2, tr. 10, cap. 2, dub. 5, v. Dico 6: « Si Petrus, inquit, sentiat se valde fragilem ad resistendum tentationibus carnis, non tenetur servare votum quod emisit de intranda religione, si moraliter loquendo praesumat religionem plus ipsi damni quam profectus fore allaturam, sed debet petere dispensationem ejusmodi voti ».

^{b)} Diana, part. 4, tr. 4, resol. 102, videtur utique sic tenere; quaerit enim: « An votum castitatis vel non nubendi factum a proclivi in venerem valeat ». Et refert opinionem Homoboni de Bonis, probabile existimantis

nullo modo vota praedicta irritari possunt^{c)} ob quamcumque notabilem circumstantiam supervenientem, etiam non praevisam: modo non sit circumstantia versans circa substantiam votorum. Ita Sporer⁵, Roncaglia⁶, Sanchez⁷, Laymann^{d)}, Bonacina⁸, Holzmann⁹, Pichler¹⁰. Et idem dicunt, loquendo speciatim de solemnibus votis castitatis, Sanchez^{e)} cum Valentia^{e)}, et Salmant.¹¹ — Ratio, quia religiosus vel sacerdos in tali casu non consideratur ut persona particularis, cui melius tunc conveniat non esse voto obstrictum; sed ut pars et membrum communitatis Ecclesiae, cui praestat postponere suum bonum privatum bono communi. Nam alias innumera inconvenientia, scandala et perturbationes, cum ingenti damno christianae reipublicae, procul dubio sequerentur.

Et idem omnino dicendum, ob eandem rationem boni communis, pro votis quae emittuntur a viris aut mulieribus oblatis in aliquibus Congregationibus; maxime si addatur juramentum perseverantiae, prout fit in Ven. Congregatione Patrum Missionis S. Vincentii a Paulo, et in nostra minima Congregatione SS. Redemptoris. — Quia (ut diximus Lib. III,

punct. 8, § 5, n. 14. — Moya, tr. 2, disp. 1, qu. 1, n. 20. — Tr. 3, cap. 3, num. 6. — Tr. 8, qu. 2, de Voto, cap. 2, qu. 3, resp. 3. — De Matrim., lib. 10, disp. 9, num. 18 et seqq. — Disp. 4, de 2° Praec. decal., qu. 2, punct. 3, § 2, num. 5. — De Praec. decal., num. 411. — Jo. Jus can., lib. 3, tit. 34, num. 5. — Tr. 17, de Voto, etc., cap. 1, n. 44 et 45.

votum istud invalidum esse, cum ab eo sit factum cui, ob incontinentiam et in carnis peccatum lapsus, matrimonium salubrius sit. De quo Diana subjungit: « Sed tu cogita. Ego puto debere illum petere dispensationem ab episcopo, quam concedere potest, quia hoc votum alternativum est ».

^{c)} Seu melius et congruentius cum auctoribus qui hic citantur: *Nullum modo irrita esse aut censeri*. Eodemque sensu loquitur S. Doctor in *Hom. apost.*, tr. 13, n. 19: « Loquendo de votis solemnibus... nullam circumstantiam, licet novam et non praevisam, posse unquam ab illis excusare ».

^{d)} Laymann, lib. 4, tr. 4, cap. 8, n. 5, hoc praetermittit.

^{e)} Sanchez, Decal., lib. 4, cap. 8, n. 10, de voto castitatis in genere; Valentia, in 2^{am} 2^{ae}, disp. 6, qu. 6, punct. 2, v. Sed oritur... Difficultas, de simplici castitatis voto

Item, vota emissa a Congregationibus.

Licentia negata a majori, concessa ab inferiori, quando valet.

Quando non valet.

Quid si praelatus major prohibeat ne concedatur.

Moniales, quibus obediunt.

n. 255, v. Sed not. 3°) hic intervenit contractus onerosus utrinque obligatorius; nulla enim circumstantia superveniens, etiam non praevisa, potest contractus onerosus irritos reddere. Unde, sicut Congregatio nequit oblatum dimittere ob circumstantias supervenientes (exceptis circumstantiis criminum), ita nec oblatum potest Congregationem relinquere.

Quaeritur hic: *an valeat licentia ab inferiori praelato concessa, quae a majori fuerit denegata?*

Probabiliter affirmant Holzmann¹, et Croix² cum Pellizzario. Ratio, quia superior major, denegando licentiam, minime reddit irritam potestatem inferioris. — Secus vero dicendum puto, si praelatus major positive prohibeat subdito exsequi rem petitam; quia tunc inferior nequit dispensare in mandato superioris.

Quid, si praelatus major interdicit inferiori concedere licentiam pro aliqua re? — Probabiliter adhuc dicunt auctores supra citati, quod si inferior licentiam concedit, valide concedit (quamvis illicite). Secus, si superior hujusmodi licentiam irritam declarasset.

Item advertatur hic quod habetur in Tridentino³: *Nec liceat regularibus a suis conventibus recedere, etiam prae-textu ad superiores suos accedendi: nisi ab eisdem missi aut vocati fuerint.*

51. — Circa autem obedientiam monialium, praenotandum quod moniales ratione voti tenentur obedire 1°. Summo Pontifici. 2°. Episcopo loci, si non sunt exemptae; si vero sint exemptae, praelato ordinis, eodem modo quo sui religiosi illi obediunt. Etiam tamen exemptae tenentur obedire episcopo in iis in quibus ille se gerit tamquam delegatus Sedis Apostolicae, prout in observantia clausurae. 3°. Tenentur obedire abbatissae in iis quae ad regulam pertinent. — Sed de hac obedientia quam moniales debent episcopo et abbatissae, alia necessaria adnotare et discutere opus est.

¹ De Praec. particul., n. 612. — ² Lib. 4, n. 116. — Pellizzario, tr. 4, cap. 2, n. 416 et 436. — ³ Sess. 25, de regul., cap. 4. — Sotus, in 4, dist. 20, qu. 1, art. 4, concl. 3. — Caramuel,

haec docet. Potiori igitur ratione idem tenere censendi sunt de solemnibus castitatis voto.

52. — Quoad obedientiam debitam abbatissae.

I^a. Magna illa Quaestio hic occurrit: *an abbatissa possit praecipere monialibus in virtute obedientiae, obligando in conscientia?*

Prima sententia negat cum Soto, Caramuel, etc. — Quia, ut dicunt, abbatissa non est capax jurisdictionis spiritualis exercendae; sed tantum ipsa praecipere valet quae spectant ad oeconomiam monasterii gubernationem.

Secunda tamen sententia affirmat: quam tenent Pasqualigo⁴ et undecim alii auctores apud ipsum; et his adhaeret de Alexandris⁵. — Ratio, quia per votum obedientiae obligantur moniales ad obediendum omnibus suis legitimis superioribus. Legitima autem et vere superior dicenda est abbatissa in suo monasterio; cum enim Pontifex religionem approbat, approbat pariter inter moniales ordinem superioritatis et subjectionis: aliter, quomodo monasterium et observantia regulae servari potest? Quare, licet abbatissa jurisdictionem non possit exercere (ut certum est et commune); potest tamen, saltem tamquam ministra, exigere obedientiam per votum promissam circa res quae a regula sunt praeceptae, vel quae ad profectum monialium juxta regulam conveniunt. — Et haec secunda sententia mihi videtur absolute probabilior; cum talis obedientia videatur esse absolute necessaria ad observantiam regulae sustinendam: talis enim est in monasteriis observantibus praxis universalis.

53. — II^a. Quaestio occurrit: *an possit abbatissa dispensare cum suis monialibus in regulis aut votis?*

Certum est quod abbatissa non potest auctoritativo modo dispensare quoad observantias religionis, nempe quoad jejunia frangenda, ad edendas carnes, etc. contra regulam. — Sed bene potest dispensare ex commissione praelati; ut notant Lezana^{a)}, Tamburinius, cum de Alexan-

Theol. regul., disp. 38, resol. 5. — ⁴ Observat. in Lauretum de Franchis, n. 765. — ⁵ Confess. monial., cap. 6, § 1, qu. 7. — Ascan. Tambur., de Jure abbatissarum, disp. 32, qu. 8, n. 2.

53. — ^{a)} Lezana, Sum., tom. 1, cap. 26, n. 16, sententiam hanc, quam refert, non reprobat.

Abbatissa nequit, juxta alios, praecipere virtute obedientiae.

Juxta alios, potest.

Haec secunda sententia, absolute probabilior.

Abbatissa quomodo dispenset in regulis.

dris¹. Vel potest ipsa de se declarare aliquando, jejunium vel aliud praeceptum non obligare.

Circa vota autem monialium, pariter certum est non posse abbatissam in illis dispensare vel commutare (uti potest cum eis dispensare episcopus, vel praelatus regularis, si sint exemptae). — Sed conveniunt communiter doctores, quod abbatissa, ratione potestatis dominativae quam ob votum obedientiae habet supra suas subditas, sicut habent parentes super filios, possit irritare earum vota sive de re supererogatoria sive de re circa regulas; ut docent Navarrus^{b)}, Sotus^{b)}, Tamburinius, Silvester^{b)}, cum de Alexandris². Et hoc, etiamsi votum fuerit transeundi ad strictiorem religionem; ut tenet Pasqualigo; et adhaeret de Alexandris³ contra Lessium^{b)}, Pellizzarium^{b)}, etc.

54. — Dubitatur autem: *an possit abbatissa irritare votum monialis emissum cum suo consensu?*

Negat Richardus^{a)}. — Sed affirmant communius Silvester^{a)} et Armilla^{a)}. Quibus adhaereo cum Tamburinio, Pasqualigo, de Alexandris⁴ et Salmant.: modo adsit justa causa; alias sine causa, peccabit, sed probabiliter non plus quam venialiter. Vide dicta *de Voto, Lib. III, n. 239, v. Certum.*

55. — Vota *novitiarum* non potest abbatissa irritare, sed tantum suspendere eorum executionem, si probationi officiant,

¹ Cap. 11, § 1, qu. 4. — *Ascan. Tambur.*, de Jure abbatissarum, disp. 32, qu. 6. — ² Cap. 11, § 1, qu. 5. — *Pasqual.*, Observat. in Lauret. de Franchis, num. 758. — ³ Loc. cit., qu. 5. — *Tambur.*, loc. cit. — *Pasqual.*, loc. cit., num. 755 et seqq. — ⁴ Loc. cit., qu. 6. — *Salmant.*, tr. 17, cap. 3, num. 66. — ⁵ Loc. cit., qu. 7. — ⁶ Loc. cit., num. 770.

^{b)} Quod de praelato regulari, vel de superiore in genere dicunt Navarrus, *Man., cap. 12, n. 64*; Sotus, *de Just. et Jure, lib. 7, qu. 3, art. 1, v. De usu autem*; Silvester, *v. Votum III, qu. 3, et v. Votum IV, qu. 2*; Lessius, *cap. 40, dub. 13, n. 74 et 75*; Pellizzarius, *tr. 4, cap. 1, n. 109*; hoc de Alexandris transfert ad abbatissam.

54. — ^{a)} Quod Richardus de Mediavilla, *in 4, dist. 38, art. 4, qu. 3*; et Silvester, *v. Votum IV, qu. 2, v. Sextum*, asserunt de praelatis in universum; et Armilla, *v. Votum, n. 12*, de iis qui potestatem dominativam habent; id pariter de Alexandris transfert ad abbatissam.

ut Lessius^{a)} et Silvester^{b)}. — Si vero vota emissa fuerint a novitia, dum adhuc erat sub potestate parentum, tunc dicit de Alexandris⁵, posse abbatissam ea irritare; cum ipsa tunc succedat in eamdem potestatem dominativam erga novitiam.

56. — Quoad autem obedientiam a monialibus episcopo debitam, plura alia adnotare oportet.

Notandum 1°. Quod moniales non tenentur obedire episcopo circa electionem officialium monasterii; cum haec electio omnino ad moniales spectet, ex decreto S. Congregationis^{a)}, apud Pasqualigo⁶. — Et praedictae officiales possunt ad nutum eligentium amoveri; ut statuit Tridentinum⁷.

Notandum 2°. Quod episcopus potest abbatissam ab officio suspendere, casu quo ipsa episcopum non praemoneat de professione facienda a novitia; ex Tridentino⁸.

Notandum 3°. Quod episcopus potest numerum monialium statuere, ut omnes admittae commodè sustentari possint. Et hoc etiam in monasteriis exemptis: in his tamen debent intervenire etiam praelati ordinis. — Ita Salmant.⁹, ex Tridentino^{b)} et constitut. S. Pii V et aliis declarationibus S. Congregationis.

Notandum 4°. Quod episcopus singulis annis tenetur visitare monasteria monialium sibi subjecta, per seipsum vel per vicarium cum suo speciali mandato. —

Habetur etiam ap. Pallottini, *v. Moniales*, § 1, n. 53. — ¹ Sess. 25, de regular., cap. 2. — ² Loc. cit., cap. 17, i. f. — ³ Tract. 18, de Privileg., cap. 3, num. 14. — *S. Pius V*, constit. *Circa pastoralis*, de die 29 Maji 1566, § 7 et 8. Habetur in Bullar. Rom. Mainardi. — *S. Congr. Conc.*, vide Pallottini, *v. Moniales*, § 1, n. 49 et 50.

55. — ^{a)} Lessius, *cap. 40, dub. 13, n. 80*, loquitur de praelato; quod iterum de Alexandris transfert ad abbatissam.

^{b)} Silvester, *v. Votum IV, qu. 7, v. Tertium*, haec scribit: « Quando aliquis est novitius, excusatur a voto personali, puta jejuniorum et hujusmodi, non autem a reali, puta de dando eleemosynam ».

56. — ^{a)} Ita sane S. Congr. Conc.; sed addit hanc limitationem: Ad Ordinarium scilicet spectare electionem officialium quae bona temporalia monialium ipsi Ordinario subjectarum administrant. Ita apud Pallottini, *v. Moniales* § 1, n. 55.

^{b)} Tridentinum, *loc. cit., cap. 3*, ita sta-

Monasteria autem Pontifici immediate subiecta etiam ab episcopo sunt visitanda, sed auctoritate apostolica; exempta vero visitantur a praelato ordinis. Ita ex clem. *Attendentes, de statu monach.* — Sed quoad observantiam clausurae, etiam monasteria exempta visitari debent ab episcopo tamquam Sedis Apostolicae delegato, ita ut nullo modo possit episcopus impediri; ex decretis S. Congregationis, apud Barbosa¹. Et praesumentes impedire, post tres monitiones, excommunicationem ipso facto incurrunt ex dicta clem., ut supra. Vide de Alexandris².

57. — Notandum 5°. Quod in actu visitationis, moniales ab episcopo interrogatae vel a praelato ordinis, tenentur veritatem aperire circa observantias regulae (ut de Alexandris³ cum Texeda): etiamsi transgressiones sint leves; quia ordinarie ab istis incipit totius regulae relaxatio.

Excusant tamen Lezana^{a)} et de Alexandris⁴ moniales a manifestando veritatem: 1°. Si crimen sit emendatum. Ex quo inferunt, non teneri aperire alterius crimen ab annis plurimis (puta tribus, ut censet Mascardus) commissum; quia jam emendatum censetur. Et ob eandem rationem, ordinarie ad denuntiationem semper est praemittenda correctio. (Sed de hoc vide dicenda infra *ex n. 240*). — 2°. Excusantur moniales, si crimen sit occultum, et nulla praecesserit infamia vel indicium evidens. — 3°. Si constet praelatum nullum remedium fore adhibiturum; vel si sciant moniales crimen jam denuntiasset alias, a quibus illud audierunt: quia ad opus inutile nemo tenetur. — 4°. Si manifestatio vergat in damnum proprium. —

¹ De Off. et Potest. episc., alleg. 102, n. 7. Habetur etiam ap. Pallottini, *v. Episcopus*, § 19, n. 367 et seqq.; et *v. Monasteria monialium*, § 2, n. 65 et seqq. — ² Confess. monial., cap. 6, § 4, qu. 3. — ³ Loc. cit., qu. 5. — *Franc. Lopes de Texeda*, Controv. theol. mor., tom. 1, lib. 1, tr. 3, contrav. 9, dub. 1, n. 17. — ⁴ Loc. cit., qu. 6. — *Mascard.*, de Probationib., concl. 466, n. 10. — ⁵ Sess. 25, de regular.,

tuit: « In praedictis... monasteriis et domibus tam virorum quam mulierum... is tantum numerus constituatur ac in posterum conservetur, qui vel ex redivitis propriis monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commode possit sustentari; nec de cetero similia loca erigantur sine episcopi, in cuius dioecesi erigenda sunt, licentia prius obtenta ».

5°. Si crimen cognitum sit sub secreto naturali; excipitur tamen si crimen sit causa communis damni. (Sed haec vide fusius discutienda infra *ex n. 236*).

58. — Quoad *confessarios* monialium ab episcopo approbandos, vide *de Sacram. Pœnit., Lib. VI, n. 577*.

Sed hic libet alia utilia adnotare, 1° quoad *electionem* abbatissae; 2° quoad *privilegia* monialium et regularium.

I. DE ELECTIONE ABBATISSAE.

59. — Notandum 1°. Quod ex Tridentino⁵ non debet eligi abbatissa minor quadraginta annis, et quae octo annis post professionem laudabiliter vixerit: alias electio est nulla, ut ex declaratione S. Congr., apud de Alexandris⁶. — Immo alias, aliqui dicunt, moniales privati facultate eligendi pro illa vice; sed probabiliter putat oppositum Passerini.

Casu tamen quo desit in monasterio quae talem aetatem habeat, ex eodem Tridentino potest eligi monialis habens triginta annos, et quinque professionis; vel alia ex alieno monasterio ejusdem ordinis; et etiam alieni ordinis: sed hoc non nisi cum assensu Sacrae Congr., ut notat Pasqualigo⁷. — Si vero adest jam in monasterio monialis quadraginta annorum (nisi ista sit vere inhabilis), nequit eligi alia etsi habilior, sine dispensatione Sacrae Congr.; ut de Alexandris⁸ ex decreto S. Congr.

Et hic notandum, quod, sicut abbatissa, sic et procurator monasterii debet in quocumque triennio mutari; ex alio decreto S. C., apud de Alexandris⁹.

Notandum II°. Quod non possunt eligi in abbatissas illegitimae, infames; neque

cap. 7. — ⁵ Cap. 9, § 1, qu. 1. Cfr. etiam Pallottini, *v. Abbatissa*, § 2, n. 72 et 73. — *Passerini*, de Electione canon., cap. 40, num. 78. — *Trident.*, loc. cit. — ⁷ Observat. in Lauret. de Franchis, n. 680. Cfr. Pallottini, *v. Abbatissa*, § 2, n. 77. — ⁸ Loc. cit., qu. 2; cfr. Pallottini, *v. Abbatissa*, § 2, n. 73 et 74. — ⁹ Cap. 6, § 2, qu. 13. Cfr. etiam Pasqual., in Lauret. de Franchis, n. 772.

57. — ^{a)} Lezana, *Sum., tom. 1, cap. 27, n. 2, v. f.*, omittit tertiam et quintam exceptionem; in secunda autem excusat moniales, si nulla praecesserit « suspicio probabilis », quae faciat « plenam aut semiplenam probationem ». Quartam exceptionem limitat: « Nisi quando delicta essent in grave damnum communitatis ».

Quomodo, in votis monialium.

Quid de votis emissis cum suo consensu.

Quid possit circa vota novitiarum.

Etiam, quoad clausuram, monasteria exempta.

Episcopus nihil potest praecipere circa electionem officialium.

In visitatione, moniales tenentur revelare defectus observantiae.

Quoad potest suspendere abbatissam.

Casu quo excusantur a revelatione.

Potest statuere numerum monialium.

Quotannis visitat monasteria monialium.

Qualitates requisitae in eligenda in abbatissam.

corruptae, ut viduae (ex declarationibus S. C.): nisi corruptio fuerit occulta. Vide de Alexandris¹. — Item, neque caecae aut surdae, ex can. *Hinc*, § *Caecus*, *dist. 49*, et cap. *Constitutionem*, de *verbor. signif.*, [in 6°]. Item de muta dicunt doctores apud de Alexandris².

Notandum III°. Quod ad electionem abbatissae non admittuntur conversae, sed tantum choristae professae. Suarez, Lezana, Tamburinius, de Alexandris³.

Notandum IV°. Quod si qua monialis est in lecto infirma, ejus votum etiam est recipiendum, vel per scriptum sigillo munitum, vel per duas moniales a praesidente electionis deputatas. — Ita de Alexandris⁴ ex decreto S. C.

Notandum V°. Quod si electio ob discordiam non compleatur, non potest praelatus praesidens dare suum suffragium, ut ex pluribus decretis S. C.; sed bene potest praefigere tempus ad electionem: quo elapso, ipse abbatissam deputabit. — Ita pluries declaravit Sacra Congr. apud de Alexandris⁵.

Notandum VI°. Quod monialis quae jam suam dedit vocem, nequit amplius illam revocare: communiter doctores. — Cum autem electio fit per scrutinium, praecipit Tridentinum⁶ quod vota secreta praestentur, notario et quatuor vel quinque assistentibus. Alias electio est nulla, ut dicunt Garcia^{a)}, Zerola, Rota et de Alexandris⁷: etiamsi aliter fiat ex ignorantia, ut Tamburinius et Riccius, ex decreto S. C.^{b)}. — Ad electionem autem

sufficit major pars votorum; ut Miranda, Rodriguez, etc. cum communi, apud de Alexandris⁸ (contra Tamburinium et alios, qui requirunt duas tertias partes).

Notandum VII°. Quod in electione abbatissae, ut praecipit Tridentinum⁹, praelati qui praesident debent esse extra claustra. — Putant tamen Pasqualigo, Miranda et de Alexandris¹⁰, quod urgente justa causa (puta, si timeantur rixae, etc., ut ait Miranda¹¹) possunt tunc praelati claustra introire.

Proinde hic notandum quod in monasteriis non exemptis vel Sedi Apostolicae submissis praesidet episcopus. In exemptis vero, praelatus regularis una cum episcopo (ex constitutione Gregorii XV): tunc tamen episcopus tantum assistit, sed vota non excipit. De Alexandris¹² ex decreto S. Congr.

Facta autem electione, nisi aliud obstat, debet in eodem loco electio confirmari a praelato praesidente: scilicet ab episcopo, vel a praelato regulari in monasteriis exemptis, vel a Sede Apostolica, si monasterium illi sit immediate subjectum. Vide de Alexandris¹³. — Et haec confirmatio potest fieri etiam a praelato absente, et adhuc etiam extra dioecesim degente, ut tenet Pasqualigo, contra Tamburinium: nisi adsit oppositio; apud de Alexandris¹⁴. — Item, abbatissa nequit officium exercere ante confirmationem. Ipsa debet etiam benedicti in ecclesia exteriori ab episcopo vel praelato regulari intra annum; alias privatur officio: talis autem benedictio

Decis. aur., part. 4, decis. 197, n. 7. — *Miranda*, de Monial., qu. 7, art. 4, concl. — *Rodrig.*, Quaest. regul., tom. 2, qu. 54, art. 2. — *Loc. cit.*, qu. 6. — *Tambur.*, de Jure abbatum, tom. 1, disp. 5, qu. 6, num. 29. — *Loc. cit.*, cap. 7, i. f. — *Pasqual.*, Observat. in Lauret. de Franchis, n. 719. — *Miranda*, de Monial., qu. 2, art. 15, concl. 3. — *Cap. 9*, § 2, qu. 7. — *Loc. cit.*, concl. 3. — *Gregor. XV*, constituit. *Inscrutabili*, § 5, de die 5 Februarii, 1622; in Bullar. Rom. Mainardi. — *Loc. cit.*, qu. 8; cfr. etiam Pallottini, v. *Abbatissa*, § 2, num. 53. — *Loc. cit.*, § 4, qu. 1. — *Pasqual.*, loc. cit., num. 702. — *Tambur.*, de Jure abbatissarum, disp. 29, qu. 1, in fine. — *Loc. cit.*, qu. 3.

Praesidentes extra claustra debent esse.

Ad quantum tempus eligitur.

Quis electioni praesideat.

Electa, a quo et quando confirmanda.

A quo et quando benedicenda.

Omnes ordines communicant in privilegiis.

Monialium et religiosorum eadem privilegia.

potest alteri committi, etiam simplici sacerdoti^{c)}. Pasqualigo et de Alexandris¹.

Sed in his omnibus, ut notant Tamburinius, Azor, etc., cum de Alexandris², attendenda est monasteriorum consuetudo.

Notandum VIII°. Quod abbatissae possunt eligi per triennium, vel per singulos annos, sed non ultra triennium; alias electio est nulla. Et insuper abbatissa triennis debet per triennium vacare: ex constitut. Gregorii XIII *Exposcit*, etc. — Neque in vicariam eligi potest; si forte nova abbatissa deficiat; quia praecipit Pontifex ut abbatissa anterior *omni... prorsus careat auctoritate... per triennium*. Vide de Alexandris³.

Dicit autem de Alexandris⁴ cum Rodriguez, quod in collegiis oblatarum bene potest eligi superior perpetua; quia tantum de veris monialibus professis loquuntur bullae.

Alia hic addere expedit.

II. DE PRIVILEGIIS MONIALIUM ET RELIGIOSORUM.

60. — Hic praenotandum quoad privilegia regularium, quod omnes ordines regulares communicant in privilegiis aliorum ordinum, sive mendicantium sive non; ut constare ex privilegiis concessis asserunt Salmant.⁵ cum Lezana, Tamburinio, Miranda, Pellizzario, Rodriguez et communi. — Hinc,

Notandum I°. Quod moniales gaudent iisdem privilegiis (de quibus sunt capaces)

Pasqual., Observ. in Lauret., n. 715. — *Cap. 9*, § 4, qu. 4 et seqq. — *Tambur.*, de Jure abbatiss., disp. 29, qu. 4, n. 3. — *Azor*, part. 1, lib. 13, cap. 10, qu. 4. — *Loc. cit.*, qu. 5, i. f. — *Gregor. XIII*, bulla *Exposcit debitum*, 1 Jan. 1583; in Bullar. Rom. Mainardi. — *Cap. 9*, § 3, qu. 2. — *Loc. cit.*, qu. 4. — *Rodrig.*, Quaest. regul., tom. 2, qu. 54, art. 6. — *Tract. 18*, de Privileg., cap. 1, num. 90. — *Lezana*, Sum., tom. 1, cap. 3, num. 17. — *Ascan. Tambur.*, de Jure abbatum, tom. 1, disp. 17, qu. 1, num. 12 et seqq., et n. 28. — *Miranda*, Man., tom. 2, qu. 46, art. 5. — *Pellizzario*, tr. 3, cap. 1, num. 41. — *Rodrig.*, Quaest. regul., tom. 1, qu. 53, ab art. 1. — *Cap. 10*, qu. 1. — *S. Anton.*, part. 3, tit. 16, cap. 3, init., v. *Item nota*. — *Paludan.*, in 4, dist. 38,

religiosorum ejusdem ordinis. Ita de Alexandris⁶ cum S. Antonino, Paludano, Rodriguez, Tamburinio, etc.; contra Sanchez^{a)}, Barbosa et alios. Ratio, quia, cum ipsae vivant sub eadem regula, sunt pars ordinis, et ideo ordinis privilegiis merito gaudere debent. — Et hoc, etiamsi in privilegio exprimat concessio fieri *viris aut masculis*; et etiamsi moniales sint episcopo subjectae: ut tenent Salmant.⁷ cum Suarez^{b)}, Pellizzario^{b)}, Palao^{b)}, Bonacina^{b)}, Bordonio; et de Alexandris⁸. — Qui notat cum aliis gaudere etiam privilegiis aliorum ordinum suo ordini communicatis.

61. — Ex hoc infertur 1° cum Lezana, Pasqualigo et de Alexandris⁹, abbatissam posse dispensare in jejuniis, Officio, etc., juxta privilegia sui ordinis praelatis concessa. — Quia, licet ipsa non possit per se dispensare, defectu auctoritatis spiritualis; potest hoc tamen ex praelati commissione, quae praesumitur ei facta, statim ac fuit electa in abbatissam.

Infertur 2°. Moniales episcopo subjectas bene posse uti privilegio, v. gr. recipiendi absolutionem, etc. a proprio episcopo, quando cuicumque regulari privilegium est concessum. Secus tamen, si facultas absolvendi non est regularibus concessa, sed tantum praelato illius ordinis. — Ita de Alexandris¹⁰ cum Cespedes.

Infertur 3° cum Salmant.¹¹, et Viva, Roncaglia, Rodriguez, de Alexandris¹²,

qu. 2, v. *Undecima divisio*, (n. 17, i. f.). — *Rodrig.*, loc. cit., ab art. 13. — *Tambur.*, de Jure abbatiss., disp. 17, qu. 1. — *Barbosa*, de Jure eccles., lib. 1, cap. 41, n. 217. — *Tr. 13*, cap. 1, num. 92. — *Bordon.*, Variar. resol. 52, qu. 24, n. 69. — *Cap. 10*, qu. 2 et 3. — *Lezana*, tom. 1, cap. 26, n. 16. — *Pasqual.*, Observat. in Lauret. de Franchis, num. 749. — *Cap. 10*, qu. 5. — *Loc. cit.*, qu. 4. — *Cespedes*, de Exempt. regular., cap. 23, dub. 344, num. 6. — *Tr. 10*, de Censur., cap. 6, n. 54, 57, 58, 65. — *Viva*, de Censur., qu. 7, art. 2, num. 1. — *Roncaglia*, tr. 4, qu. 6, cap. 1, qu. 5, resp. 2 et 3. — *Rodrig.*, Quaest. regul., tom. 2, qu. 112, ab art. 1, et qu. 113. — *Loc. cit.*, qu. 6.

Abbatissa, quomodo dispensat.

Privilegia monialium quoad absolutionem.

Privilegia regularium tempore interditi.

c) Pasqualigo et de Alexandris ajunt posse etiam forte committi simplici sacerdoti.

60. — a) Sanchez a Tamburinio quidem citatur ut refert S. Alphonsus; nec vero a sententia S. Alphonsi et aliorum multum dissentit; nam, *Decal.*, lib. 6, cap. 7, n. 116, negat moniales Minorum et Praedicatorum

esse mendicantes, sed subdit: « Etsi privilegia quaedam ordinum mendicantium habeant ».

b) Auctores isti a Salmant. utique citantur pro hac sententia; sed Suarez, de *Legib.*, lib. 8, cap. 10, n. 7; Pellizzarius, loc. cit., n. 72; Palao, tr. 3, disp. 4, punct. 12, n. 1; Bonacina, disp. 1, de *Legib.*, qu. 3, punct. 7, § 2,

Eligentes sunt tantum choristae.

Votum infirmae, quomodo recipiendum.

Quid, si electio ex discordia perfici nequeat.

Vox data revocari nequit.

Scrutinium, quomodo faciendum.

¹ Cap. 9, § 1, qu. 5. Cfr. etiam pro declarat. S. Cong., Pasqual., in Lauretum de Franchis, n. 690; et Nicolium, Floscul., v. *Abbatissa*, n. 1, et v. *Vidua*, n. 6. — ² Cap. 9, § 1, qu. 6. — *Suar.*, de Relig., tr. 8, lib. 2, cap. 6, n. 18. — *Lezana*, Sum., tom. 1, cap. 26, n. 2. — *Ascan. Tambur.*, de Jure abbatissarum, disp. 28, qu. 5, n. 1. — ³ Cap. 9, § 2, qu. 1. — ⁴ Loc. cit., qu. 2. — *S. Congr. Conc. et Episc. et Regul.* Apud Bizzarri, Collectanea, (edit. 1^a) fol. 231, in nota. — ⁵ Loc. cit., qu. 3; cfr. etiam Bizzarri, loc. cit. — ⁶ Sess. 25, de regular., cap. 6. — *Zerola*, Prax., v. *Abbatissa*, ad 6. — *Rota Romana*, Coram Durano, decis. 232, n. 1. (14 Januar. 1630.). — ⁷ Cap. 9, § 2, qu. 5. — *Tambur.*, de Jure abbatissarum, disp. 28, qu. 4, n. 2. — *Alois. Ricci*,

59. — a) Garcia, de *Benef.*, part. 5, cap. 4, n. 183, quamvis de alia re tractet, recte tamen applicari hic potest ejus dictum, cum utrobique sermo sit de decreto irritante.

b) Declaratio S. Congregationis Concilii, prout habetur apud Pallottini, v. *Abbatissa*,

§ 2, n. 45, absolute pronuntiat esse nullam electionem, quae per vota non secreta fieret; clausula vero: *Quamvis id ex ignorantia procederet*, ibi non habetur; sed videtur esse commentarium additum a Riccio et Tamburinio.

quidquid dicant Navarrus ^{a)}, Barbosa ^{a)}, etc., apud de Alexandris ^{a)}, omnes regulares utriusque sexus tempore interdicti generalis posse in suis monasteriis Divina peragere, prout Officia recitare, Missas celebrare, etc.: submissa tamen voce, januis clausis, sine campanis, et exclusis nominatim interdictis vel qui causam interdicto dederunt; ut concessum fuit in cap. *Alma mater, de sent. exc., in 6°*.

Item, posse Eucharistiam suscipere, Missas audire; ut Salmant. ¹ cum Palao, Laymann, Henriquez, Sayro. Item, suscipere Extremam Unionem; ut Salmant. ² cum Palao, Avila, Henriquez, etc. — Et ad haec regulares ex privilegio possunt admittere omnes monasterii famulos, procuratores, operarios; ut concessit Alexander IV. — Et idem concessit Eugenius IV pro Beatis et Tertiariis. Exceptis tamen semper specialiter interdictis, etc., ut supra. Salmant. ³, de Alexandris ⁴, etc.

Et possunt etiam publice celebrare in pluribus festis, ut Paschatis, Pentecostes, Nativitatis Domini, Assumptionis B. V. Mariae. Item, SS. Sacramenti et octavae; Conceptionis, Annuntiationis et Nativitatis B. Virginis; Sanctorum titularium ecclesiae, et Sanctorum proprii ordinis. Item, in festis Circumcisionis, Epiphaniae, SS. Trinitatis, Apostolorum, S. Joannis Bapti-

¹ Tr. 10, cap. 6, n. 48. - *Palao*, tr. 29, disp. 5, punct. 4, § 1, n. 15. - *Laym.*, lib. 1, tr. 5, part. 4, cap. 2, n. 2, v. f. - *Henriq.*, lib. 13, cap. 45, n. 2, i. f. - *Sayr.*, de Censur., lib. 4, cap. 7, n. 23. - ² Loc. cit., n. 48. - *Palao*, tr. 29, disp. 5, punct. 4, § 1, n. 19. - *Avila*, de Censur., part. 5, disp. 4, sect. 1, dub. 7, i. f. - *Henriq.*, loc. cit., n. 4. - *Alexand. IV.*, bulla *Ut in vestris domibus*, de die 27 Junii 1255; habetur in Bullar. Francisc., tom. 2, bulla 70, et in Bullar. Rodrig., bulla 7 hujus Pontif. — *Eugen. IV.*, bulla *Commissum nobis*, 5 id.

n. 2, generaliter loquuntur, et dicunt privilegia concessa religiosis alicujus ordinis, censi concessa etiam monialibus ejusdem ordinis, in iis quae possunt feminis adaptari. — Pellizzarius tamen, *de Monial.*, cap. 9, n. 1, idem expresse docet de monialibus alicujus ordinis, quae episcopo sint subjectae.

61. - ^{a)} Navarrus, *Man.*, cap. 27, n. 190, et *Consil. 7, de Privileg.*; Barbosa, *de Offic. et Potest. episcopi*, alleg. 105, n. 44, et *Apostolic. decis. Collect.*, decis. 604, n. 16, affirmant abrogata esse per Tridentinum privilegia regularium, suspendendi interdictum, scilicet privilegium celebrandi publice, tempore interdicti, divina Officia in festis Sanctorum proprii ordinis et aliquot aliis diebus.

stae, S. Lucae, S. Marci, Omnium Sanctorum, Omnium Defunctorum. — Vide Salmanticenses ⁵.

Nec obstat dicere quod Tridentinum ⁶ praeceperit interdicta etiam a regularibus in eorum ecclesiis servari. — Nam probabiliter respondet de Alexandris ⁷ cum Peyrino, Sorbo, etc., mentem Tridentini fuisse tantum compescere aliquos Fratres, qui vi quorundam privilegiorum prae-tendebant nullo modo interdicta ab Ordinariis emanata servare; non autem abrogare privilegium religiosis et etiam clericis, in dict. cap. *Alma mater*, ad commune bonum concessum, ut supra, tempore interdicti ^{b)}.

62. - Notandum II°. Quod in ecclesiis monialium non possunt sepeliri personae laicales: nisi ibi habeant jus sepulturae, vel nisi obtineatur concessio a S. Congregatione; ut ex pluribus declarationibus Sacrae Congr., apud de Alexandris ⁸. — Et tunc Officia defuncti peragenda sunt, vel a confessario monialium ^{a)}; vel a regularibus ejusdem ordinis, si sint exemptae; non autem a clero: ut Barbosa, Lezana, etc., cum de Alexandris ⁹.

63. - Notandum III° circa *divinum Officium*, plura privilegia regularibus fuisse indulta.

Clemens VII ^{a)} concessit monialibus

Jul. 1488, in Bullar. Rodriguez. — ³ Loc. cit., num. 66. — ⁴ Cap. 10, qu. 7. — ⁵ Tr. 10, cap. 6, n. 61 et seqq. — ⁶ Sess. 25, de regular., cap. 12. — ⁷ Cap. 10, qu. 9. - *Laur. de Peyrinis*, tom. 1, in constit. 2 Sixti IV, n. 51. - *Sorbo*, Comp. privilegior., v. *Interdictum III*, Capucini annotatio, v. *Sed aliis doctoribus*. — ⁸ Cap. 10, qu. 10. Cfr. Pallottini, v. *Sepultura*, § 2, n. 46; et v. *Cadavera*, § 3, n. 281 et seqq. — *Barbosa*, de Parocho, cap. 26, a n. 81. - *Lezana*, Sum., tom. 2, cap. 1, n. 47. - ⁹ Cap. 10, qu. 11.

Et ita citantur duo illi auctores a Cajetano de Alexandris, *loc. cit.*, qu. 9.

^{b)} Cajetanus de Alexandris, cum Sorbo et Laurentio de Peyrinis, sic utique interpretantur Tridentinum; sed ibi loquuntur non de cap. *Alma mater*, sed de privilegio quo gaudebant regulares, suspendendi scilicet interdictum, quod supra in nota a ad Navarrum explicatum est.

62. - ^{a)} Barbosa et Lezana de confessario nullam faciunt mentionem.

63. - ^{a)} Privilegium istud, Clarissis concessum, refertur etiam a Casarubios in suo *Compend. privilegior.*, v. *Moniales*, n. 30; sed signatur o parva, quae significat oraculum esse vivae vocis non authenticum.

Laici non sepeliendi in ecclesiis monialium.

Privilegia regularium quoad Officium.

Clarissis privilegium, uti refert de Alexandris ¹ (at Salmant. ² dicunt hoc privilegium concessum fuisse universis monialibus), quod possint satisfacere per Officium laicarum, si iudicio praelati, vel confessarii, vel abbatissae, non sint satis instructae ad Officium chori.

Idem Clemens concessit omnibus regularibus infirmis vel eis qui infirmis incumbunt, satisfacere per septem vel sex psalmos a superiore assignandos, cum septem *Pater* et duobus *Credo*.

Item Innocentius IV ³ concessit monialibus S. Clarae, et inde aliis per communicationem, satisfacere cum Officio laicarum, si non dicant Horas canonicas, ex quacumque rationabili causa, nempe si monialis sit scrupulosa, si sit extraordinarie defatigata, vel occupata in utilibus ministeriis. — Ita Salmant. ⁴, de Alexandris ⁵.

Et notant 1°. Salmant. ⁶ hoc privilegio uti posse per se sine licentia superiorum. — Notant 2°. Salmant. ⁷ cum Pellizzario, quod si moniales forte culpabiliter omit-tant dicere Officium laicale, non peccant graviter; quia tunc se habent ut laicae, quae ad talem recitationem non tenentur sub mortali ^{b)}. — Notant 3° eodem privi-

¹ Cap. 10, qu. 13. — ² Tract. 16, de Horis canonicis, cap. 3, num. 61. — *Clemens VII*, bulla *Dudum pro parte vestra*, § 2, de die 7 Mart. 1533; in Bullar. Rom. Mainardi. ³ Bulla *Solet annuere*, cap. 3, de die 9 Aug. 1253; in Bullar. Rom. Mainardi, const. 33 hujus Pontif. (in Bullar. Cheru-

^{b)} Opinio ista, quam S. Alphonsus hic in prima jam sui operis editione tantummodo referebat (sicut pariter Salmanticenses), postea, a quarta scilicet editione, *lib. 1, in Append. de Privileg.*, n. 107, i. f., expressis verbis reprobavit, dicens: «Hoc non mihi placet; etenim ejusmodi privilegio monialis non transit in qualitatem laicae, sed tantum Officium ejus choristae transit et commutatur in illud laicae».

^{c)} De concionatore Salmanticenses haec dicunt: «Quotidie in quadragesima concionantes possunt in hoc dispensari, modo conciones non ita memoriae retineant, ut sine ullo fere studio concionari possint». — Idemque tenet Pasqualigo, qui addit etiam: «Qui aliquo die pluries concionaretur, sed cum studio, posset pro illo die dispensari...; et regulariter omnes concionatores, pro illis diebus in quibus per totum fere diem occupantur in ordine ad concionandum».

^{d)} Martinus V dictis monachis concessisse fertur privilegium, quo possint, «dum fuerint

legio uti posse omnes religiosos qui communicationem habent privilegiorum; quia ex communi sententia, sicut moniales privilegiis religiosorum uti valent, sic e converso. Et pro causa eis sufficet, si concionentur in quadragesima (etsi non quotidie) cum magno labore ^{e)}; si confluat multitudo poenitentium; si laxati sint ex itinere vel concione: item, si sint lectores aut studentes, qui pro majore parte diei vacent studio S. Scripturae, aut sacrorum canonum, aut theologiae scholasticae vel moralis. Ita Salmant. ⁸ cum Pasqualigo, etc.

Item Martinus V concessit monachis S. Hieronymi, ut qui sine taedio Officium non valent dicere ob infirmitatem, etiam postquam convalescerint, satisfaciant recitando id quod suis confessariis visum fuerit ^{d)}.

Item Leo X ^{e)} concessit Fratribus Minoribus Officia prolixiora anticipare, et breviora reservare pro diebus, in quibus minus occupantur in concionibus et confessionibus, aut studio; ut putant Salmant. ⁹ cum Rodriguez ^{f)}, Tamburinio ^{f)}, Pellizzario ^{f)}, etc.: contra tamen Lezana ^{f)}.

Item Leo X concessit regularibus privilegium recitandi Officium privatim men-

bini, edit. Lugd. habetur sub n. 12). — ⁴ Tr. 16, cap. 3, n. 62. — ⁵ Loc. cit., qu. 13. — ⁶ Loc. cit., n. 62. — ⁷ Loc. cit., num. 61. - *Pellizzar.*, de Monialib., cap. 6, n. 16. — ⁸ Tr. 16, cap. 3, n. 56 et 57. - *Pasqual.*, Quaest. moral. canon., centur. 2, qu. 196, n. 4 et seqq. — ⁹ Loc. cit., n. 59.

infirmi, et etiam senes et valetudinarii», satisfacere Officio divino, «recitando aliquos psalmos vel id quod suis confessoribus visum fuerit». Aliud fere simile eidem concessit Eugenius IV. Utrumque privilegium habetur apud Casarubios, v. *Infirmi fratres*, n. 11 et 12, at signatur o parva. — Sed *ibid.*, n. 8, refertur privilegium (signatur pariter o parva), quo Eugenius IV praelatis Ord. S. Benedicti Congr. Hispaniae concessit ut possint libere dispensare cum suis monachis, «qui sine taedio non possunt dicere Horas canonicas, quod tempore infirmitatis, vel postquam convalescerint, loco Horarum ac Officiorum ad quae alias tenentur, dicant aliquid certum ad arbitrium ipsorum monasteriorum superiorum».

^{e)} Cfr. notam a ad cit. n. 107.

^{f)} Rodriguez, *Quaest. regular.*, tom. 1, qu. 42, art. 5; Ascanius Tamburinius, *de Jure abbatum*, tom. 2, disp. 10, qu. 8; Pellizzarius, *tr. 5, cap. 8, n. 121*, a Salmanti-

taliter. — Et licet de Alexandris¹, cum Pellizzario, Lezana, Tamburinio², Lugo³, etc., apud Salmant.⁴, teneant hoc privilegium fuisse revocatum a Gregorio XV et Urbano VIII (qui revocarunt omnia privilegia vivae vocis oraculo concessa, prout tale fuit hoc privilegium, ut communiter doctores asserunt): attamen probabilius contradicunt Salmant.⁵ cum Navarro, Hurtado, Henriquez, Villalobos, Tamburinio⁴, Rodriguez, Leander, etc. Quia, ut ajunt, praedicta revocatio respexit tantum privilegia oretenus concessa post S. Pium V; non autem hoc, quod a S. Pio confirmatum fuit per bullam, quam referunt Pellizzarius et Peyrinus. — Addunt, quia privilegium Leonis fuit declaratio juris communis in cap. *Dolentes 9, de cel. Miss.*, ut idem Lezana⁶ concedit. At oracula vivae vocis, quae sunt declarationes juris communis vel bullarum, tunc minime revocata fuerunt; ut fere omnes dicunt, prout testantur Salmant.⁵ — Id autem quod objicit Peyrinus, nempe, quod dictum privilegium ad summum concessum fuit pro ea parte quae secreto dici-

tur in Officio publico vel in Missa (ut exprimunt verba privilegii relata a Salmant.⁶), minime obstat. Nam ibi in fine sic additur: *Et quod eodem modo possit facere, qui solum dicit Officium per se: cum prolatio verbalis sit praecipue, ut ab aliis intelligatur.* Ergo, recte arguunt Salmant.⁷, recitatio privata, ubi nihil dicitur ut ab aliis intelligatur, potest ex hoc privilegio tota mentaliter fieri.

64. — Sedulo hic notandum quoad omnia privilegia religiosorum, quod superior potest ex justa causa aliquando limitare privilegia subditorum; quia haec semper concessa intelliguntur, ut non praesudicent potestati dominativae, quam ob votum obedientiae superior super subditos habet. — Poterit etiam abbatissa moderari poenitentiam a praelato moniali impositam, si adsit justa causa, et accessus ad superiorem non pateat. Ita de Alexandris⁸.

Ultimo notandum, quod ex bulla Pauli V⁹, omnes regulares professi (sicut et Ordinarii locorum) gaudent indulgentiis concessis cuicumque ordini religioso; ut notat de Alexandris¹⁰.

Superior potest limitare usum privilegii.

Regulares communitant in indulgentiis.

¹ Cap. 10, qu. 15. — *Pellissar.*, tr. 5, cap. 8, n. 71. — *Lezana*, Sum., tom. 1, cap. 12, n. 31. — ² Tr. 16, cap. 3, num. 52. — *Gregor. XV*, bulla *Romanus Pontifex*, de die 2 Julii 1622; in Bullar. Rom. Mainardi. — *Urban. VIII*, bulla *Alias felicitis record.*, de die 20 Decembr. 1631; in Bullar. Rom. Mainardi. — ³ Loc. cit., n. 53 et 54. — *Navar.*, de Horis canon., cap. 19, n. 88. — *Thom. Hurtadus*, Resol. mor., tr. 3, cap. 1, resol. 9, n. 43. — *Henriq.*, lib. 9, cap. 31, n. 1. — *Villal.*, part. 1, tr. 24, diff. 10, num. 11. — ⁴ Method. celebrand. Miss., lib. 2, cap. 9, § 3. — *Rodríguez*, Quaest. re-

gular., tom. 1, qu. 42, art. 4. — *Leand. de SS. Sacram.*, de Sacram., tr. 6, disp. 13, qu. 19. — *Pellissar.*, de Monialibus, cap. 10, n. 76. — *Peyrin.*, tom. 2, constit. 7 S. Pii V, § 31 (in Bullar. Mainardi, § 5) bulla *Etsi Mendicantium*, de die 16 Maji 1567. — ⁵ Tr. 16, cap. 3, num. 53, v. f. — *Peyrin.*, tom. 1, in constit. 28 Leonis X, n. 4. — ⁶ Tr. 16, cap. 3, num. 51. — ⁷ Loc. cit., num. 54. — ⁸ Cap. 11, § 1, qu. 28. — ⁹ Breve *Romanus Pontifex*, de die 23 Maji 1606, § 18; habetur in Bullar. Romano Mainardi. — ¹⁰ Cap. 10, qu. 18.

centibus citantur tamquam docentes privilegium istud adhuc persistere, contra Lezanam, qui in *Sum.*, tom. 1, cap. 12, n. 30, tenet illud fuisse abrogatum.

² Tamburinius, *de Jure abbatum*, tom. 2, disp. 10, qu. 9, n. 3; Lugo, *Respons. moral.*, lib. 3, dub. 17, negant privilegium istud valere

pro toto Officio. Et quoad hoc, cfr. notam a ad cit. *Append. de Privilegiis*, n. 107.

³ Lezana non satis accurate citatur a Salmant.; nam, tom. 1, cap. 3, n. 21, generaliter dumtaxat loquitur, negans oracula vivae vocis quae merae declarationes aut explicationes sunt, fuisse revocata.

DUBIUM V.

Qui possint vel teneantur ingredi Religionem.

65. *Quibus non liceat religionem ingredi.* — 66. *In qua necessitate parentum prohibeatur filiis religiosos fieri.* — 67. *Quando filii jam professi teneantur a religione egredi ad subveniendum parentibus.* — 68. *An peccent filii religionem ingredienti, invitatis aut insciis parentibus.* — 69. *Quando prohibeatur parentibus religionem intrare ob necessitatem filiorum.* — 70. *An liceat relinquere fratres aut sorores in necessitate.* — 71. *An debitis gravati possint religionem ingredi. Quid, si jam sint professi.* — 72. *Voventes religionem, quando teneantur vel excusentur ingredi.* — 73. *Quando liceat ad aliam religionem laxiorem vel strictiorem transire.* — 74. *An parochi possint religionem ingredi, episcopo contradicente.* — 75. *An episcopus possit impedire clericos a religione.* — 76. *An et quando episcopi possint deserere ecclesias suas aut permutare.* — 77. *An peccent graviter parentes, avertendo filios a religione.* — 78. *An et quomodo aliquis vocatus ad religionem peccet, si vocationem suam negligat adimplere.*

Quinam possint ingredi religionem.

65. — « Resp. 1°. Omnes illi et soli possunt ingredi religionem, qui sunt sui juris nec aliis obstricti. Qui vero aliis obstricti sunt non possunt sine eorum consensu. — Lessius¹.

« Unde 1°. Non possunt ingredi religionem *impuberes*; quia subsunt parentibus vel tutoribus quoad vitae dispositionem. — 2°. Nec *filii*, si parentes sine illis se alere nequeant. Laymann² » [et supra, *Lib. III, n. 335, ad 4*]. — « 3°. Nec *servi* sine consensu dominorum. — 4°. Nec *qui decipit virginem* sub promissione matrimonii. — 5°. Nec *is qui non est solvendo* creditoribus: modo, in saeculo manendo, possit intra paucos annos solvere. S. Thomas tamen, Silvester, Fumus³ et alii putant illum posse bona praesentia cedere creditoribus; quia persona hominis liberi non est pro pecunia obligata. — 6°. Nec *episcopus* sine consensu Papae, cui jramento se obstrinxit: praeterquam quod sit obstrictus suae ecclesiae, sicut maritus uxori. — 7°. Nec *conjuges* post matrimonium consummatum. Nisi vir per vim consummasset ante expletos duos menses qui eis a jure conceduntur; aut nisi alter conjugum commisisset adulterium: tunc enim innocens ingredi possit ».

66. — Notandum hic 1°. Quod si filius profiteatur religionem, relinquendo parentes in necessitate, professio, hoc non ob-

stante, bene valida est. — Notandum 2°. Quod si filius, in saeculo manens, nullo modo necessitati parentum possit subvenire, licite religionem ingredi potest. — Notandum 3°. Quod si filius in saeculo manere non possit sine gravi periculo labendi in aliquod grave peccatum, licite etiam ingreditur religionem, quacumque necessitate laborent parentes; quia temporalis vitae parentum praeferritur quidem debet spiritualis salus filii. Ita S. Thomas⁴, ubi ait: *Aut iste qui habet propositum intrandi religionem, videt se in saeculo non posse vivere sine peccato mortali, vel non de facili; si timet sibi periculum peccati mortalis, cum magis teneatur salutem animae suae providere quam corporali necessitati parentum, non tenetur in saeculo remanere.* Sanctum Doctorem sequuntur Sanchez⁵, Palaus⁶; et Salmant.⁷ cum Lezana, Garcia, Peyrino, etc. Intellige tamen (ut bene advertunt Salmant.⁸), si periculum sit proximum, et tale ut a filio, manendo in saeculo, moraliter vitari non possit.

Sed nunc quaeritur: *quaenam necessitas parentum prohibeat filios religionem ingredi?* — Et e converso, *quaenam necessitas filiorum prohibeat parentes religiosos fieri?*

Sic respondet et docet S. Thomas⁹, loquendo de filiis: *Parentibus in necessitate existentibus, ita quod eis commode*

Necessitas extrema vel gravis parentum prohibet.

¹ Lib. 2, cap. 41, num. 24. — ² Lib. 4, tr. 5, cap. 4, n. 1. — *S. Thom.*, 2^a 2^{ae}, qu. 189, art. 6, ad 3. — *Silvest.*, v. *Religio II*, qu. 4. — ³ Armilla, v. *Religio*, num. 5. — ⁴ Quodlib. 10, artic. 9, corp. — ⁵ Decal., lib. 4, cap. 20, num. 11. — ⁶ Tract. 16, disp. 1, punct. 7, § 5, num. 7. —

⁷ Tr. 15, de Statu relig., cap. 3, n. 50. — *Lezana*, Sum., tom. 1, cap. 24, num. 40. — *Hieron. Garcia*, Politic. regul., tr. 2, diff. 2, dub. 7, n. 12. — *Laur. de Peyrinis*, tom. 1, qu. 1, cap. 9. — ⁸ Loc. cit., num. 50. — ⁹ 2^a 2^{ae}, qu. 189, art. 6.